

ЧЕРВОНЕ ДОМІНО

ФРЕД УНГЕР

Малюнки Ю. Кремньова

РОМАН

Розповідає інженер
Карін Зоммер

Це трапилося в понеділок увечері. В понеділок, 28 серпня 1961 року.

Я якось зовсім забула, що після роботи лишилася одна-однісінька в просторому комплексі будівель.

І лише відклавши вбік креслення останньої деталі і лічильну лінійку, помітила, що навколо панує тиша. Тільки тепер я усвідомила, що вже чимало часу минуло, відколи Штефен попрощався й пішов. Було це годину тому? Чи, може, дві? З подвір'я не долигало ані звуку. Отже, монтери теж усі вже закінчили роботу. Глянула на годинника і злякалась. Я ж збиралася піти з роботи щонайпізніше о пів на дев'яту. А зараз мало не пів на одинадцятую. Двері до креслярського залу трохи прочинені.

Це, певно, Штефен не причинив їх за собою, коли йшов з роботи.

Довге приміщення залите м'яким молочнок-білим світлом, що проникає сюди з дво-

ру. Відколи почався монтаж підйомного крана, подвір'я щонаочі освітлюється добрим десятком потужних прожекторів. В їх відбитому промінні довгі ряди креслярських дощок скидаються на поле гостроверхих крижин, нагромаджених бурєю. Мертве, біле й німе.

В цю мить я почула, що з погано закрученого крана, крапля за краплею, витікає вода.

Це дратувало.

Я пробралася поміж рядами креслярських дощок і міцно прикрутила кран. Монотонне падіння крапель одразу припинилося.

Досадно, що кудись поділося зеркало, яке досі висіло над умивальником. Здається, довготелесий Генце розбив його минулого тижня, хоч для мене й досі лишається загадкою, як він примудрився зробити це.

І от через його незграбність мені тепер доведеться бігти до туалету, щоб як слід причесатися. Досить неприємно. Адже туалет міститься аж у протилежному кінці довгого коридору.

Вже переступивши поріг, я раптом згадала, що забула замкнути сейф. Я вважала цю процедуру зайвою, але доктор Козель надавав їй великого значення. Його вірна тінь, секретарка Горм, неодмінно доносила на кожного, хто забував це зробити. Лише позавчора саме за таку провину відділ кадрів вліпив Штефенові догану. От противна руда відьма!

Та про мене! Замикати — то й замикати!

Я згорнула креслення, поскладала таблиці й сховала все це в невеличкий сейф, що стояв за моїм письмовим столом. Потім двічі повернула ключ. Це я запам'ятала точно, бо ще подумала в ту мить, що навряд чи зацікавило б зломщика, як замкнула я шафу — на один чи на два повороти ключа.

Ключ я сховала під телефоном. Там він і лежатиме собі спокійненько, поки я повернуся.

В коридорі тьмяно блимало лише запасне освітлення — одна крихітна синя лампочка. Цього аж ніяк не вистачало, щоб хоч сьак-так освітити довжелезний — метрів сто завдовжки — коридор. Отож кінець його потопав у цілковитій темряві.

На щастя, я добре знала, де шукати вимикач. Мить — і все осяяло яскраве електричне світло. Спалахнула навіть велика люстра на сходовій клітці.

Одне вікно у вестибюлі відчинене.

Я виглянула надвір.

Небо було майже зовсім безхмарне. Останні дні стояла тепла й суха погода. Здається, погожа пізня осінь все-таки вирішила винагородити нас за мокре сьогорічне літо. А для ярмарку така погода просто-таки ідеальна. От коли б тільки знати, чи довго вона буде така.

В маленькому будиночку заводської охорони світилося. Мені було добре видно розгорнуту на столі газету. Очевидно, сьогодні чергує вахтер Петерс. Він завжди любить трохи почитати в перервах між черговими обходами.

Петерс досить приємна людина. А мені він, здається, особливо симпатизує. Майже ніколи не буває так, щоб він пройшов повз мене, не обмінявшись зі мною кількома привітними словами. Зате з молодим фельдфебелем, котрий оце недавно з'явився у нас на заводі, я взагалі не можу знайти спільної мови. Той завжди поводиться офіційно й стримано. Я нічого проти нього не маю, але ніякої симпатії він у мене не викликає.

Цікаво, чи Горм попередила, що Штефен і я сьогодні затримаємося після роботи? Навпевно. Ця Горм, здається, ніколи нічого не забуває. Справжнісінський тобі ходячий календар. До того ж вельми принадний і елегантний календар. Навряд чи знайдеться хоч один мужчина, який не витріщився б на неї, коли вона дріботить мимо на своїх високих каблучках. Її зовуть Віра. Віра, тобто правда. Але мені вона чомусь не подобається... Надто вже задирає носа. А до того ж іще й ставлення до неї Штефена: з недавнього часу він буквально не пропускає жодної нагоди заскочити до секретаріату. На місці доктора Козеля, я б уже давно виставила його за двері.

Я з досадою відзначила, що лампочка в туалеті розбита. Кілька разів клацнула вимикачем, але марно. Щоб хоч трохи зорієнтуватися в темряві, я мусила лишити двері відчиненими навстіж. Дарма що від цього не стало набагато видніше, та все ж я могла принаймні хоч розгледіти умивальник. Проте в дзеркалі, на жаль, не було нічого видно. От шкода! Не варто було й іти сюди.

Вже закручуючи кран, я раптом почула в протилежному кінці коридора чийсь швидкі кроки. Потім десь грюкнули двері. Хоч точно я не знала, як саме, та в ту мить я ладна була побитися об заклад, що то були двері до моєї кімнати. Коли вже не щастить, то не щастить по-справжньому. Згідно із службовою інструкцією (параграф під цифрою римське три, пункт сімнадцятий, маленьке «б»), залишаючи робочу кімнату, слід було замкнути також і двері, а ключ взяти з собою. Я цього не зробила, і треба ж було трапитись, щоб на цьому мене застукав Петерс.

Це означало, що завтра вранці мені хоч-не-хоч доведеться звітати до відділу кадрів і вислухати від начальства цілу лекцію про пильність. Тут уже ніщо не могло зарадити — навіть мої добрі стосунки з Петерсом. Зрештою, це був його прямий обов'язок — негайно повідомляти про такі речі доктора Козеля й відділ кадрів.

Ще ніколи в житті не бувало, щоб я так швидко впоралася із своїм туалетом. Можливо, я перехоплю Петерса, поки він ще не встиг записати про порушення правил у свій журнал. А може, мені вдасться умовити його, щоб на цей раз він обмежився батьківським зауваженням. У всякому разі, треба спробувати.

Цок-цок, цок-цок, вицокують мої каблучки. Либонь по всьому будинку відлунює цей звук.

Я рвонула до себе двері моєї робочої кімнати.

Ані душі.

— Алло!

Нікого. Петерса й сліду нема.

Тут наче нічого не змінилося. Так само горіла на письмовому столі лампа. На тому ж місці висіло на вішалці моє пальто. Така сама мертва тиша, як і раніше...

Тиша?

Зненацька я відчула: щось за цей час все-таки змінилося. З'явилося щось нове. Щось таке, чого не було, коли я виходила з кімнати.

Я прислухалась. Ні, помилки тут не могло бути. З крана знову капала вода. Капала швидко й рівномірно. Цей звук ні з чим не сплутаєш.

Один крок — і я вже в креслярському залі. Увімкнула електричне світло. В неонових трубках на мить спалахнула блискавка, стрімка, яскрава блискавка, потім усе приміщення осяяло блакитнувато-біле світло.

Нічого незвичайного навколо.

Я пройшла поміж рядами креслярських дощок, добралася до умивальника. Сумніву не було. З крана капало. Капало навіть швидше ніж раніше. Я повернула кран праворуч. Капати перестало.

Якусь мить я стояла перед умивальником і чекала. Чекала, чи не почне він знову — сам по собі — капати. Ні. Все було тихо.

Я повернула кран ліворуч.

І ось, будь ласка, — закапало. Закапало з набридливою рівномірністю.

Я знову закрутила кран.

Тепер я знала: хтось відкрутив кран, коли мене не було в кімнаті.

І раптом одна думка обпекла мене.

Щодоуху кинулась я назад до своєї кімнати, підняла телефон.

Ключі!

Він лежав на місці. Лежав собі спокійнісінько, наче нічого з ним і не могло статися.

Ні, я повинна спершу сісти. В добру хазлепу могла б я вскочити. Двері не замкнула, ключ від сейфа покинула в кімнаті — уявляю собі вираз обличчя Горм, якби вона про все це дізналася. Вже сама її глузлива усмішка — холодна, гордовита — могла б бути достатньою карою, і я вже ніби виразно чула її ни-

зький, майже чоловічий голос: «Але, любя колего Зоммер, ви ж добре знаєте...»

Звичайно, я це знала. Усі знали. Але наряд, щоб хтось сприймав це серйозно.

До того ж документація, що була в наших робочих кімнатах, все одно не мала цільного й закінченого характеру. Якщо хто-небудь захотів би шпигувати, він мусив би випорожнити геть усі шафи і на додачу ще й страховидні потвори-сейфи, що стояли в кабінетах доктора Козеля й Цибульки. Але ті сейфи спеціальною сигналізацією з'єднані із заводською охороною. Кожен, хто після закінчення робочого дня наважився б хоч доторкнутися до них, автоматично вмикав сигнал тривоги.

Ні, будь-яка спроба крадіжки була приречена на провал. Саме тому ми й не надавали великого значення тій інструкції. Серйозно ставились до неї лише доктор Козель, Цибулька, Горм. І, звичайно, відділ кадрів. Оце було найнеприємніше.

Куди ж подівся Петерс? Логічно міркуючи, я ще повинна була побачити його в коридорі. В його віці люди, зрештою, вже не такі проворні.

Я посклдала свої речі, взяла під руку сумку і вийшла з кімнати. На цей раз я, правда, замкнула її. Навіщо ризикувати?

Петерс сидів у своїй караулці, уткнувши ніс у брошуру, в якій він час від часу підкреслював синім олівцем яку-небудь фразу. Коли я простягнула йому обидва ключі, він звів на мене очі, а його окуляри сповзли на кінчик носа.

— Ну, вже закінчили?

— Угу.

— Отже, завтра випробування?

— Угу.

— Стомились?

— Авжеж. Тут ви вгадали.

Мене розбирала злість. Ось він сидить собі, привітний і добродушний, як завжди, і жодним словом, жодним поглядом не показує, що якихось десять хвилин тому він нищпорив у моїй кімнаті. Очевидно, він уже встиг написати рапорт: під час третього контрольного обходу о 22 годині 40 хвилин застав кімнату № 103 незамкненою. Відповідальна за кімнату — товаришка Зоммер...

Такого я терпіти не можу. Я люблю відвертих людей. Вахтер Петерс розчарував мене. Саме тому я й спитала не дуже привітним тоном:

— Навіщо ви порались коло крана?

— Якого крана?

— У креслярському залі.

Він зірвав окуляри з носа, занадто великого для його обличчя; ніс у нього таки завеликий, шишкуватий і до того ж синювато-рожевого кольору.

— Кран? Що з ним?

— З нього капає.

— Ну то й що?

— Саме це.

— Ви гадаєте, що я був у креслярні?

— Так.

Він похитав головою.

— Чого це вам спало на думку? У мене тільки о дванадцятій наступний обхід. Я не був у креслярні. Ось уже цілу годину я нікуди не виходив...

Було десь після пів на дванадцяту ночі, коли я замкнула за собою вхідні двері своєї квартири.

Я страшенно змерзла. У трамваї добре-таки тягло з вікон.

Тут міг допомогти лише грөг. У мене в буфеті стояло з півпляшки рому. А потім у ліжку і— спати, спати. Через шість годин ночі кінець.

Я увімкнула електричний камін, присунула до канапи торшер, потягнулася до радіоприймача. Стомлений тенор співав про журбу і кохання. Баритон говорив про погоду. Бас розливався солов'єм про те, як гарно сидіти у добрій винарні за склянкою старого вина. Дякую. Зараз мені хотілося б почути щось зовсім інше. Ось воно: Моцарт — концерт для фортепіано.

Я скинула туплі, простягнулася на канапі і взяла газету. На кухні засвистів, закипаючи, чайник. Я відчувала, що життєва енергія поволі повертається до мене.

Газета скоро полетіла вбік. Я замислилась.

Чи повинна я була розповісти Петерсу про історію з краном? Я цього не зробила. Розказавши про це, я мусила б також признатися і в тому, що залишила кімнату незамкнуту, коли виходила до туалету. Справу почали б розслідувати. І, певна річ, я мала б цілу купу неприємностей.

А з другого боку, я твердо переконана, що почула спершу чийсь кроки, а потім — як грюкнули двері. Що за чортовиння, зрештою, у мене ж не було досі галюцинацій! Але хто, крім Петерса, міг в такий час поратися в кімнаті?

Чайник засвистів дужче — закипів.

Я скочила з канапи, навпомацки пройшла коридором і вимкнула газ. Грөг уже не цікавив мене. Мене хвилювало зовсім інше.

Я схопила телефонну трубку. В трубці довго тукало, поки, нарешті, почувся сонний голос.

— Слухаю. Алло?

— Це ти, Штефене?

— Так. Хто говорить?

— Я. Карін.

— Ти? — Пауза. — Що сталося?

— Нічого. Слухай, скажи мені, ти після роботи зразу пішов додому?

— Авжеж. А що таке?

— Просто так. Я думала... дякую. Пробач, будь ласка.

Я поклала трубку. Отже, не Штефен. Мені треба було спитати у Петерса, чи, крім мене, не лишився ще хтось увечері на роботі. Можливо, якийсь монтер. Хоч взагалі їм у цей час наче й нема чого там робити, але такий варіант не виключений. Ні, це навіть дуже вірогідно. Це міг бути хто-небудь з монтерів. Можливо, вони, стоячи біля крана, помітили мене й захотіли налякати. Так, певно, воно й було, саме так і не інакше.

Я ще раз збігала на кухню. Коли почала наливати в склянку воду, задзвонив телефон.

— Зоммер слухає.

— Карін?

Це був Штефенів голос.

— Так. Що таке?

— Це ти щойно дзвонила мені?

— Я.

— Пробач, будь ласка, але я щось нічого не второпав з твоїх слів. Про що ти хотіла довідатися? Коли саме я прийшов додому?

— Так. Але це вже владналося.

— Щось трапилось?

— Ні. Один монтер хотів мене розіграти. Оце й усе.

— Який монтер?

Чомусь завжди кажуть, що жінки цікаві. Але це зовсім не так. Це твердження походить від чоловіків, це їхня вигадка. Чоловіки частенько бувають ще цікавіші, ніж жінки. От взяти хоча б Штефена. А в мене ноги вже зовсім захололи. Пантофлі стояли з протилежного боку канапи.

— Якийсь монтер. Я не знаю його.

— А що йому треба було?

— Штефене, зроби мені таку ласку і йди собі спати. Завтра вранці я все розкажу тобі.

— А чому не зараз? Це щось неприємне?

Ах, боже мій! І навіщо тільки я подзвонила. Ноги ще дужче замерзли. Я високо підняла одну ногу і стояла, наче лелека.

— Послухай, Штефене,— сказала я.— Нічогісінько не трапилось. Абсолютно нічого. Це просто ідіотизм, що я надумала тобі подзвонити. Пробач, будь ласка. На добраніч.

Мені було жаль його, але тут я нічого не могла вдіяти. Я дійшла до такої точки, коли кожне слово могло переповнити чашу терпіння. Я нічого не хотіла більше чути про цю історію, бо мені поступово ставало ясно, що до кінця тут іще дуже далеко.

На другий вечір я зустрілася з Штефеном в кав'ярні Мунцмана. Ця кав'ярня міститься всього за якихось сто метрів від заводу і половина наших ходять саме туди. Під час обідньої перерви і після робочого дня тут завжди можна зустріти знайомих.

Коли я прийшла туди, Штефена ще не бу-

ло. За столиком біля вікна сиділи доктор Козель, Цибулька і Віра Горм. Доктор Козель жестом запросив мене до їхнього стола. Але я подякувала і відмовилась. За цілий день мені так і не трапилося нагоди наодинці і без перешкод поговорити із Штефеном, а він був єдиний, кому я могла довіритись і розповісти про свою нічну пригоду. Я добре знала, що він не буде базікати.

Через три хвилини прийшов Штефен. І він спершу затримався на якусь мить біля стола доктора Козеля. Ось він сказав щось, чого я не розчула. Усі засміялися. Особливо ця Горм. Ви подивіться тільки, як вона до нього посміхається!

Мене дратувало, що я не можу не звертати на це уваги. Я ж зовсім не ревнива. Та я й не мала для цього ніяких підстав. У мене із Штефеном нічого не було, абсолютно нічого. Правда, він дуже подобається мені, але це й усе. Ми з ним добрі друзі. Не більше. І навряд, щоб із цього вийшло щось більше. Штефен, всього на один рік старший за мене, товстощокий, з круглими, мов у туленя, очима, був героєм не мого роману.

— Ти вже давно тут?

— Ні. Щойно прийшла.

Він замовив собі склянку кави.

— Представники від міністерства зовнішньої торгівлі вже прибули. Крім того директор заводу і ще ціла група людей. Щонайменше десять чоловік.

— Коли почнеться випробування?

— Не знаю. Вони ще пораються коло розподільного щита. Щось там не в порядку. Певно, доведеться трохи повозитись.

Офіціантка принесла каву. Кав'ярня Мунцмана славиться доброю кавою. Це не те пійло, що його часом можуть подати вам у центрі міста.

Штефен простягнув мені через стіл портсигар.

— Закуриш?

— Так. Дякую.

Він дав мені прикурити.

— Ну, а тепер розповідай. Що трапилось чора?

Я почала розказувати. Нічого не пропустила й нічого не перебільшила.

— Думаю, що це був монтер, — закінчила я. — Вони, напевно, помітили, що я сама, і вирішили пожартувати.

— І в чому ж полягав цей жарт?

— Я ж тобі все щойно розповіла.

— І ти справді віриш у те, що якийсь монтер крадькома пробрався в твою робочу кімнату лише для того, щоб трошечки відкрутити кран? Але ж цього замало для жарту. Ти взагалі могла б і не помітити цього, якби перед тим не закрутила той кран.

Я зрозуміла, куди хилить Штефен. Справ-

ді, він має рацію. Тепер і я зрозуміла, чому в нього таке серйозне обличчя.

— На твоєму місці я б усе-таки розповів цю історію Петерсу, — сказав він. — Якщо, звичайно, тобі все це не причулося.

— Напевно, ні. Я дуже виразно чула кроки.

— Тоді я б сказав йому про це. Ти знаєш, що недавно вже трапилась отака кумедна історія із сейфом у кабінеті Цибульки. Ти можеш вскочити в халепу, якщо мовчати-меш про цю пригоду.

Я знала, що він має рацію. Весь цей час я почувала, що вчора зробила помилку, коли пішла додому, нічого не сказавши Петерсу. Я сама заплутувала цю справу просто через те, що боялася. Учора я, напевно, могла б іще дешево відбутися. Це точнісінько так, як буває із зубним болем. Чим довше не йдеш до лікаря, тим гірше потім. Штефен, безумовно, має рацію. Я не йшла вже надто довго.

До кав'ярні зайшов монтер, роздивився навколо і попрямував до доктора Козеля. Що саме він сказав йому, ми не розчули за дзенькотом посуду. Доктор Козель кивнув головою й підвівся.

— Все готово! — гукнув він до нас. — Підйомний кран щойно перевірили. Можна починати.

На заводській брамі стояли вахтер Петерс з фельдфебелем і перевіряли перепустки. Вигляд у них був страшенно офіціальний. Коли я проходила через прохідну, фельдфебель похмуро насупився, а Петерс лише кивнув мені головою.

Я роздумувала, чи слід мені розказати все Петерсу зараз. Але обставини склалися дуже несприятливо. Раз у раз приходили все нові й нові люди, що вийшли надвір прогулятися або нашвидку випити десь чашку кави. Монтери, креслярі, службовці з адміністративного управління. А ось засигналила ще й машина. Петерс мусив відкрити важку залізну браму. Ні, зараз не можна йому заважати. Треба почекати кращої нагоди.

Яскраво освітлений прожекторами, виринув перед очима підйомний кран. Обидві його стріли круто здіймалися в небо. На фоні навколишньої темряви його ажурні ферми здавалися якоюсь тонкою ювелірною річчю. В кабіні горіло світло. За шибками ворухилися тіні. Хтось видирався вгору по драбині.

Не раз уже стояла я отак перед підйомним краном, проте завжди захоплювалася його колосальними розмірами. Заввишки він понад шістдесят метрів, верхня стріла — двадцять, нижня — п'ятнадцять метрів завдовжки. Десь посередині поміж обома стрілами привішено кабінку, що скидається на темний наріст в ажурному металевому спле-

тінні. Кран рухається по рейках. Його ходовий механізм приводиться в дію з допомогою гідравліки. Тросів майже не видно. Саме це та ще подвійна стріла і є нововведенням у нашому підйомному крані. Йому майже не потрібні сталеві троси, які здебільшого привозять нам з-за кордону. Наш кран, як уже сказано, приводиться в дію гідравлічною системою.

Досі гідравліка хвилювала нас найдужче. Ідея була не нова. Цілий ряд інших фірм уже кілька років сушив собі голови над цим. Але ніякого більш-менш прийняттого технічного розв'язання проблеми вони й досі не мали. Це розв'язання знайшли ми.

Та чи справді ми знайшли його? На папері — так. Численні випробування на моделі проходили задовільно. Але ж це були всього тільки спроби. А тут перед нами був перший прототип. Він мав довести, що робота нашого колективу не була марною.

Два роки праці витратили ми на це. Ні, навіть більше. Коли я, закінчивши вуз, прибула на завод, тут уже працювали над моделями. Отже, два з половиною роки, а можливо, навіть ще більше. Сотні тисяч марок. Ні, випробування мусило пройти успішно.

Якщо кран себе виправдає, значить нам пощастило досягти того, чого ніхто до нас іще не досягав. Ми знали, що через п'ять днів після випробування наш кран буде показаний іноземним журналістам та комерсантам, які прибули до нас у Лейпціг на ярмарок. Хоч показ крана і міг бути здійснений тільки поза територією ярмарку, бо вогнені на ярмарку демонструються лише зразки виробів, а не техніка, та ми знали, що, незважаючи на це, знайдеться чимало зацікавлених осіб. І тому це сьогоднішнє випробування так багато важило для нас.

Цим пояснювалася і та покvapливність, з якою в останні тижні проходив монтаж крана. Звідси також і понаднормові години праці для інженерів і креслярів. Раз у раз знаходились іще якісь деталі, які потребували додаткової перевірки, нових обчислень, контролю. Цим пояснюється і сьогоднішнє нічне випробування. Не те, щоб ми були справді фанатики-ентузіасти. Просто в нас було обмаль часу.

При випробуванні будь-якої нової конструкції — хай вона буде хоч найдосконаліша в світі — треба враховувати, що тут можливі ті чи інші, так би мовити, дитячі хвороби. Ніхто не може передбачити їх наперед. Ніхто не знає, скільки часу потрібно буде, щоб усунути їх. Якби ми почекали з випробуванням до завтра, то втратили б дванадцять дорогоцінних годин. Якраз їх могло нам не вистачити в кінці.

Монтажне рiштування вже відкотили вбік. Тепер для тих, що поралися біля крана, ли-

шилися останні дрібниці. Зняти захисне покриття, відсунути набік дошки, розкрутити кабелі.

Я озирнулася навкруги.

Штефен десь зник. Доктора Козеля теж ніде не було видно. Отже, я ще мала час. Хто-хто, а вже доктор Козель неодмінно буде присутній під час випробувань.

Я попрямувала до будівель, де розмістилося конструкторське бюро. Усі коридори були освітлені. Грюкали двері. Хтось сміявся. Якийсь співробітник з адміністративного управління тягнув надвір таку силу стільців, що, здавалося, він не зможе з ними й кроку ступити. Однак він посувався вперед, обливаючись потом, відсапуючи, та ще примудрився й мені головою кивнути.

У вестибюлі, перед парадними сходами, стояли директор заводу, завідуючий виробництвом, доктор Козель і ще два чоловіки; я їх не знала, але вони здалися мені немовби знайомими: один — блондин з нічим не примітною зовнішністю, другий — темнолобий, з чітким римським профілем. Цього, останнього, я напевно вже десь зустрічала. Його ліва брова була трохи вища за праву. Вона підскочила ще вище, коли він побачив мене. На якусь мить його погляд наче прикипів до моїх ніг, потім його увага пригасла. І — сама не знаю чому — я пожалкувала за цим.

Штефен сидів на моєму письмовому столі, дригав ногами й кури́в. Попіл він струшував у кошик для паперів, хоча попільниця стояла поруч з ним.

— Що ти собі думаєш, адже тут стоїть попільничка. А вдома ти теж так робиш?

Не раз уже я казала йому про це.

Але йому все байдужісінько. Здебільшого Штефен тільки посміхається у відповідь.

Та на цей раз він лишився серйозним.

— Ти вже чула новину?

— Ні. А що таке?

— Цибулька щойно сказав мені. Ти справді нічого не знаєш?

— Ні.

— Тоді сідай спочатку. Думаю, тебе чекають великі неприємності.

— Неприємності? Що ти маєш на увазі?

Він підвівся.

— Я хотів би нагадати тобі про те, що ти розповіла мені чверть години тому. Про твою нічну пригороду.

— Так, ну й що?

— Сьогодні перед світанком, приблизно о третій годині, Петерс бачив якогось чоловіка, котрий саме перелазив через мур біля інструментального складу. Спіймати його Петерсу не вдалося. Впізнати, на жаль, теж. Петерс запізнився на кілька хвилин. Якби він мав хоч найменше уявлення про те, що у нас на заводі був такий непроханий гість,

очевидно, візит незнайомця закінчився б зовсім інакше.

Я не пригадую вже, що я подумала в ту мить.

Знаю тільки, що мене раптом всю наче обсіпало жаром. Це було жахливе почуття.

Штефен, видно, помітив, що мені стало млясно. Очі у нього округлилися з переляку, і він схопив мене за руку.

— Карін? Що з тобою?

Я спробувала посміхнутись.

— Нічого. Нічогосінько. Я... будь ласка, відчини вікно.

Він зробив, як я просила. Я глибоко вдихнула свіже повітря. Мені стало краще.

В ту хвилину я твердо вирішила одразу ж після випробування піти до доктора Козеля і розповісти йому про все. Здійметься страшна колотнеча, це вже напевне, але, зрештою, так мені й треба. Сама заварила кашу і сама мушу виплутатися з цієї халепи.

Я підійшла до вікна, хоч ноги в мене ще були наче дерев'яні.

— Є в тебе ще сигарети?

Штефен простягнув мені пачку.

Він навіть згадав і про попільничку; перш як подати її мені, він витрусив попіл у кошик для паперів.

Двір поступово заповнювався народом. Тут були монтери в синіх комбінезонах, креслярі та інженери у білих кітелях, службовці в сірому.

Якраз навпроти нашого вікна стояли директор заводу і ті, що супроводили його. В цю мить він щось пояснював їм. Його рука то піднімалась, то опускалась. Він був саме втілення спокою. Ніколи ще я не бачила нашого директора, що був у минулому слюсарем, схвильованим. Його кремезна присадкувата постаць справляє враження незворушного полюса, навколо якого обертається все.

Поруч з директором стояли оті двоє, що їх я вже бачила нещодавно у вестибюлі.

— Хто це такий?

— Хто саме?

— Отой чорнявий.

Я пальцем показала на римський профіль. Він стояв, притулившись до монтажного рихтування, засунувши руки в кишені, схиливши набік голову, і зацікавлено прислухався до пояснень директора заводу.

Штефен знизав плечима.

— Не знаю. Можливо, хтось із УНП¹.

Ось рушив через двір наш технічний директор. Поруч з ним дріботів, наче котився, доктор Козель, а одразу за ним — Цибулька. Біля крана вони спинилися. Директор щось гукнув до них. Доктор Козель кивнув головою. Потім усі троє полізли драбиною

до кабіни: спершу наш технічний директор, потім доктор Козель, а за ним — Цибулька.

Цибулька видирвався вгору, повиснувши на руках, наче мавпа. У нього страшенно довгі руки. Вони сягають мало не до колін. Очі в нього сірі, холодні й колючі. Його в нас ніхто не любить.

Ось вони вже в кабіні.

Стало зовсім тихо. Розмови припинилися. Всі дивилися вгору.

— А чи знають уже, що він тут робив? — спитала я.

— Хто?

— Сьогодні вночі. Отой чоловік, що його бачив Петерс.

— Не маю уявлення. Цибулька теж не знає. Усе перевірили, але нічого не знайшли.

Загули мотори. Кран повільно почав обертатися навколо своєї осі, на мить застиг на місці, потім знову повернувся в попереднє положення. В цьому не було ще нічого особливого. Це легко міг зробити будь-який кран.

Але ось воно, стріли! Вони поволі підіймалися, прямовисно впираючись у небо. Спершу горішня, потім нижня. Так і передбачалося на пробному пускові. Троє чоловіків у кабіні точно додержували порядку. Кожний рух був заздалегідь намічений, так само, як і швидкість, тривалість його. Я твердо запам'ятала усі ці цифрові дані. Наскільки я могла судити зі свого місця, досі все йшло як слід, без жодного відхилення.

Директор і його супутники трохи посунулись наперед. Вони стояли зараз якраз під великим монтажним рихтуванням. Один лише чорнявий все ще стовбичив на тому ж самому місці, що й раніше, прихилившись до ферми крана. На мить мені здалося, що він дивиться на мене, а втім, я могла й помилитися.

Штефен голосно зітхнув. Рот у нього був напіврозтулений, що надавало його обличчю досить тупого виразу. Хоч насправді він страшенно розумна людина. Я без всякої заздрості визнаю, що він багато в чому переважає мене. Якби не було Цибульки, Штефен давно вже став би правою рукою доктора Козеля. У всякому разі він має для цього всі дані.

Штефен помітив, що я на нього дивлюсь.

— Діло йде на лад, — прошепотів він. — Усе йде чудово.

— А ти в цьому сумнівався?

— Не знаю. Іноді. Знаєш, коли ми... О, тепер вони піднімаються!

Він висунув руку з вікна. Очі його блищали. Сигарета вже майже припікала йому пальці, але він цього не помічав. Погляд його не одривався від крана.

Тоді й моя увага цілком зосередилася на

¹ Управління народних підприємств ІНДР.

тому, що робилося надворі. Це неможливо описати. Треба було самому все бачити. Стріли крана з надзвичайною легкістю рухалися в повітрі. Здавалося, там стоїть велетень, який привітально махає нам руками — одною короткою і другою — довгою. Через кінці його пальців проходили троси, на яких тепер висіли вантажі. Насамперед маленькі вантажі: ящики, діжки, кам'яні брили. Наче легесенькі пір'їнки, вони мовби самі по собі злітали в повітря. Я прислухалася до гудіння моторів. Вони стугоніли, як і раніш, тихо. Число обертів не змінилося.

З подвір'я почулися оплески. Спочатку зааплодували монтери, потім креслярі і співробітники адміністративного управління. Доктор Козель вистромив голову з віконця кабіни і кивнув згори. Тоді монтери заревли від захоплення. У всіх був такий настрій, який буває на футбольному матчі, коли забито вирішальний гол. Це було просто грандіозно.

Тепер настала черга для складнішого випробування: піднімання і поворот стріл при перевантаженні. Для цього ми навантажили цілий залізничний вагон сталевими поковками. Вагон важив тридцять тонн. Не так легко вдалося нам дістати його. Залізничне начальство, дізнавшись, що вагон потрібен нам аж на два дні, спершу бурмотіло щось про плату за простій. Проте перед красномовством доктора Козеля не могли встояти й вони. Ми одержали вагон без будь-якої плати.

Ось тепер Штефен таки справді припалив собі пальці. Він люто розтопав недокурок на лінолеумі. Уявляю собі, як лаятиметься завтра вранці наша прибиральниця.

Тим часом навантажений вагон уже піднявся на тридцять метрів над землею. Мотори гули досить голосно, але не злісно. Хоч вони й мусили напружитись, проте для них це не було надмірним навантаженням.

Кран рухався повільно. Ми проклали для

нього рейки, які проходили майже через увесь двір. Вже саме прокладання рейок коштувало тисячі марок.

Я гляннула вниз, на директора. Він усе ще стояв перед риштуванням і жваво розмовляв про щось з обома працівниками з міністерства зовнішньої торгівлі. Вони показували на підйомний кран і кивали головами.

І в цю мить я побачила таке, від чого мені враз перехопило подих: електричний кабель, що його кран тягнув за собою, видно, переплутався з іншим кабелем, що проходив поза монтажним риштуванням. А що кран зараз поволі посувався вперед, то обидва кабелі натягувалися чимраз більше.

Це тривало якусь частку секунди, поки я збагнула, що це означає. І ось воно вже сталося. Другий, задній кабель підскочив високо в повітря й натягнувся поза риштуванням, перед яким стояла група людей на чолі з директором. Риштування важило щонайменше тонн двадцять. Все вирішували якісь секунди.

Я голосно зойкнула.

Голови тих, що стояли внизу, повернулися, всі втупилися в мене. Риштування вже почало тихо хитатися.

Я кивнула в той бік і крикнула:

— Геть звідти! Кабель! Геть! Швидше!

Чоловік з римським профілем перший зрозумів усе. Один стрибок — і він уже був біля групи. Щось гукнув. І тоді, нарешті, усі вони кинулися врозтіч.

Саме вчасно — ще мить, і було б пізно.

Важке риштування зі скрипом нахилилося, застигло на якусь секунду і зі страшним гуркотом повалилося.

Потім хтось закричав.

Коли я вийшла на подвір'я, вагон саме торкнувся землі. Потім заглухли мотори.

Усі, хто був присутній на випробуванні, юрмилися тепер навколо місця, де лежало

риштування. Хтось відтягнув мене вбік. Це був наш заводський лікар. Його кітель розвівався за ним, наче білий прапор.

— Де він лежить?

— З того боку.

— Прошу, дайте дорогу, будь ласка.

Він торкнув за плече якогось монтера.

— Кого-небудь зачепило?

— Одного товариша з міністерства зовнішньої торгівлі. Плитка вдарила його в бік.

Я хотіла пройти ближче, але не змогла пробитися крізь юрбу. Наш директор стояв, наче скеля серед прибою, і відштовхував нас назад.

— Відступіться ж трохи, колеги! Лікар не має де повернутися.

Я побачила, як лікар опустився навколішки. Хтось відтягав назад уламки залізних деталей, що їх силою удару розкидало на всі боки. Один з них, певно, і влучив того, з міністерства.

Та ось лікар підвівся з колін. Підійшло двоє монтерів з ношами.

— Як він себе почуває? — це спитав наш директор. — Його тяжко поранено?

Лікар знизав плечима.

— На перший погляд наче не дуже. Очевидно, перелом ноги. Чи є ще й внутрішні пошкодження, я поки що не можу точно сказати.

Поволі вибралася я з натовпу. Я почувала слабкість, велику слабкість, від якої наче хололо в животі.

Я наблизилась до крана й сіла, примостившись на шасі. Штефена ніде не було видно. Завжди він зникає кудись, коли хочеться, щоб він був поруч.

Я залюбки поїхала б зараз же додому, але, напевно, мене схочуть іще розпитати про дещо.

Раптом хтось спинився передо мною. Це був темноволосий. Його брова сіпалась.

— Я шукав вас, — сказав він. — Хотів подякувати вам. Якби не ви, ми не уникнули б катастрофи.

— Я помітила це випадково... Кабелі заплутались. І потім...

Він похитав головою.

— Ви помиляєтесь. Кабелі не заплутались. Вони... мені дуже хотілося б поговорити з вами. Це можливо?

— Не знаю. Думаю, що директор теж хоче говорити зі мною. Адже я одна точно бачила, як усе це сталося.

— Саме тому я й хочу поговорити з вами. — В його руці раптом з'явилося якесь вузьке посвідчення. — Дозвольте відрекомендуватися: моє ім'я Вольфганг Гайер. Я співробітник міністерства державної безпеки, з лейпцігського окружного управління.

Розповідає інженер Еріх Цибулька

Не один лише Штефен Унбегау, а й деякі інші люди, здається, захоплені нашою Зоммер.

Цей список закоханих починається з вахтера Петерса і кінчається Вернером Козелем. Щодо мене, то мені вона була б зовсім байдужісінька, якби на мою долю не випадало часом сумнівного задоволення вказувати на її хиби, бо взагалі люди не люблять говорити їй правду.

Я вважаю її досить примітивною, але, при всій її показній наївності, все-таки досить спритною, щоб домогтися всього, чого їй хочеться. І вона таки багато чого домагається, часом слізьми, часом уміло розіграною безпорадністю, а часом проханнями й благанням. А недавно мені здалося, що навіть Гайєр піймався їй на гачок, і признаюсь, що я почував при цьому якесь злодійкувате задоволення. Саме цьому, завжди такому стриманому й холодному Гайєру я гаряче побажав піймати облизня, — а він до цього йде на всіх парусах.

Мушу визнати, що й сам я теж не завжди можу протистояти її чарам, особливо коли вона так запитально дивиться на мене своїми карими очима, соромливим жестом накручуючи на лоба свої чорні кучері. Справді, вона напрочуд гарненька. І все-таки мене дивує, що Гайєр так сліпо довіряє їй. Він не справляє враження мужчини, якому легко може закрутити голову перше-ліпше гарненьке дівчисько...

Це трапилось невдовзі після інциденту під час випробування — я маю на увазі мою сутичку з Гайєром.

Сутичка ця не була для мене несподіваною. Гайєр і Швенк вже давненько сиділи мені в печінках — з того самого дня, коли вони вперше з'явилися на нашому заводі, — такі на вигляд простодушні, привітно усміхнені, — а поводилися при цьому так, наче знічев'я заскочили на хвилинку, щоб привідати знайомого і привітатися з ним.

Терпіти не можу, коли хтось втручається в мої інтимні справи, і так само не люблю я, коли на заводі вештаються сторонні люди, які дуже мало або й зовсім нічого спільного не мають із монтажем крана, і все-таки силкуються всюди встромити свого носа, відволюючи цим нас від роботи.

Я кілька разів скаржився на нього Вернерові Козелю, хоч він і не хоче визнавати, що я маю рацію. Правда, він терпляче вислуховує мене, але при цьому дивиться на мене з хитренькою усмішкою, — так дивляться на дитину, що плете дурниці, про які не варто й говорити.

Після отого інциденту з монтажним рихтуванням я одразу ж зрозумів, як розцінити цю пригоду Гайєр. Це стало мені цілком ясно, коли я побачив, як він разом з Карін Зоммер зник у кабінеті технічного директора заводу. І я не помилився. Коли ми через деякий час почали з ним розмову про це, вже перші його слова переконали мене, що він взагалі не припускає, що це просто випадковість. От тоді мені й урвався терпець.

— Ви просто хочете довести своє право на існування, ось у чім річ. А у випадковості ви, напевно, взагалі не вірите, га?

Я був злий на нього й на багатьох інших і дав йому це відчуття, хоч і знав, що довго не зможу витримати цього недоречного тону. Я чекав, що й він відповість мені так само різко. Але він, як завжди, тільки звів високо свою брову, якусь мить задумливо розглядав мене і, зрештою, зауважив:

— Випадковості? Ні, чого ж, часом трапляються і випадковості. Однак такі випадки, як правило, не бувають випадковими. Зовсім навпаки.

— Отже, на вашу думку, це була не випадковість, коли ті два кабелі переплуталися між собою?

— Послухайте, пане Цибулько, тут існує лише дві можливості: або хтось навмисне підготував цей інцидент, або під час підготовки до випробування було допущено халатність з вашого боку. І перше і друге однаково неприємно. А яка ваша думка з цього приводу?

Я знизав плечима. Він терпеливо почекав якусь мить, потім повів далі:

— Але я не вірю, щоб ви забули постанову про охорону праці. Я вважаю вас і доктора Козеля занадто сумлінними людьми.

— То в що ж ви тоді вірите?

— У те, що залишається. Ви знаєте це так само добре, як і я.

Отаким він, цей Гайєр. Його нелегко вивести з рівноваги, і він завжди аргументує свої погляди так переконливо, що паралізує свого співрозмовника, перш ніж той збагне, в чому тут річ. Це сердило мене найдужче.

Коли я розповів про мою розмову з Гайєром Вернерові Козелю, той лише посміхнувся.

— Не дуже розумно з твого боку. Навіщо тобі сваритися з ним? Гайєр ніколи не буде наполягати на чомусь, чого він не може довести. Ти бачив той кабель?

— Після випробування — ні.

— А він бачив. Він і Швенк.

— Дідько його знає, що вони там побачили.

— Точнісінько те ж саме, що і я. Бо я там був присутній.

— Перестань вищиряти зуби, Вернере. Ти

ж знаєш, я цього не люблю. Ну, то й що було з тим кабелем?

Він мовчки підійшов до шафи і зняв з полочки затискач — такими затискачами користуються тоді, коли хочуть, щоб троси йшли паралельно і не заплутувалися між собою.

— Ось!

— Що це таке?

— Саме таким затискачем обидва троси були затиснуті докупи.

— Це виключено. Перед випробуванням я сам іще раз перевірів кабель. Там не було ніякого затискача. Адже для електрокабеля вони нам не потрібні.

— Ти це точно знаєш?

— Так само, як і ти.

— Певна річ, я це знаю. Але не тільки я. Інші люди також.

— Хто ж?

— Гайєр, наприклад.

Тепер я зрозумів усе.

— Отже, ти гадаєш, що хтось приладнав затискач до тих кабелів для того, щоб...

— Саме так.

— Оце він і є?

— Ні. Той затискач Гайєр давно конфіскував. А цей я щойно дістав.

Я взяв затискач з його рук. Він був зовсім новий.

— Де ж ти його роздобув?

— Перед складальним цехом стоїть ящик з такими штуками. Іди й бери скільки хочеш.

— В такому разі, кожен, хто проходить повз той ящик, може взяти собі такий затискач?

— Авжеж. Кожен може взяти собі таку штуку, а потім з'єднати нею кабелі.

Козель запросив мене й Віру на склянку вина, дарма що була вже досить пізня година. Він належить до тих людей, що не люблять лишатися на самоті і воліють завжди бути на людях. Для нього це просто катастрофа, коли доводиться самому йти до їдальні. Він старий холостяк, має затишний будиночок, але ви рідко коли застанете його вдома, бо своє дозвілля він проводить здебільшого у колег, у кав'ярнях чи в театрах.

Ресторан, куди він нас сьогодні привів, містився зовсім близьенько від його дому — йти до нього всього п'ять хвилин. Судячи з тої сердечності, з якою його зустріли, він був тут частий гість.

— Пляшку китайського білого вина, пане Візнер, — мовив він.

Старий сивоголовий обер-кельнер не квапився відходити.

— Може, щось із закуски, пане доктор? У нас сьогодні просто розкішний салат.

Вернер запитливо глянув на нас. Віра кивнула головою.

— Гаразд. Три порції, будь ласка. І одну пачечку солонки.

— Прошу.

Старий пішов.

Я роздивився навколо.

В ресторані було затишно. В такому місці, не нудьгуючи, можна провести вечір. На стінах висіли репродукції з картин відомих художників, маленькі бра розсіювали м'яке світло, а пухнастий килим приглушував кроки.

— Що, власне кажучи, трапилося з Зоммер? — спитала Віра. — Ти не знаєш, Вернере?

— А що таке?

— Вона плакала. Хіба ти не бачив?

— Ах, он що, — сказав він. — Вона ніби забула десь ключ. Здається, це було учора вночі. Точно не знаю. Я лише чув, як Гайєр зробив з цього приводу зауваження Петерсу.

Я здивувався.

— Учора? Але ж учора ключі здавала наче Віра?

— Не всі. Карін і Штефен ще лишалися на заводі після робочого дня. Отоді це, певно, й трапилось.

— Слід було б запросити її з нами, — сказала Віра. — Мені жаль її.

— Відколи це? Мені здавалося, що ти її не дуже любиш.

— Дурниці!

— Я завжди гадав...

— Не вигадуй!

От тобі й маєш! А я ж міг заприсягтися чим завгодно, що вони терпіти не можуть одна одну. Завжди гризлися між собою, як кіт із собакою. А тепер раптом Віра вдає, ніби це неправда.

Офіціант приніс салат і вино.

Ми заходилися їсти.

Вернер жував неквапливо, з видимою насолодою. Він любив смачно попоїсти.

Зате Віра копирсалася в своєму салаті без усякого апетиту. У неї не знати чого зіпсувався настрій. Це я помітив ще раніше. Втім, і в мене настрої був не кращий.

Вернер відсунув тарілку й старанно витер серветкою рота.

— Ну, — мовив він, беручи в руки склянку, — вам не подобається?

— Я не голодна. У мене пропав апетит.

— А ти, Еріху?

— Мене дивує, що ти такий спокійний, Вернере. Зрештою, я не бачу нічого приємного в тому, що у нас на заводі вештаються працівники з органів державної безпеки.

Він підняв свою склянку і якусь мить крутив її поміж великим і вказівним паль-

цями, задумливо розглядаючи ясно-жовту рідину.

— Я хочу вам щось сказати,— нарешті озвався він, і голос його прозвучав незвично серйозно.— Мені вже давно стало ясно, що на нашому заводі діються такі речі, до яких ми не маємо права ставитись легко-важно. Ти дуже невисокої думки про Гайєра, Еріху, правда ж?

— Я не люблю, коли мене контролюють і стежать за мною.

— Хто тебе контролює? Невже Гайєр? Не сміши людей. Гайєр сьогодні заступався за тебе.

— Ах!

— Ти ж повинен був перед випробуванням іще раз перевірити електрокабель. Ти зробив це?

— Звичайно.

— Ну от, знайшлася така людина, яка запевняє, що ти цього не зробив.

— Хто ж це?

— В дану мить це не має значення. Можеш ти довести, що оглядав кабель?

— Довести? А хіба тобі не досить, коли я кажу, що зробив це?

— Мені досить. Але іншим, можливо, цього буде не досить.

— Що ти хочеш сказати?

— Я хочу сказати, що саме Гайєр узяв тебе під свій захист і пояснив: він не має сумніву в тому, що ту пригоду ніяк не можна пояснити недбалою перевіркою кабелів.

— Вельми зворушливо з його боку.

— Облиш свою іронію, Еріху. В усякому разі особисто я дуже вдячний йому за це.

— Гм.

— Так, у всіх нас є підстави бути вдячними йому за допомогу. Я не зраджу ніякої таємниці, коли скажу тобі, що саме я вже кілька тижнів тому поінформував окружне управління про те, що діється у нас на заводі.

— Ти покликав їх обох? Навіщо?

— Віро, як було там із сейфом? Еріх хотів би ще раз почути це.

Віра знизала плечима.

— Він і сам добре знає.

— Ви маєте на увазі той випадок, коли Петерса виманули з його кімнати?

— Так.

Я знав цю історію.

Одної ночі — відтоді минуло вже кілька тижнів — Петерс був переляканий тим, що раптом почав дзвонити сигнальний дзвінок, з'єднаний із сейфом у моєму кабінеті. Потім він казав, що одразу ж побіг нагору, щоб поспіти вчасно на місце. Але він побачив, що двері до секретаріату й до мого кабінету, як і належало за інструкцією, замкнуті. Правда, дріт, який з'єднував сиг-

нальний дзвінок із сейфом, звисав обірваним. Більше пошкоджень не було, принаймні він не помітив нічого.

Коли через чверть години Петерс повернувся до своєї комірчини, то зробив досить неприємне відкриття: хтось побував у приміщенні, поки він був відсутній. І хоч усе стояло на своїх місцях, але на ключах, які висіли рядком на широкій дошці в глибині кімнати, експерти помітили виразні сліди воску. Це означало, що за той проміжок часу, коли Петерса не було в кімнаті, хтось зняв відбитки ключів. В запалі Петерс забув замкнути двері.

Я знав, що Вернер Козель повідомив про цей випадок директора заводу, і мені було ясно, чому через кілька днів після того на заводі з'явився молодий фельдфебель, і всі ключі було замінено іншими. Не знав я тільки про те, що копію свого повідомлення Козель послав також і в міністерство державної безпеки. Диви-но! А Віра нічого не сказала мені про це!

— З цього все й почалося,— сказав Вернер.— Потім учора вночі ота історія з чоловіком, який на очах у Петерса переліз через мур. А сьогодні інцидент під час випробування. Якби Карін на кілька секунд пізніше подивилася на риштування, то... — Він зробив промовистий жест.— А втім, я переконаний, що це був не останній інцидент такого роду. Нас, безперечно, чекає ще не один неприємний сюрприз.

Віра посміхнулася.

— Якщо Гайєр допустить до цього.

Тепер вона заговорила ще й про Гайєра. Вони всі дивляться на нього як на бога. А чого він досяг? Нічогісінько!

— Гайєр? Якщо він і далі діятиме так, то Вернер із своїми песимістичними передбаченнями, певно, матиме рацію. Сьогодні він сам мало не пошився в дурні.

Поки я казав це, щось раптом спало мені на думку. Щось таке, до чого ще ніхто не додумався. А це ж було так просто: жодна людина не визначала наперед місце перед монтажним риштуванням, не вказала, де стати Гайєру і Швенку, директорові заводу та його супутникам. Вони самі вибрали для себе це місце. З таким самим успіхом вони могли спинитися і в першому-ліпшому іншому місці.

Це доводило, що інцидент з кабелем не міг бути підготовлений заздалегідь. Всяка підготовка була позбавлена будь-якого сенсу, бо ніхто не міг знати, де саме стануть директор, Гайєр і Швенк. Отже, той, хто приніс із собою затискач, міг зробити своє діло лише під час випробування, міг зробити це лише після того, як побачив, що група, яка цікавила його, стала перед

риштуванням, що досить затиснути докупи обидва електрокабелі, як уся ця споруда під час випробування крана неодмінно перекинеться і впаде на цю групу людей.

Програма випробування!

Хто знав нашу програму випробування? Хто знав, де проходять кабелі? Хто знав, де стоїть ящик із затискачами?

Усе це не могла знати жодна стороння людина.

Це міг знати лише хтось із тих, що працюють у нас на заводі.

Я аж здригнувся.

Раптом чиясь долоня лягла на мою руку.

— Що з тобою?

Це була Вірина рука, її вузька рука без пернів.

— Нічого. Я просто стомився.

Вернер якось дивно глянув на мене. Здалося, він бачить мене наскрізь. Чи не читає він мої думки?

Вірина долоня все ще лежала на моїй руці. Як хотілося мені затримати її й ніколи не відпускати! Усе могло бути так просто, якби не Гельма. Гельма, моя дружина.

Раптом якесь неприємне відчуття пронизало мене, — мені здалося, наче хтось утупився мені в потилицю. Так, ніби хтось сидить позаду і, не відриваючись, дивиться на мене.

Я рвучко озирнувся.

Нікого.

А втім — є. Очі. Темні, вузькі очі. Це була картина, що висіла за моєю спиною.

Картина в широкій дерев'яній рамі — на темному фоні якась постать у червоних шатах і з чорною маскою. Карнавальний сюжет.

Судячи з покрою маскарадного костюма, це було доміно. Тільки здебільшого такі доміно бувають чорними. А цей костюм був криваво-червоний.

Це було пурпурово-червоне доміно.

Я проводжав Віру додому.

Вернер розпрощався з нами перед рестораном — йому треба було йти зовсім в інший бік.

Ми йшли парком. Віра міцно тримала мене під руку.

Пісок шурхотів під ногами.

Рвучкий вітер розвівав наші пальта.

На лавці сиділа якась парочка: закохани зніяковіло відвернулися, коли ми проходили повз них.

— Я б хотів щось запитати у тебе, Віро.

— Слухаю.

— Чому ти не сказала мені, що це Вернер запросив на завод Гайєра й Швенка?

— Тому що він цього не хотів.

— Ах, отже ти робиш усе, що він хоче?

— А чому я не повинна цього робити?

— Он як. Виходить, я для тебе байдужий?

— Що ти хочеш цим сказати?

Вона спинилася. Ми стояли якраз під ліхтарем, і промінь світла відбивався в її очах.

— Ти добре знаєш — що. Я досить часто казав тобі про це. Повторити ще раз?

— Ти одружений.

— Це шлюб, який давно вже перестав бути шлюбом.

— Твоя дружина теж так вважає?

Зненацька щось торкнулося моїх ніг. Я здригнувся. Та це була кішка; муркочучи, вона почала тертися об мої штани. Я дав їй такого штурхана, що вона, жалібно занявкавши, відскочила вбік.

— Перестань! Що тобі зробила бідна тваринка? — Віра нахилилася й покликала кішку. — Киць, киць! Ну, підійди ж, підійди сюди, кицю!

Кішка підійшла.

Віра взяла її на руки, пригорнула до себе й почала гладити.

— Він тебе вдарив, га? Він зробив це? Ну, помуркочи трохи, так, дуже добре, так.

Я розсердився.

Нарешті трапилася нагода побути з Вірою на самоті, — нагода, якої, може, довгенько доведеться чекати вдруге, — і саме тепер цей злощасний кіт мусив перебігти нам дорогою. Віра взагалі не звертала на мене ніякої уваги. Я почував, як з кожною секундою гнів дедалі дужче розбирає мене, а це навряд чи був підходящий настрій для освідчення.

— Чи не збираєшся ти лишатися тут до завтра? Може, принести сюди молочка?

Вона лише мовчки глянула на мене.

Тоді я повернувся і пішов геть.

Зробивши кілька кроків, я почув, що вона йде за мною. Спинився. Вона підійшла, бліда, чорноока, гнучка, сама схожа на кішку. Справжнісінька кішка, — достоту, як ота пухнаста бестія, що, муркочучи, бігла слідом за нею.

Мовчки рушили ми далі.

Я розглядав її профіль. Біла кутиків її рота лежала презирлива риска.

— Віро!

— Що?

— Я не можу далі жити з моєю дружиною. Наше подружнє життя стало неможливе.

— Яке я маю відношення до твого подружнього життя?

— Я хочу взяти з нею розлуку.

— Невже ти справді віриш, що твоя дружина дасть згоду на розлуку?

— Так, — збрехав я, — я вже говорив з нею.

Це була неправда. Я ще не говорив із

Гельмою. Я боявся цієї розмови. Ми побралися в такий час, коли треба було мати мужність, щоб зважитися на шлюб. Гельма була змушена багато від чого відмовитись, але вона ніколи не нарікала на це.

— Ну то й що? — сказала Віра. — Навіщо ти розповідаєш мені про все це?

— А ти хіба не догадуєшся?

Чагарник скінчився. Перед нами простягалася вулиця. Мимо проїхало таксі. Десь віддалік почувся квапливі кроки.

— Викинь це з голови. З цього нічого не вийде.

— Віро!

— То все даремно. Якщо ти хочеш розлучитися з дружиною через мене, то облиш це.

— Але ж, Віро, я...

Вона подала мені руку.

— Щасливо!

— Можна мені ще трошки провести тебе?

— Я сама знайду дорогу.

— Віро!

— На добраніч.

І вона пішла. Подалася навкоси через вулицю, і навіть ні разу не озирнулася. За нею побрела й кішка.

Ще з вулиці я побачив, що у вітальні світиться. Отже, Гельма й цього разу чекає на мене. Вона добре знає, що я не люблю цього, але все-таки робить по-своєму. Вона сидить у кутку канапи, — не читає, не слухає радіо, а просто сидить і чекає.

Тільки-но я увійду, як вона стане на дверях, бліда й виснажена, «Може, з'їси щось?» Ні, я не хотів нічого їсти, не хотів нічого чути, не хотів бачити її; я хотів лише, щоб мені дали спокій. Не хотілося бачити цей німий докір, ці безбарвні очі, ці тремтячі губи. «То, може, вип'єш чого-небудь?» А на веранді, напевно, знову стоїть накритий стіл з букетом квітів посередині, і лежать два прибори, до яких так ніхто й не доторкнеться, бо я не хочу ні їсти, ні пити. Потім я знову захоплю двері до моєї кімнати, а вона...

Так і є, он вона стоїть. Ще блідіша, ніж завжди, в очах — страх.

— Тобі вже тричі дзвонили, Еріху.

— Хто?

— Не знаю. Він не назвав свого прізвища. Але пообіцяв, що подзвонить іще раз. Він сказав, це дуже важливо.

Нараз мене пройняло якесь неприємне передчуття. Телефонний дзвінок в таку пізню пору? Зараз була майже друга година ночі. Напевно, це не віщує мені нічого доброго.

Це не міг бути хтось із колег, він назвав

би себе. Очевидно, і не Гайєр. Хто ж іще?

— Може, вип'єш склянку кави?

— Зараз, серед ночі?

— Я думала, що ти...

В її очах світилося мовчазне обвинувачення. Вона не могла збагнути, що марно чіплятися за минуле, за години, прожиті вкупі, за сказане давно слово, за мелодію, якою ми тішилися колись разом.

Я теж колись зовсім не так уявляв собі наше подружнє життя і не почував себе винним в тому, що воно так скінчилося.

В цю мить різко задзвонив телефон.

Раз, удруге.

Я взяв трубку.

— Цибулька слухає.

В трубці щось клацнуло, потім почувся тихий незнайомий мені голос.

— Це інженер Еріх Цибулька?

— Так.

— Я вже тричі дзвонив до вас. Будьте готові до неприємностей. Вами зацікавилися органи державної безпеки.

— Не почуваю за собою ніякої провини.

Чоловік засміявся. Голос у нього був трохи нахабний, але досить приємного тембру.

— Чи давно вже Гайєр вештається у вас на заводі?

— Два місяці.

— Чи досяг він чогось?

— Цього він мені не розказував.

— От бачите. Він мусить знайти винуватого, інакше матиме по службі стягнення. Саме тому він і хоче звернути все на вас. Адже саме ви відповідаєте за охорону праці, правда ж?

— Звідки ви це знаєте?

— Хай це вас не цікавить. Я хотів лише попередити вас. А далі робіть собі, як знаєте.

— А хто ви такий взагалі?

— Дуже шкодую, але цього я вам сказати не можу.

— Але ж я мушу все-таки знати...

— Дурниці! Слухайте, що я вам скажу: якщо вам дорога ваша свобода, то тікайте швидше. Але не баріться.

— Легко сказати! Ось уже два тижні як Берлін — закрите місто. Жодна миша не проскочить тепер крізь заслони.

— Якщо ви цікавитесь, можу сказати: у мене є ще для вас одна надійна лазівка, і ви можете вибратися звідси.

— Яким чином?

— Овва! Так я вам зразу й розкрию свої карти! Хочете чи не хочете?

— Не знаю... Я...

— Я не можу розмовляти з вами цілу годину. Мушу кінчати. — Голос раптом став якимсь зляканим і нервовим. — Обміркуйте все як слід. Завтра вранці я подзвоню вам іще раз. Так чи інакше.

У трубці клацнуло, й потому все стихло. Якусь мить я ще прислухався, але трубка мовчала.

Гельма все ще стояла біля дверей і з острахом дивилася на мене.

— Якись неприємності?

— Ні. Чи не могла б ти нарешті дати мені спокій?

Вона вийшла.

Тихо клацнув у дверях ключ.

Я був сам один; підійшов до письмового стола і відімкнув середню шухляду.

Там лежала її фотографія.

Це було чотири тижні тому. В той день ми працювали понаднормово, потім, закінчивши роботу, заскочили ще до Мунцмана, щоб нашвидку випити по чашці кави. Як це сталося, я вже сьогодні не пригадую... Знаю тільки, що всі ми раптом опинилися біля танцмайданчика одного ресторана: Віра, Карін Зоммер, Вернер Козель, Штефен Унбегау, доктор Райнгольдс, Зельхов і я.

Того вечора Віру наче хтось підмінив. Вона була пустотлива, кокетлива, ніжна. І я був повірив, що переміг її. Однак уже другого дня вона знову була така ж, як завжди: холодна, неприступна, насмішквата. То була єдина ніч, проведена з нею, на повторення її не було надії.

З тої ночі я зрозумів, що подружнє жит-

тя з Гельмою далі неможливе. Я палко жадав Віри і ненавидів Гельму.

Я вступився у телефон.

Він мовчав.

Що означає цей дзвінок?

Може, хтось хотів розіграти чи перевірити мене?

Я підійшов до буфета й налив собі в склянку коньяку. Мушу признатися: половина його вилася мені на пальці. Моя рука тремтіла.

Одне було для мене ясно: ця погроза — безглуздя. Гайер ні в чому мене не підозрює. Він сам сказав мені про це, Вернер Козель підтвердив. Ні, з цього боку мені не загрожувало ніякої небезпеки.

Існувало щось зовсім інше, і саме воно робило для мене такою значущою недавню телефонну розмову: Гельма!

Це був вихід, на цьому шляху лежало моє визволення від шлюбу, який давно перетворився на фарс. Мені не потрібна буде ніяка розлука, ніякі розмови з колегами, не треба буде дивитися їй у вічі.

Та чи зможу я взагалі ще проскочити на той бік?

Чи не наобіцяв мені таємничий незнайомець такого, чого ніколи не зможе виконати?

Я стояв перед письмовим столом і думав.

Що робити?

Що?

Фотографія і досі лежала передо мною.

Он там, далі, стоїть телефон.

Я глянув на годинник.

Було кілька хвилин на третю. Через шість годин я повинен знову бути на заводі. До того часу я мушу щось вирішити. Так чи інакше.

Я ще вагався. Але ось я знову підняв телефонну трубку.

Мовчання тривало всього якусь мить, потім я почув знайомий голос.

— Алло?

— Добрий вечір, — сказав я, змінивши, наскільки міг, свій голос. — Я вже двічі дзвонив вам, Я мушу розказати вам щось дуже важливе...

Розповідає Міхаель Томас

Один чоловік розказував мені якось історію про арештанта, котрого одного чудового дня, у понеділок удосвіта, вивели з камери, щоб повести на страту, а він сказав: «Ну, тиждень починається добре».

Точнісінько це ж саме хотів сказати і я, коли все почалося. Відтоді минуло кілька місяців. Мені довелося чимало дечого вивчити на додачу до того, що знав раніше, і от тепер дійшло до серйозних справ, навіть дуже серйозних...

Була середа, сонце щойно зійшло, і за чверть години мала початися операція, на добре закінчення якої було дуже мало шансів.

Ми сиділи в шиночку на автостраді, біля самого кордону. Одні шофери далекого слідування заходили, інші виходили. Вони сиділи за витертими до блиску столами, жували свої бутерброди й повільно сьорбали гарячу каву. За вікнами гули мотори. Незграбні грузовики проїздили мимо, потім пристроювалися в довгу низку тих, що чекали; інші, натужно гуркочучи, прямували до стоянки автомашин.

Дзвеніли дрібні гроші біля тютюнового кіоска. Клекотіла й шипіла кофеварка. Подзенькував посуд.

Я кивнув старшому офіціантові.

— Ще один коньяк.

Іветта докірливо глянула на мене поверх газети, але це було мені байдуже. Я запалив сигарету, глибоко затягнувся димком і, не відриваючись, дивився у вікно.

Там, надворі, стояла наша машина — сірий рено з французьким номером. Вона була вже не нова. Та й навіщо нам нова? Риск і без того був досить великий, отже, йшлося про те, щоб якомога менше втратити. Саме так, певно, думав собі Фабріціус, коли дав наказ підготувати для нас машину. Фабріціус подбав про все. Це заспокоювало, однак ризик все одно залишався.

До біса великий ризик. Що значила тут якась машина? Тут йшлося про мене, про життя Іветти і моє.

— Прошу, ось ваш коньяк.

— Дякую.

Коньяк обпik мені горло, але це було приємне відчуття.

— Не треба пити, — сказала Іветта й сердито глянула на мене.

— Тільки дві склянки коньяку!

— Саме ці дві — зайві.

— Мене морозить.

— Що, ноги трусяться?

Минуло кілька секунд, перш ніж я зрозумів, що вона хоче сказати. Звичайно, в мене були холодні ноги. Не тільки сьогодні. Вони мерзли й хололи в мене вже досить давно, точніше кажучи, з того самого дня, коли поперек дороги мені став Фабріціус.

Та й кого це могло здивувати, адже я сам, на власні очі, бачив одного разу на

письмовому столі картки з картотеки — з обох боків перекреслені нахрест червоним олівцем. Це означало: їх уже списано. Там було, певно, штук вісім таких карток, та це все ж таки не мало. Ті люди, чий імена стояли на картках, теж колись дістали секретні завдання, як і ми. І завдання ці не були доведені до кінця. Органи держбезпеки по той бік виявились спритніші. Наручники, і — капут. І все, що лишилось на згадку про тих людей — червоний хрест поперек карток.

Авжеж, у мене такі трусилися ноги.

Щоправда, я не якийсь там жовторотий хлопчисько-молокосос, але не кожен наважиться помірятися силами з органами безпеки, які працюють із швидкістю й точністю електронного мозку. Навіть такі старі лиси, як Ойген Фабріціус чи Дуглас Фрезер почувують до них пошану, бо ще жодного разу не вдалося їм піднести цьому бездоганно функціонуючому апаратові таку масову акцію, в якій той міг би захопитися. Вони не могли цього зробити, бо їм бракувало людей. Ніхто не піде своєю волею на кілька років у тюрму. Та й заради чого? Заради грошей? А чого варті гроші, коли ти змушений дивитися на небо крізь ґрати, зроблені, може, не дуже майстерним ковалем, та зате міцно.

Чи, може, є така ідея, за яку варто принести себе в жертву? Ах, дайте мені спокій з тими ідеалами! Про ідеали легко говорити тому, хто має солідний поточний рахунок у банку, роз'їжджає на мерседесі, відпустки звик проводити на Рів'єрі. Однак такі люди не йдуть із ризикованими завданнями на той бік.

Ну, а інші, ті, що живуть з крихіт від «економічного чуда»? Вони теж не мають ніякої охоти відмовлятися від своєї хай і обмеженої свободи пересування для того, щоб отой власник мерседеса мав змогу ще на кілька років довше виїздити на Рів'єру...

Іветта підвелася.

Я допив каву.

Надворі перед своїми машинами стояли шофери далекого слідування й розмовляли між собою. Інші поралися з інструментами й каністрами. Поміж ними вешталися поліцейські в білих рукавичках і митні чиновники зі стеками й книгами.

Я відчув, що Іветта дивиться на мене. Вона була вродлива й принадна, як завжди, але в такій же мірі й неприступна. З часу нашого від'їзду із Франкфурта ми навряд чи обмінялися з нею й десятком фраз.

Іветта ще раз уважно переглянула наші документи. Особисте посвідчення, ярмаркове посвідчення, віза на виїзд, розписка з готелю. Усе було в повному ажурі, почасти навіть справжнє, не підроблене. Та хіба це

допоможе нам, коли оті, з того боку, почнуть уважніше оглядати нашу машину? Певна річ, малоймовірно, щоб вони знайшли наші схованки в подвійних спинках сидінь та в інших місцях, але й таке не виключено. Яка-небудь безглузда випадковість могла все зіпсувати. І тоді наша операція скінчилася б, так і не розпочавшись:

Я став заводити мотор. Він одразу ж завівся. Загув тихо, майже беззвучно. Іветта захлопнула дверцята.

Ми глянули одне на одного.

— Ви готові, мадмуазель?

— Так, месє, — відповіла вона по-французьки.

Ще одна коротка мить вагання, потім я поволі увімкнув зчеплення, дав газ.

Машина рушила з місця, виїхала на широку стрічку автостради. Тепер уже нам не допоможуть ніякі добрі наміри, тепер допоможе лише... а втім, що взагалі могло нам допомогти?

Цього я не знав.

Я вів машину, міцно тримаючи в руках кермо, і дивився вперед. До кордону лишалося ще метрів з вісімсот.

Навіщо тільки ми погодилися взяти участь у такій сумнівній авантурі?

Чому Іветта зробила це, я не знав. Вона не любить говорити про такі речі. Та й чи заговорить про це коли-небудь — не знаю.

Що ж до мене, то це досить неприємна історія. Неприємна тому, що я в ній зіграв аж ніяк не позитивну роль. От у мене справді-таки є всі підстави тримати язик за зубами й мовчати про своє минуле, бо при всьому бажанні його ніяк не можна привести у відповідність із законами міщанської моралі.

Скажу без зайвих слів. Я жив з того, що привласнював собі речі, які інші люди ще не загубили. Прокурори називають такі дії крадіжкою, судді реагують на них тим, що позбавляють вас волі.

Хоч ця моя діяльність не давала мені змоги жити надто розкішно, однак і нарікати мені не було на що. Певна річ, що з дрібною я й не зв'язувався. Зрештою, я хотів забезпечити своє майбутнє.

Отак потихеньку я назбирав чималу суму і, здавалося, вже недалекий був той день, коли я зможу відмовитися від цього заняття.

Я думав про те, щоб увійти на паях в яке-небудь діло і жити з процентів на свій капітал. Я б став людиною, що домоглася почесного становища в суспільстві, і ніхто не спитав би в мене про моє минуле. Я також домігся б своєї мети і виїздив би на власному мерседесі на Рів'єру.

Але в той час до цього діло не дійшло.

Саме тоді я займав номер у готелі «Са-

войя», що був відомий як найкращий і найдорожчий готель у місті. Чи він справді найкращий — важко сказати, а що найдорожчий, то це точно. За номер на п'ятому поверсі, у флігелі, я платив щодоби тридцять марок. Це становило двісті десять марок, що їх я щотижня мав вносити готівкою до каси готелю, — ціла купа грошей. Але в «Савойї» дешевших номерів не було.

Раніше чи пізніше я мусив компенсувати ці витрати. Як правило, в «Савойї» спинялися вершки суспільства: промисловці, дворянство, кінозірки. Треба бути цілковитим дурнем, щоб не повернути тут своїх грошей.

От, приміром, жив у готелі отой панок певного віку, що займав 208 номер. Це був тип, якого не щодня можна зустріти. Він мав вузький череп ученого, свіжий колір обличчя спортсмена, сиве волосся старого діда і — холодні очі вбивці.

Неприємно було, що мені ніяк не вдавалося його розкусити. Щодо інших мешканців готелю, то я завжди знав, чого вони варті. Вони сиділи в ресторані, у клубі, в барі, чи тинялися у вестибюлі, щоб показати себе. Вони галасували, базікали, хихикали, кидали гроші на вітер. І вірили, що вони сіль землі.

Зовсім по-іншому поведився сивоголовий. Він пізно приходив і рано зникав кудись, був тихий і замкнутий, рідко посміхався; єдина розкіш, яку він собі дозволяв, були завжди вишукані, бездоганного крою костюми.

І все-таки в мене було таке відчуття, що він має більше грошей, ніж хоче показати. Певна річ, сьогодні мені вже важко пригадати, звідки взялася ця настирлива ідея. У всякому разі, вона виникла, міцно засіла в голові й щоразу глибше вгризалася в мій мозок.

Я остаточно переконався, що не помиляюсь, коли одного пізнього ранку ненароком визирнув із вікна. Я побачив, що сивоголовий, — вікно в нього теж було розчинене, — стоїть навколішках перед якоюсь шкатулкою і риється в ній.

Я одразу ж узяв свій театральний бінокль, але було вже пізно. Сивоголовий встиг захлопнути свою шкатулку, і я тільки побачив іще, як він замкнув її в чемодані, а чемодан поставив у шафу. Потім він енергійним рухом смикнув за завісу, і я вже нічого більше не міг розгледіти.

І хоч в наступні дні покоївка, прибираючи, не раз розсувала фіранки на вікні його номера, тої шкатулки я більше не помічав. Вона зникла.

Тоді я вирішив діяти.

Випадково я зайшов до реєстратури, коли сивоголовий замовляв два квитки в «Альгамбру». «Альгамбра» — це респектабель-

ний нічний ресторан у старому місті, програма якого починається о двадцять другій годині і закінчується вже після півночі. Навряд щоб удруге трапилася мені така нагода ближче познайомитися з тією таємничою шкатулкою.

Для певності я почекав перед входом до готелю, поки старий вийшов на вулицю. Він сковзнув по мені байдужим поглядом. Я був певен, що не дуже впав йому в око. Навряд чи пригадає він мене пізніше.

З обережності я почекав ще з півгодини, аби остаточно переконатися, що він нічого не забув і не повернеться назад. Лише після того я поволі почав підніматися сходами на третій поверх. Від ліфта я відмовився. Хлопчик-ліфтер знав мене в обличчя, і не треба було, щоб він бачив, як я виходитиму на третьому поверсі. Саме на таких дрібницях наш брат частенько й засипається.

На сходах нікого не було.

Ще кілька метрів — і от я вже стою перед дверима, на яких матово поблискують золотисті цифри — 208.

Дзеркало в моїй лівій руці підтвердило мені, що за мною ніхто не стежить.

Ще один крок, один рух рукою.

Замки в готельних номерах, навіть у найдорожчих, завжди примітивні. Вже перша відмичка, яку я встромив у замок, підійшла. Я зайшов і тихо причинив за собою двері.

За дверима було темно, хоч в око стрель.

В повітрі стояв легкий запах шкіри та англійських сигарет. Десь цокав будильник.

Поступово мої очі звикли до темряви. Я побачив, що стою в маленькому передпокої, з якого одні двері ведуть до вітальні, а другі — до ванної кімнати.

Не кваплячись, я натягнув на пальці рукавички і рвучко розчинив навстіж двері до вітальні.

Цокання будильника стало голосніше.

У темряві зеленкувато світилися стрілки.

Пів на одинадцять.

Ліворуч біля стіни стояла шафа, в яку сивоголовий поставив тоді свій чемодан.

Я вийняв його й поніс до вікна.

Правда, і тут було не дуже-то видно, та я трошечки відхилив завісу, й цього було досить. Більш нічого я не міг тут зробити. Я весь час мав зважати на те, що хтось може побачити мене з вікна. Чемодан був замкнений на два автоматичні замки, але для мене то було не більш як іграшка. Не минуло й трьох хвилин, як чемодан вже стояв відкритий.

Ось вона, заповітна шкатулка.

Вона була більша, ніж я гадав, приблизно як дві цеглини розміром, і така ж важка. Я з першого погляду побачив, що з нею мені доведеться чимало поморочитись.

На щастя, я знав і такі замки. Їх можна

було відкрити лише з допомогою певного трюка. Звичайно, для цього потрібні були в першу чергу тверда рука і добрий слух. Я не міг зараз похвалитися ні тим, ні другим.

Певна річ, я міг би виламати замок, але тоді не обійшлося б без шуму. Взяти шкатулку в свій номер? Це було виключено. Хто-небудь міг побачити мене зі шкатулкою, тоді б я, напевно, сів маком.

Отже, я мусив відкрити її тут, і до того ж швидко, безшумно і не залишаючи слідів.

Я почав нервувати.

Ось уже й перша подряпина на металі. Халтурна робота!

Піт виступив у мене на лобі. Пальці раз у раз спорскували.

Ще раз спочатку!

І от, нарешті, замок почав піддаватися. Дзень, сказав він, і ще раз: дзень!

Майже урочисто підняв я кришку шкатулки.

І враз здригнувся.

Шкатулка була порожня! Порожнісінька, коли не брати до уваги вузької записочки, що, скручена в трубочку, лежала в куточку. Рука моя тремтіла, коли я безтямними очима втупився в неї. Там стояло всього п'ять слів, написаних по-французьки: «Бажаю удачі, мій любий друже».

Скочити на ноги я вже не встиг.

Двері зарипіли, і в ту ж мить спалахнуло світло.

Я рвучко обернувся. В дверях, тримаючи в руках револьвер, стояв сивоголовий. На револьверне дуло був надітий звукоглушитель.

— З колін не вставати! Не рухатись! І руки вгору, та швидше!

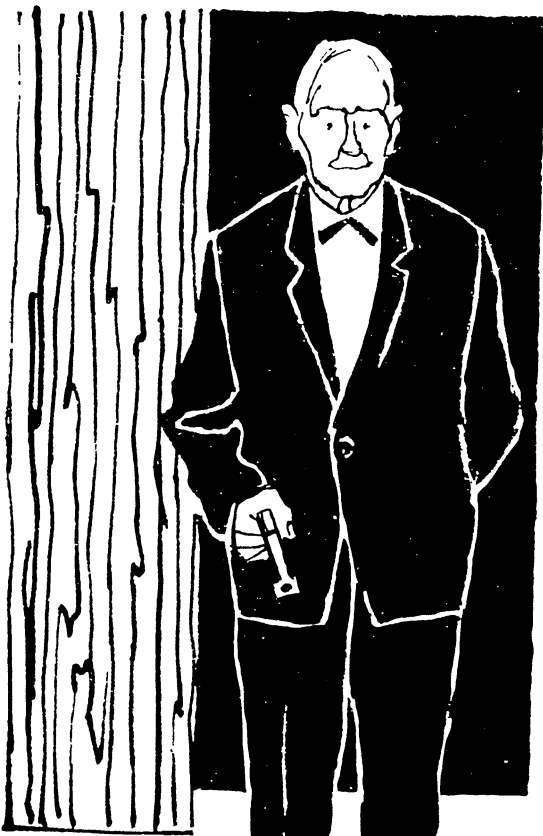
Він наблизився до мене і спритно обмацав мою одягу. Упевнившись, що при мені немає ніякої зброї, він знову підійшов до дверей, замкнув їх і поклав ключ у кишеню.

— А тепер можете встати, пане Томас. Але прошу без дурниць. Сідайте он у те крісло.

Лише коли я сів, мені раптом спало на думку, що він допіру назвав моє прізвище. Не те прізвище, під яким я був записаний у готелі, а те, що стояло в моєму метричному свідоцтві. Не так багато людей знали це прізвище. Сивоголовий знав його, і це здалося мені поганою прикметою. На язика в мене вже крутилося одне запитання, але я проковтнув його. В моєму становищі ліпше було мовчати і дати спершу поговорити йому.

Сивоголовий сів навпроти мене. Револьвер він не випускав із рук.

— Власне кажучи, — мовив він, — ви чините дуже нерозумно. Маєте майже закінчену інженерну освіту, володієте кількома мовами, ви молоді, у вас хороші манери — невже ж ви справді не знайшли нічого кра-

цього, як вриватися в кімнати до чужих людей?

Я знизав плечима. Звичайно, є на світі кращі професії, ніж злодій. Але розбагатіти з їх допомогою важкувато. А я поклав собі за всяку ціну мати мерседес і побувати на Рів'єрі.

— Ви, певно, не знаєте, що в останньому семестрі я вилетів із училища?

— Знаю.

— От бачите.

— Ви могли б уладнати цю справу.

— А тоді?

— Тоді, — сказав він, поволі цідячи слово за словом, — тоді, очевидно, ви б не опинилися в такій ситуації, як оце зараз. Зрештою, дуже неприємна ситуація.

— Це я знаю.

— Справді? Дуже добре. Сподіваюсь, що це полегшить нашу розмову.

— Хто ви такий взагалі?

Його тонкі губи скривилися в огидній мефістофельській посмішці.

— Це запитання ви мали б поставити собі раніше, принаймні з годину тому. Тепер уже пізно.

— Я...

— Халтурно працюєте, чортзна-як халтурно. Я, пане Томас, знаю вже кілька днів, хто ви такий і з якою метою оселилися в готелі.

— Справді?

— Так. Саме тому я й дозволив собі підготувати для вас цю маленьку пастку. Хотів трохи підігнати вас, бо чекання здалося мені надто довгим. Та я й не думав, що ви так швидко піймаєтеся на гачок. Я просто переоцінив вас. Ви вскочили в мою пастку, як маленький, дурний хлопчисько.

Я розлючено схопився на ноги.

— Я...

— Сідайте!

Я дивився на дуло револьвера; поверх дула, як я вже казав, був надітий звукоглушитель. Якби він вистрелив, великого шуму не було б. Звук був би такий, наче десь поблизу стукнули двері. Ніхто б не звернув на це уваги, і ніхто не спитав би про мене. Я сів.

— Ваш темперамент заслуговує найвищої похвали. — Посмішка його стала злою. — Але раджу вам все-таки бути надалі стриманішим. Чи, може, вас дратує правда? Ви ж тільки тому гніваєтесь на мене, що я про вас знаю все, а ви про мене — нічого. Адже так?

Не знаю, почервонів я чи ні. У всякому разі це була правда. Я ладен був надавати собі ляпасів за те, що виявився таким йолопом.

— Вище голову, пане Томас! Працювали ви не так-то вже й кепсько. Вітаю вас із тим, що вам удалось відкрити шкатулку. Я дивився на годинника. Ви витратили на це всього вісім хвилин. За такий час я й сам не вправся б з такою роботою.

— Але все вирішують результати.

— Це правда, пане Томас, правда. Тільки тут вам дійсно не пощастило, що ви натрапили саме на мене. Можливо, вам краще було б вибрати собі якусь іншу жертву?

— Ви й справді не хочете мені сказати, хто ви такий?

Він з задоволеним виглядом похитав головою. Видно було, що ця розмова надзвичайно тішить його. Він грався зі мною, як кіт з мишею, а я міг тільки сушити собі голову, чим скінчиться наша розмова.

— Ні, чого ж, я скажу вам, обов'язково скажу. Вам треба тільки трошечки запастися терпінням... Я мушу спершу швиденько подзвонити в найближчий поліцейський участок і попросити, щоб вони прислали сюди свого агента.

— Ви справді хочете зробити це?

Він раптом глянув на мене великими здивованими очима.

— Звичайно, а що ж ви собі думали? Чи, може, по-вашому, я повинен відпустити вас, а завтра ви почнете обкрадати інших людей? Тоді я матиму цілу купу неприємностей — ні, цього ви не можете від мене вимагати.

У нього був такий щиро засмучений вигляд, що я майже повірив йому. Але потім я побачив його очі і все збагнув. Це були очі кішки, яка тримає свою жертву в пазурях і поволеньки-поволі терзає її.

— Чи, може, ви думаєте, що я не повинен дзвонити, пане Томас?

— Я нічого не думаю.

— Он як? Отже, ви нічого не думаєте? — він замислено побарабанив пальцями по револьверу, і обличчя його раптом спохмурніло. Мишка не хотіла більше брати участі в грі, і це зіпсувало кішці настрій. — Як хочете, пане Томас. Але ж ви знаєте, що вас чекає?

— Приблизно.

— Позбавлення волі, конфіскація майна, список попередніх судимостей. Ваше життя надовго буде зіпсоване.

— Гм.

— Чи ви як слід обміркували все це?

— А хіба від цього щось зміниться?

Він сердито сховав револьвер у кишеню й підвівся.

— Ви досить твердий горішок. Можливо, ви все-таки розумніший, ніж мені здалося. Ви догадуєтесь, чого я від вас хочу?

— Ще ні.

— Я пропоную вам одне діло.

— Все залежить від умов.

— Умови трохи неприємні. А втім, очевидно, вони були б іще неприємніші, якби я зараз передав вас до рук поліції. Ви людина не дурна, пане Томас. Я покладаю на вас великі надії. Обміркуйте як слід мою пропозицію.

— Слухаю вас.

— Ну, гаразд. — Він вийняв з бумажника кілька аркушів паперу і тримав їх у руці, наче віяло. — Насамперед я хочу відрекондуватися вам. Звуть мене Ойген Фабріціус. Я керівник німецького відділення однієї організації, завдання якої полягає в тому, щоб стежити за економічним розвитком східного блоку. А тепер слухайте мене уважно...

Так почалася моя нова діяльність.

Того вечора ми ще досить довго розмовляли з ним, говорили про се, про те, а скінчилася ця справа тим, що я став агентом однієї з тих організацій, що про них не дуже охоче говорять у нашій федеративній республіці. Вони існують, але кожна не позбавлена здорового глузду людина поводиться так, наче вона ніколи в житті й не чула про них.

Як кожен пересічний громадянин федеративної республіки, я знав, що існує так зване відомство для захисту конституції. Я вже чув також про існування федеральної служби інформації та служби захисту армії, — тобто військової контррозвідки, — але я не знав, що ж насправді являють собою ці організації.

Спершу я був дуже здивований, коли дізнався, що в Західній Німеччині функціонує триста тридцять дев'ять служб і організацій, діяльність яких спрямована проти країн соціалістичного табору. Із цих служб сто п'ятдесят підпорядковуються безпосередньо Сполученим Штатам, рештою керують через американські координаційні пункти. Але про це в нашій пресі не пишуть нічого.

Тим-то пересічний громадянин із тих газет, які він щодня читає, ніколи не дізнається, що, приміром, така організація, як ЦРУ¹ в федеративній республіці має цілий ряд спеціальних шкіл, в яких навчає своїх людей, готуючи їх до виконання секретних завдань; такі школи є в курортній місцевості Гомбург, в Штарнбергу біля Мюнхена, на курортах Тельц, Верісгофен, Віссе, а також у Лімбурзі, Фюссені, Кауфбойрені.

Але в той вечір всього цього я ще не знав. Знав лише, що мушу підписати різні папірці, підкорятися кожному наказові Фабріціуса і його уповноважених, тримати язик за зубами; дізнався також, що незабаром мене пошлють до одної із спеціальних шкіл, де познайомлять з цілим рядом речей, які придадуться згодом у моїй новій діяльності.

І все це, як запевняв Фабріціус, робитиметься в моїх інтересах.

Через тиждень я виїхав у південному напрямку.

¹ Центральне розвідувальне управління США.

Метою моєї подорожі був загородній дім, що стояв осторонь шосе. Єдине, що впадало тут в око, це — високий мур, увінчаний колючим дротом; мур цей оточував будинок і величезний парк.

Мене прийняли там без зайвих слів.

Я одержав кімнату, яку мав ділити з чоловіком на ім'я Діллінгер, ще раз підписав кілька папірців; потім мене познайомили і з іншими слухачами мого курсу.

Вже на другий день розпочалося навчання. А що я вільно розмовляв англійською і французькою мовами, то мені довелося вичитати виключно російську.

Важкою виявилась робота з радіоапаратурою, шифрування і розшифрування. Крім того, нас навчали, як користуватися вогнепальною зброєю різних типів, фотоапаратами і кінокамерою, як відкривати замки, перелазити через кам'яні огорожі, читати сліди, маскуватися, як підслуховувати телефонні розмови, підробляти документи і посвідчення, як користуватися тайнописом, як вживати наркотики; нам викладали прийоми джіу-джитсу, боксу, вчили, як передавати інформацію через обслуговуючі пункти країн східного блоку, коротко кажучи, нас навчали всього, що, як гадалося, може придатися нам у майбутньому.

Іноді приїжджав Фабріціус, щоб особисто побачити, як іде наше навчання. Під час одного з цих візитів він привіз із собою Іветту, світлу «платинову» блондинку з очима сфінкса.

Про Іветту можна було б багато чого сказати, хоч я знав про неї не більше, ніж, приміром, про Діллінгера, Ессе, братів Кашнірських чи про Шуру Шинкову.

Наприклад, про Іветту можна було б сказати, що хоч їй щойно минуло двадцять три роки, виглядає вона далеко старшою. Можна було б ще сказати, що вона належить до тих жінок, у яких однаково важко викликати як усмішку, так і будь-який інший прояв почуттів і що навіть такі люди як Діллінгер чи брати Кашнірські ставляться до неї з повагою. Вона з тих жінок, які мене хвилюють. Уже сама її манера поводитися з мужчинами мимоволі викликає захоплення, і я сприймаю як особливу ласку, що з усього нашого чоловічого товариства вона часом терпить саме мою присутність, дозволяє вряди-годи провести себе. Але більше — ані-ні...

І от настало тринадцяте серпня.

Його сприйняли у нас так, наче зненацька вибухнула бомба.

З гуркотом в'їжджали у двір мотоцикли, машини привозили вкритих потом кур'єрів. Завідуючий курсів весь час дзвонив по телефону. Прибув сам Фабріціус. Він теж трохи втратив самовладання. Фабріціус висту-

пив перед нами з нервовою промовою, потім знову десь зник.

Наступного дня заняття йшли сяк-так. Не лише наші думки, але й думки наших викладачів були далеко звідси. Для всіх було ясно, що тринадцяте серпня зірвало всі попередні плани і що багато, дуже багато чого для нас відтепер зміниться.

Але в перші дні нічого особливого не сталося.

Наші заняття тривали, з тою лише різницею, що тепер повіяло іншим вітром. Під час практичних занять нас так ганяли, що одяга липла до тіла й пересихало в горлі. І перепочинку нам не давали. Хто мляво виконував вправи, тому виливали на голову відро холодної води.

Так минуло два тижні.

І тоді сталося те, чого я чекав.

Ми саме були на практичних заняттях. І ось з кущів вийшов наш керівник, гукнув Іветту й мене і повів до будинку.

В кабінеті шефа, перегортаючи сторінки журналу, сидів якийсь веснянкуватий молодик в окулярах. Коли ми зайшли, він відклав журнал і підвівся.

— Фрейлейн Ніфергельт і пан Томас?

— Так.

— Моє прізвище Бремель. Я прибув сюди за дорученням пана Фабріціуса. Прошу спакувати ваші речі. Ви поїдете зі мною до Франкфурта.

— До Франкфурта?

— У нас мало часу. Прошу вас зважати на те, що, можливо, ви більш не повернетесь сюди.

— Що ж усе-таки скоїлось?

— Про це, — сказав він, — ви дізнаєтесь, коли буде треба.

Молодик поставив машину на якійсь вузькій вулиці, потім ми пішли назад, аж поки не наблизились до воріт; тут була пририта маленька непомітна вивіска: з неї можна було довідатись, що канцелярія торговельного агентства фірми Голгер і К^о міститься на третьому поверсі.

На сходах тхнуло вапняним розчином і фарбами.

— Ми саме недавно переїхали сюди, — пояснив молодик. — І майстри ніяк не закінчать ремонту. Ви тільки погляньте на цей бруд!

— І часто ви переїжджаєте?

— Кожні три місяці. Ми вже звикли до цього. На цей раз під маркою торговельного агентства.

Двері до коридору на третьому поверсі стояли відчинені. Ми змушені були пробиратися поміж безладно розставленими ящиками, меблями й згорнутими килимами. В сусідньому приміщенні, де згодом, очевид-

но, міститиметься секретаріат, поралася якась бліда дівчина.

— Старий уже прийшов?

— Обидва там. Сказали, щоб ви зразу пройшли до них.

Кімната, куди ми зайшли, з першого погляду здавалася звичайним кабінетом: письмовий стіл, кілька крісел, стіл для засідань; усі стіни обшито дерев'яними панелями. Але трохи згодом я помітив, що в цю кімнату не проникає денне світло. Вікон не було. Тільки неонові рурки давали потрібне освітлення. А втім, це приміщення, очевидно, бездоганно вентилялося. Повітря тут було свіже й приємне, дарма що в попільничці лежала гора недокурків.

Коли ми зайшли, з крісел підвелось двоє чоловіків: Фабріціус і низенький худорлявий чоловічок, якого я бачив уперше. Шкіра на його обличчі була зморшкувата, тютюновобрунатного кольору, руки — теж у зморшках, старі. Я зразу підмітив його високий лоб і швидкі бігаючі очі, схожі на очі хижого птаха.

— Фрейлейн Ніфергельт і пан Томас. — відрекомендував нас низенькому Фабріціус. — А це містер Фрезер із американської секретної служби.

Низенький, перш ніж подати нам руку, безцеремонно оглянув нас з голови до ніг. Коли я потискував йому руку, в мене було таке відчуття, ніби я доторкнувся до якоїсь маленької бридкої тваринки. Іветта, здається, почувала щось схоже. Принаймні вираз обличчя в неї був такий, наче вона проковтнула павука.

— Радий познайомитись! — прогавкав низенький. — Прошу сідати.

Ми зручно вместилися в кріслах. Праворуч від мене сиділа Іветта, навскоси ліворуч — янки, а поруч з ним — молодик на ймення Бремель. Фабріціус не сідав. Він поклав на стіл сигари й сигарети, звелів у секретаріаті, щоб нам подали каву, і зрештою почав поратися біля панелей у задній стіні кабінета. Ось за панелями відкрився великий сейф, звідки він вийняв пакет документів, бляшану шкатулку і картонну коробку. Усе це він поклав перед нами на столі і лише після того теж сів.

— Ви, напевно, дивуєтесь, — почав він, звертаючись до мене, — що я так несподівано викликав вас?

— Не дуже, — відказав я. — Вже два тижні я чекав цього.

— І у вас завжди є такі передчуття?

— Тут не важко було догадатись. Після того, що скоїлось тринадцятого серпня...

— Ваша правда. Ми потрапили зараз в страшенно неприємне становище. Зв'язок з нашими людьми по той бік перервано. Ми не одержуємо звітки ніяких інформацій. Як

що ми не реагуватимемо якнайшвидше, то Панков із держбезпеки зробить там усе, що схоче. А ми зможемо піти на пенсію.

— Інакше кажучи, ми маємо перебратися на той бік і відновити зв'язки?

Це втрутилася в розмову Іветта.

— Нічого іншого нам не лишається. Пан Томас уже не зелений хлопчисько. Все-таки він має чималий досвід. Я певен, що завдання, яке я приготував для вас, він виконає за два дні.

— Дуже приємно чути це. Але про що йдеться?

— Ось про це.

Він розкрив картонну коробку й вийняв звітку невелику, завбільшки з долоню, іграшку, яка, коли ми придивилися ближче, виявилася моделлю підйомного крана.

— Оце перед вами модель баштового підйомного крана, що має діяти з допомогою гідравліки, — над спорудженням його працює в даний час фірма Штенгель і К°. А оце, — він знову засунув руку в коробку, — модель аналогічного крана, що його монтує народне підприємство по випуску кранів і підйомних механізмів у Лейпцігу, завод № 3.

Він посунув до мене моделі. Обидві вони були однакові за розміром і досить схожі між собою; єдина відмінність полягала в тому, що східнонімецька модель мала дві стріли. А втім, модель західнонімецької фірми була якась елегантніша й красивіша на вигляд, тим часом як модель народного підприємства виглядала незграбнішою й простішою.

Я сказав про це.

— Воно то так. Зате наш кран має іншу ваду, що завдає нам дуже багато прикростей: він не функціонує. А східнонімецькому підприємству начебто пощастило розв'язати проблему гідравліки. Кран у них нібито працює.

— Нібито?

Обличчя Фабріціуса стало ще похмурішим.

— Принаймні так було написано в останньому повідомленні звітки. Відтоді ми не маємо зв'язку з Лейпцігом.

Янки, який досі сидів з байдужим виглядом, втупивши нерухомих погляд просто себе, враз ніби ожив. Він випростався і показав вказівним пальцем на моделі.

— Оцей, безперечно, працює. Тут я можу побитися об заклад на що завгодно. — Він нахилив у наш бік голову. — Східна зона збирається експортувати цей кран, головним чином, до Центральної й Південної Америки. Він легкий, транспортабельний, економічний і потребує мінімум енергії — чого більше можна вимагати від такого крана?! Центральна й Південна Америки, безперечно, схочуть його купити.

Я зрозумів, куди він хилить.

— Що ви маєте проти такого експорту? Чим це вам дошкуляє?

— А політикою ви, певно, зовсім не цікавитесь, га?

— Ні, чого ж. Я регулярно читаю ілюстровану газету.

Він кивнув на мене швидкий погляд, який навряд чи можна було назвати сердечним.

— Сполучені Штати, виходячи з теперішньої політичної ситуації, не можуть дозволити, щоб східна зона розширяла свої зв'язки з центральними і південноамериканськими штатами. Кінець кінцем, і Куба завдає нам досить клопоту. За всяку ціну ми повинні паралізувати ці зв'язки. Скільки б це не коштувало! Між іншим, пан Фабріціус так само зацікавлений у цьому.

— Саме так, — зауважив Фабріціус. — Деякі англійські фірми вже також настійливо цікавляться східнонімецьким краном, тим більш, що фірма Штенгель і К^о не може навіть приблизно сказати, коли ж вона...

— Стоп, сер! — сердито прохрипів Фрезер. — Я не думаю, що ваші співробітники повинні про це знати. Переходьте до деталей.

Я помітив, що зауваження американця прикро вразило Фабріціуса. Але він проковтнув пілюлю, навіть не писнувши. Дивно! Отже, тон задає цей низенький янкі, а наш акуратний і самозакоханий Фабріціус мусить йому коритися.

Запала гнітюча тиша, яку, на щастя, перебила бліда секретарка, що принесла нам каву. Ми мовчки дивилися, як вона поставила перед кожним із нас чашку і наповнила її кавою. Лише після того, як дівчина причинила за собою двері, Фабріціус знову підхопив перервану нитку розмови.

— Певна річ, що в ці останні тижні ми не сиділи згорнувши руки. Нам навіть пощастило дечого досягти, і вам би не довелось їхати до Лейпціга, якби не події тринадцятого серпня. З того дня ми не маємо більш ніяких відомостей звідти. Ми не знаємо, що там скоїлось.

— Значить, там хтось уже працює на нас? — спитала Іветта.

— Так. Двоє. Вони відомі у нас під кличкою Червоне Доміно.

— Дивне ім'я. Як взагалі до нього додумались?

— Не знаю.

— В такому разі мені хотілося б почути, яке завдання мали ті двоє і що саме вже вдалося їм зробити.

— Завдання це дуже легко сформулювати. По-перше: роздобути для нас всю конструкторську документацію крана, особливо — гідравліку. По-друге: будь-що пере-

шкодити завершенню монтажних робіт, а тим самим і експорту крана.

— Це не так-то й багато, — зауважила Іветта. — Ну й що?

— Результати, щиро кажучи, досить мізерні. Та про це вам докладніше розкаже пан Бремель. Пан Бремель — наш довірений резидент.

Молодик прибрав поважного вигляду, відкашлявся і заговорив повчальним тоном:

— Ми зажадали від наших людей у Лейпцігу, щоб вони надіслали нам повний комплект креслень щонайпізніше до першого серпня. Четвертого серпня ми одержали креслення кількох деталей, які нас абсолютно не цікавлять, з лаконічним поясненням: мовляв, у зв'язку із заходами, яких вжили органи державної безпеки, дістати повний комплект документації і креслень неможливо. У відповідь на це ми наказали Доміно за всяку ціну завербувати кого-небудь з керівних інженерів заводу, які відповідають за монтаж крана. З цією метою ми надіслали туди гроші, бланки паспортів і посвідчення; водночас ми інформували про це й Берлін. Результат негативний. Лейпціг іще й досі не підтвердив одержання документації, з Берліна також надійшла плутана інформація.

— Чи ви послали повторний запит до Берліна?

— Так. Але до вчорашнього дня ніхто на нього не відгукнувся.

— Ясно. Тоді розкажіть ще, будь ласка, панові Томасу, як стоїть справа з випробуванням крана.

— Доміно повідомив нас у середині липня, що монтаж крана буде завершено, очевидно, десь наприкінці серпня. Потім мало бути проведене випробування—їм треба довести експлуатаційні переваги крана. Якщо випробування закінчиться успішно, то під час осіннього ярмарку кран буде показаний широкій громадськості. Як Доміно повідомляє далі, цей показ буде здійснено на міжнародній прес-конференції, в якій візьмуть участь також і представники найбільших закордонних торговельних фірм.

— Дякую. Це в основних рисах найважливіше, — знову встряв у розмову Фабріціус. — Пан Томас і фрейлейн Ніфергельт зможуть згодом самі розглянути ці папери й ознайомитися з деталями. А тепер перейдімо до ділової сторони справи. Пане Бремель, що зроблено з ярмарковими посвідченнями?

— Вони прибули вже. Ось! — Він підняв їх угору.

— Тут увесь комплект документів?

— Весь. Талони на одержання номерів у готелі теж тут. Вони житимуть у «Гранд-готелі», кімнати двісті вісімнадцять і двісті де-

в'ятнадцять. Усі документи я поклав у ша- тулку.

— Добре. Тепер щодо вас, пане Томас. Ви поїдете до Лейпціга офіційно, як комерцій- ний співробітник одного французького про- мислового підприємства. Фрейлейн Ніфер- гельт — ваша секретарка. Вищезгадана фір- ма поінформована про все, і якщо трапить- ся так, що із східної зони надійде запит, во- ни підтвердять це. Отже, з цього боку ви прикриті. Ваша віза набирає чинності вже з тридцятого серпня. Це значить, що ви маєте відіхати в середу вранці. Ваше перше зав- дання — відновити зв'язок із Доміно.

— До кого ми повинні звернутися?

— Прізвищ я вам називати не буду. Те, чого ви не знаєте, ви за всіх умов не змо- жете й виказати.

— Як же ми встановимо контакт?

— Через спеціальний тайник з допомогою пароля.

— А якщо за цей час наша група провали- лася і натомість придуть працівники міні- стерства безпеки?

Фабріціус з нудьгуючим виглядом бавив- ся моделями крана, які все ще стояли перед ним.

— Ну що ж, тоді вас іще раз спіткає нев- дача, пане Томас. Подбайте самі про свою безпеку. Яким чином — це я полишаю на ваш розсуд.

— Вельми втішне зауваження.

— Ви їдете не на курорт, шановний. Це вам треба було вже давно зрозуміти.

— Я зрозумів.

— Слухайте уважно, що я вам скажу: як тільки ви встановите зв'язок з Доміно, роз- добудьте креслення. Креслення були й ли- шаються для нас найважливішим. Розтлу- мачте це як слід Доміно. І ніякої сентимен- тальності, Томасе. Не з'являйтеся мені на очі, поки не уладнаєте все. Якщо ви повер- нетесь, не виконавши завдання... Що саме чекає вас тоді, сподіваюсь, ви можете собі уявити?

Я глянув на Іветту. Вона сиділа, втупив- шись кудись перед собою, і, здавалося, зов- сім не цікавилась розмовою. Мене здивував її спокій. Я ним похвалитися не міг. Зовсім навпаки.

— Я питаю, чи ми зрозуміли один одно- го, пане Томас?

— Так.

— А фрейлейн Ніфергельт?

Вона з байдужим виглядом кивнула голо- вою.

— Гарзд. Але ваше завдання не обме- жується тим, щоб дістати для нас креслення. Крім того, ви повинні перешкодити експор- ту крана. Ви щойно чули від пана Бремеля, що кран має бути показаний в день відкрит-

тя ярмарку на міжнародній прес-конферен- ції. Треба, щоб цей показ не відбувся.

Він знову розкрив картонну коробку і вийняв звідти чималеньку бляшанку, в якій, згідно з етикеткою, було мюнхенське ек- портне пиво.

— Ви одержите на дорогу, — пояснив Фабріціус, — дві такі бляшанки. Пильнуйте їх. Вони виготовлені спеціально для нас.

— Тобто?

— В цій бляшанці, — він постукав по од- ній з них пальцем, — нема ні мюнхенського експортного пива, ні будь-якого пива взагалі. Вміст цієї бляшанки до біса неапетитний. Кран від нього в усякому разі не поздоров- шає.

Він зняв кришку і підніс бляшанку мені до носа.

Я злякано відсахнувся.

Розповідає капітан Вольфганг Гайєр

Коли вісім тижнів тому я знайшов у себе на столі рапорт про те, що на лейпцігський завод № 3 народного підприємства по ви- пуску баштових кранів і підйомних механізмів проник хтось сторонній і зняв відбитки з усіх ключів, я подумав спершу, що тут іде- ться про якусь незначну банальну справу, з якою можна впоратися за одну добу.

Майор Бек теж так думав.

— Підіть туди, товаришу Гайєр, і подивіть- ся, що там скоїлось. А завтра подасте мені про це рапорт.

Ото було все, що він сказав мені з цього приводу; потім ми обговорювали інші речі.

Хоч другого ранку я й міг розказати ма- йорові Беку, про що довідався під час моїх відвідин заводу, та це було не більше, ніж ми вже знали й до того. Майор був явно невдоволений.

— Оце й усе, товаришу Гайєр?

— На жаль, так.

— І які ви дали розпорядження?

— Усі ключі будуть негайно замінені й, крім того, ми підсилимо сторожу.

— І більш нічого?

— Нічого. Я, далєбі, не знаю...

— Не сприйміть це як докір, товаришу Гайєр. Але ця історія мені не подобається.

— Мені теж. Але в дану хвилину я не мо- жу зробити більше нічого. Сторож зовсім розгубився, а інших слідів злочинець не за- лишив.

— Ну, гарзд. Не випускайте цю справу з поля зору. Час від часу заїжджайте на за- вод і простежте, щоб там було все в по-

рядку. У мене таке передчуття, що ця справа ще матиме свою розв'язку.

В мене теж було таке передчуття. Але спершу здавалося, що воно обмануло нас. Монтаж крана посувався вперед, і ніщо не вказувало на те, що той випадок з ключами матиме будь-які наслідки. І керівник колективу інженерів, доктор Козель, не мав підстав нарікати на які-небудь труднощі.

— Ні, з того часу я не помічав нічого підозрілого. Наскільки я можу судити, все йде нормально. Учора ми закінчили монтаж стріл, сьогодні почали електричні роботи — можливо, ми навіть закінчимо все на кілька днів раніше строку.

— Як ви можете пояснити той інцидент з ключами?

Доктор Козель знизав плечима.

— Не знаю. Нічого не знаю. Може, просто хто-небудь так по-дурному пожартував? Хоч я й вважаю, що це виключено, але..

— Ні, пане докторе, в такі жарти я не вірю. Для цього вся ця історія була надто спритно підстроєна. Так чисто, не лишаючи слідів, працює лише той, для кого це дуже багато важить.

Козель розвів руками:

— Ну, в такому разі я теж нічого не розумію.

Вже не раз я був близький до того, щоб махнути рукою на цю пригоду і припинити розслідування. Майор Бек, очевидно, не мав би нічого проти такого рішення, бо поступово й він також почав схилятися до думки, що в цій справі навряд чи буде ще продовження. Але якесь невиразне почуття щоразу утримувало мене від такого кроку.

Взагалі я ніколи не надаю значення таким передчуттям. Для мене важливі самі лише факти, що мають під собою певний ґрунт і на підставі яких можна робити висновки. Але цього разу все було не так. Тепер, коли я входив на територію заводу, мене завжди охоплювало якесь дивне відчуття. Мені здавалося, ніби хтось іде слідом за мною і не спускає з мене очей. Не раз я мимоволі зненацька обертався назад — для того тільки, щоб кожного разу переконатися, що помилився.

Так минуло кілька тижнів. Тоді я запевнив себе, що все це дурниці. І саме в той день, коли я остаточно вирішив поховати цю справу в папці, на нас несподівано обрушилися удар за ударом.

Перед обідом я одержав повідомлення про те, що сторож Петерс бачив якусь незнайому людину, що перелазила через мур біля інструментального складу. На жаль, він не розглядив, хто це був. Він не міг навіть сказати, був це чоловік чи жінка. Все сталося надто швидко.

— Чому ви не подзвонили до найближчо-

го участка? Можна було б прочесати навколишню територію. Можливо, його б іще де-небудь і спіймали.

— Я... я не подумав про це.

Стривожений до краю, він сидів передо мною і збентежено смикав себе за носа. Уже вдруге він дав маху. Я хотів був сказати йому про це, але потім пожалів його. Він, видно, був хороший і чесний чоловік, але до цього таємничого й спритного незнайомця він просто не доріс. Це не його провина. Тут уже ми мали допомогти йому.

Я звелів йому вийти й покликав натомість молодого фельдфебеля, з яким мав довгу розмову. Мені було ясно, що ці нічні відвідини мають певний зв'язок з випробуванням крана, призначеним на четвер увечері. І хоч я не міг знати намірів незнайомця, однак не мав сумніву, що нам слід чекати якогось сюрпризу.

Події того вечора підтвердили, що я мав рацію. Інцидент таки стався — правда, з того боку я ніколи його не чекав. Якби Карін Зоммер не стояла тоді біля вікна своєї кімнати, якби вона не звернула випадково увагу на кабель, могла б статися страшна катастрофа.

Людина не могла придумати нічого подібного. Це був якийсь диявол, диявол у людській подобі. Він ні на що не зважав, йому чужі були всі людські почуття, він прагнув лише руйнувати, нещадно й безжалісно руйнувати все.

Якою невинною здавалася після цього історія з умивальником, про яку розповіла мені Карін Зоммер. Вона не могла знайти пояснення цій пригоді, та й сам я, правду кажучи, не знав, що й думати.

Одне тільки було для мене ясно: за всім цим приховується якесь нове чортівиння. Десь поблизу причаївся ворог. Він десь поряд, десь тут, у темряві, і щомиті може знову завдати нам удару. Це небезпечний ворог — він не боїться ніякого ризику і знає, чого хоче. Не якийсь там дилетант, не примітивний злочинець. Тут діяв сатанинський, холодний мозок, і вперше за весь час моєї служби я не міг позбутися почуття невпевненості.

Другого ранку ще перед початком робочого дня я вже сидів у кабінеті майора Бека й доповідав йому.

Що стосується деталей, Бек завжди давав нам повну свободу дій, але вимагав, щоб ми докладно інформували його про все. Він хотів знати навіть про такі речі, що їх ми самі вважали нічого не вартими дрібничками. Дехто лаяв його за це, але я розумів, чому він так робить. Він знав кожну справу свого відділення так само добре, як той,

хто сам вів її. Якщо йому треба прийняти якусь рішення, довгі доповіді для цього не потрібні. Він одразу входив у курс справи. Отож я, не кваплячись, почав доповідати. Підсумував усе, що трапилось за ці вісім тижнів з часу пригоди з ключами, розказав, які зробив висновки і як думаю діяти далі.

Він спокійно, не перебиваючи, слухав мене.

— Я не можу ще судити, чи вірні ваші висновки, — сказав він, коли я закінчив. — Найближчі дні покажуть, чи маєте ви рацію. Ви бажали б, як я бачу, і далі вести цю справу самі?

— Так, я хотів би цього. Певна річ, якщо ви згодні.

— Я згоден. Одне тільки: чи не недооцінюєте ви свого противника?

— Не турбуйтеся, товаришу Бек. Я знаю, з ким маю справу.

Він похитав головою і почав ритися в паперах, що лежали перед ним.

— Ні, саме цього ви й не знаєте. Сьогодні вночі ми одержали одну інформацію...

Задзвонив телефон. Бек узяв трубку, якусь мить слухав, потім знову поклав її.

— Це до вас прийшли з візитом.

— Хто?

— Здається, одна юна дама.

— Я не знаю...

— Он як? Ви не знаєте? — Його окуляри поповзли вниз, а брови — вгору. — Він недовіливо розглядав мене. — Егеж, чували ми вже всяке. Старого горобця на полові не обдуриш. Ох, молодість, молодість...

Це була друга сторона майора Бека. Майор залюбки жартував і піддразнював нас. Він охоче пускав шпильки і на мою адресу — приводом до цього було те, що я й досі парубкою. Правду кажучи, саме в цьому пункті я трохи вразливий, хоч в усьому іншому товстошкірий, як слон.

— Я не чекаю ніякого візиту, — трохи різкувато відповів я. — Дозвольте йти?

— Ні в якому разі. Зараз я розповім вам найважливіше.

— В цій історії?

— Так, у цій історії. Але спершу скажіть: як гадаєте, за який час ви упораєтеся з цією справою?

Це було нелегке запитання. Якщо вісім тижнів тому я думав, що тут ідеться про якусь незначну банальну справу, на яку досить однієї доби, то відтоді, з тої пам'ятної ночі, я трохи порозумнішав.

— Гадаю, — нарешті озвався я, хоч особливої впевненості при цьому не почував, — що мені на це потрібно принаймні тиждень. Ви ж самі кажете...

Його окуляри знову з'їхали на кінчик носа.

— Тиждень?

— Так.

Я думав, що зараз він скаже що-небудь про мій невиправний оптимізм і ще раз повторить, що я таки недооцінюю свого противника. Та я помилюся.

— Тиждень? Довго! Дуже довго.

— Але ж...

Він порухом руки перепинив мене.

— Я знаю, що ви хочете сказати. Все це так. Такі речі не можна уладнати за один день. І я не збираюсь щось наказувати вам. Для мене тут ідеться про щось зовсім інше. А саме — про те, що в цю неділю — відкриття осіннього ярмарку. У неділю також заплановано показати кран на прес-конференції широкій громадськості. Мені б дуже не хотілося, щоб там знову скоїлось яке-небудь свинство, товаришу Гайер.

— Ясно. Але я не розумію...

Його порослий волоссям вказівний палець енергійно постукав по календарю пам'ятних дат, що лежав перед ним, геть пописаний червоним і зеленим олівцем — якісь карлочки, цифри...

— Тиждень, товаришу Гайер, цілий тиждень?! У вас не лишилося тижня часу. Сьогодні в нас уже середа.

Лише тоді я зрозумів, на що він натякає. Я з досадою прикусив губу. Про це я й не подумав.

Якщо сьогодні середа, то мені лишилося рівно чотири дні, щоб знешкодити й посадити нашого ворога за ґрати. Мало, страшенно мало.

Вказівний палець Бека все ще лежав на календарі.

— Та це лише одна сторона питання, товаришу Гайер. Це ще не найгірше. Тут додалося іще дещо, набагато неприємніше. Сьогодні вночі ми одержали інформацію про те, що... — він розкрив папку, яка лежала перед ним і витяг звідти якийсь папірець, — про те, що нам слід чекати «гостей» — двох агентів однієї західнонімецької таємної організації. Чоловіка й жінку. Вони також мають завдання втрутитися в цю історію з краном.

— І ви знаєте їхні імена?

— Отож то й є, що не знаю. Про це інформація мовчить. На жаль, не сказано там і про те, коли ці двоє прибудуть і під яким приводом.

— Очевидно, як гості ярмарку.

Він зітхнув.

— Очевидно! Очевидно! Але хто може нам дати гарантію, що вони не такі ж розумні і не придумують щось зовсім інше? Нічого не можна сказати напевно. В одному тільки я переконаний, — він знову зітхнув, — що вам, товаришу Гайер, усі ці дні, що лишилися до неділі, буде не до сміху.

Я підвівся і надав своєму обличчю упев-

неного виразу, хоч насправді зовсім не був такий упевнений.

Дама, яка чекала на мене в прийомній для відвідувачів, виявилась Вірою Горм. Вона стояла біля вікна й нетерпляче барабанила пальцями по шибці.

Коли я зайшов, вона обернулась. На ній був вузький, в обтяжку, костюм, який у найвигіднішому світлі виставляв її струнку постать і був такого кольору, як її очі: сірий із зеленкуватою іскоркою.

— Ви примушуєте себе довгенько чекати, пане Гайєр. У вас так заведено?

— Прошу пробачення. У нас якраз була нарада. Справа дуже спішна?

— Можливо, що й так. Але я не сказала на заводі, де буду. Якщо доктор Козель чи Цибулька шукатимуть мене, то я матиму неприємності.

— Мені було б вас жаль. Що ж привело вас сюди?

— Можна сісти?

— Прошу.

Я бачив, що вона хвилюється. Це було незвично. Досі щоразу, коли я заходив на завод, вона була холодна, спокійна й незалежна. Сьогодні все змінилось. Вона була бліда, і навколо її рота лежала чітка риска, якої я ніколи раніш не помічав.

— Ну, розкажіть, що гнітить вас?

— Ви знаєте, що мене щось гнітить?

— Я бачу по вас.

— Так. — Вона силкувалася всміхнутися, але усмішки не вийшло. — Я не дуже охоче йшла до вас.

— Ви боїтесь мене?

— Ні. Але я не дуже охоче говорю поза очі про своїх колег. Я просто не люблю цього, і я б нізащо не пішла на таке, якби не розуміла, що ви повинні це знати. Тут, бачте, досить неприємна історія.

— Хто ж це?

Вона похитала головою, зробила заперечливий жест.

— Не так зразу. Спершу я повинна.... сьогодні вночі мені дзвонили.

— Коли?

— Приблизно о другій годині.

— Отже, через досить довгий час після випробування. Ну, й що?

— Це було досить дивно. Я вже спала, коли задзвонив телефон. Спершу я подумала, що хтось просто помилково набрав не той номер. Але дзвонили саме мені. Якийсь чоловік сказав мені, що він уже двічі пробував додзвонитися до мене і що він має сповістити мене про щось дуже важливе. Потім він сказав, що мені загрожує небезпека. Нібито ви, пане Гайєр, у відповідь на ваше клопотання, дістали наказ про мій арешт. Я

повинна якнайшвидше покинути республіку. А він допоможе перебраться на той бік.

— А потім?

— Більше нічого. Потім повісив трубку.

— І він сказав, чому я хочу заарештувати вас?

— Ні.

— А ви не догадуєтесь, хто цей чоловік?

Поставив я це запитання для годиться. Я зовсім не сподівався дістати на нього ствердну відповідь. Тим більше я був приголомшений, коли вона відповіла:

— Мені здається, я знаю, хто це був.

— Що? Знаєте?

— Так мені здається принаймні. Саме тому я й прийшла до вас.

Тепер я зрозумів.

— Колега, про якого ви згадували?

— Так.

— І що?

Вона трохи повагалася, потім заговорила, і я левен, що вона сказала щирю правду:

— Звичайно, я не можу твердити це з абсолютною певністю. По телефону голос звучить не так, як завжди. Крім того, він намагався змінити свій голос. Але я щодня розмовляю з ним по телефону і тому думаю, що не могла помилитися.

— Скажіть ім'я, прошу!

Вона глянула на мене. Очі в неї були великі й темні, і її приємний контральтовий голос злегка тремтів, коли вона відповіла:

— Цибулька. Еріх Цибулька.

— Інженер Еріх Цибулька?

— Так.

— Права рука доктора Козеля?

— Так.

Мені потрібно було кілька секунд, поки я збагнув, що означає це повідомлення. Я міг сподіватися чого завгодно, але цього — ніколи. Цибулька все-таки один з найдосвідченіших фахівців інженерного колективу; він, щоправда, не дуже відвертий, але надзвичайно обдарований чоловік, добрий знавець у своїй галузі; і хоч він досить стримано ставився до всього нового й чужого, але мав здоровий глузд і залізну логіку. На авантюриста він аж ніяк не скидався.

— І ви впевнені, що не помилилися?

— Що значить «упевнена»? Я ж вам уже сказала, що телефон пробудив мене з глибокого сну, і, звичайно, помилка тут не виключена. А з другого боку, я щодня розмовляю з ним по телефону, коли з'єдну його з ким-небудь чи доповідаю про відвідувачів, і добре знаю його голос. Потім, тут іще є дещо, що підтверджує мою думку. Якраз незадовго перед тим Цибулька освідчився мені, просив стати його дружиною, на що я відповіла відмовою.

— Що? Це ж неможливо! Я гадав, що він одружений?

— Він каже, його шлюб давно перетворився на фікцію, він не знаходить спільної мови з дружиною.

— Так багато хто каже.

— Він запевняв, що вже говорив із жінкою. Вона згодна на розлуку.

— І ви відмовили йому?

— Звичайно.

Вона сказала це дуже рішучим тоном. А й справді, вона просто чарівна. У неї вузьке обличчя й білосніжна шкіра, як це часто буває у рудих. Волосся в неї темноруде, з мідяним червонуватим блиском, що подобається багатьом мужчинам. Я легко міг собі уявити, що Цибульці вона подобається не тільки як секретарка.

— Ви з ним у дружніх стосунках?

— Ми колеги. Не більше.

— Пробачте, якщо це здається вам нескромним, але я хочу поставити вам одне запитання: навіщо в такому разі пан Цибулька освідчувався вам? Звичайно, буває — ну, як би це сказати...

— Ні, — перепинила вона мене. — Я знаю, що ви маєте на увазі, але це неправда. Я ніколи не давала Еріхові ніякої надії.

— А його освідчення?

— Одного разу ми танцювали: доктор Козель, доктор Райнгольдс, Штефен Унбегау, Карл Зельхов, Карін, Еріх і я. Того вечора ми всі чимало випили, і тверезих серед нас не було. Тоді я випила з ним на брудершафт. Можливо, мені не треба було цього робити, але ж я й гадки не мала, що він сприйме це так серйозно. Інакше я б нізащо не зробила цього. Відтоді він почав переслідувати мене і все хотів поговорити зі мною. Я завжди ухилялась від цієї розмови. Учора Вернер Козель запросив нас на склянку вина, і я ніяк не могла відмовитись. Після ресторану Еріх проводжав мене додому. Тоді він і освідчився мені.

Я й сам не знаю до ладу, чому ця історія так зацікавила мене. Чи справді тут ішлося про щось таке, що стосувалося лише Віри Горм і Цибульки, чи, може, є зв'язок між цим освідченням і нічним телефонним дзвінком? Здавалося, щось може тут бути спільного, і все-таки ця думка не давала мені спокою.

— А сьогодні ви бачили вже його?

— Звичайно. Я ж односила йому обхідний лист.

— Як він поведився? Може, сказав щось чи натякнув на щось, що можна було б пов'язати з тією телефонною розмовою?

— Ні, нічого такого не було. От тільки...

— Що — «тільки»?

— Він був дуже втомлений, наче ніч не спав, нервовий і неспокійний. І... та це, либонь, дурниці.

— Що там іще? Чи це справді дурниці, про те ми судитимемо згодом.

— У мене склалося таке враження, наче він чогось чекає. Він майже не виходив з кабінету. Один раз вийшов, але одразу ж повернувся. Крім того, він попросив негайно повідомити його, коли хто-небудь щось передасть для нього чи схоче поговорити з ним.

— І хтось подзвонив чи прийшов до нього?

— Коли я виходила з заводу, — ще ні.

— Коли ж це було?

— Зразу після восьмої.

— Ви починаєте роботу о сьомій?

— Так.

Я глянув на годинника.

Було без десяти дев'ять.

Отже, майже годину Еріх Цибулька лишався сам. За цю годину багато що могло трапитись. За цю годину він міг одержати звістку, на яку чекав. Треба було поспішати, щоб не прийти запізно.

Я схопив телефонну трубку й наказав приготувати машину.

— Ви поїдете зі мною, фрейлейн Горм? Я їду зараз на завод.

Вона поволі підвелася й нерішуче м'яла в руках рукавички.

— Ви хочете поговорити з Еріхом?

— Так.

— Я... ви скажете йому про телефонну розмову?

— Напевно. А ви не хотіли б цього?

— Ні, чому ж. Тільки, — якщо це можливо, — прошу, не кажіть йому, що ви почули про це від мене. Мені б не хотілося... Гадаю, ви розумієте мене?

Я розумів.

— Спробую, але, звичайно, обіцяти твердо не можу. Коли дзвонив не Цибулька, то він так чи інакше не знатиме, від кого дістав я інформацію. Коли ж дзвонив він, тоді... тоді це дуже неприємна історія.

— Так, — стурбовано промовила вона. — Тоді це справді буде неприємно.

В конструкторському бюро заводу № 3 панувало звичайне пожвавлення. Тут були люди в костюмах, білих кітелях і комбінезонах, одні піднімалися сходами вгору, інші спускалися вниз. Усе це сміялось, балакало й хихикало. Але за всім цим темп роботи не знижувався. Усі поспішали. Будинок нагадував велетенський мурашник, у якому все наче переплуталося в метушні, хоч насправді кожен чітко виконував своє завдання.

З коридорного вікна мені видно було, що кран стоїть посеред двора. Коло нього поралися монтери. Монтажне рихтування знову здійснювалося вгору. Щоправда, його пересунули далі, аж до монтажного цеху.

Віра Горм натиснула на ручку дверей секретаріату. Двері були замкнені.

— Що ж це тут сталося?
— А ви хіба залишили двері відчинені?
— Так. Я сказала йому, що лише збігаю до буфету.

— Можливо, він теж там?

— Можливо. — Вона стояла трохи розгублена й безпорадна. — Але де ж він залишив ключ?

Я помацав під циновкою і одразу знайшов ключ. Вона швидко глянула на нього.

— Так, це він. Але ж це заборонено!

— Що?

— Не можна класти ключі під циновку. Коли ми йдемо з кабінету, то мусимо залишати їх або в сусідній кімнаті або віддавати заводській охороні.

— Виходить, і доктора Козеля немає?

— Він, напевно, біля крана. Коли нам потрібен доктор Козель, ми завжди знаходимо його там. Дехто із співробітників запевняє, що коли-небудь він і переночує в крані.

Ми оглянули секретаріат.

Він був умебльований скромно: письмовий стіл і столик для друкарської машинки, стільці, дві шафи для папок, мініатюрний сейф і диктофон. Двері позад письмового стола вели до кабінету доктора Козеля, двері навпроти — до кабінету Цибульки.

Віра Горм підійшла до телефону, зняла трубку й кілька разів натиснула на білу кнопку. Світло спалахнуло, але апарат мовчав.

— Нікого. — Вона знову поклатла трубку.

— Можна мені оглянути його кабінет?

— Звичайно.

Вона хотіла відчинити двері, натиснувши на ручку, але двері не піддавалися.

— Він замкнув.

— Він завжди робить так, коли виходить з кабінету?

— Власне кажучи, ні.

— Навіть і тоді, коли немає нікого в секретаріаті?

— І тоді також. Замкнуті мають бути лише двері до коридору. А тут, всередині, ми маємо право лишати все відчинене.

Ми стояли перед дверима й дивилися одне на одного, наче двоє зломщиків, які не знають, що робити далі.

— Я спробую подзвонити в заводську охорону, — сказала Віра Горм і рушила до письмового стола. — Може, вони знають...

Поки вона знімала трубку й набирала номер, я нагнувся, силкуючись крізь замкову щілину зазирнути до кімнати. І раптом побачив таке, від чого враз здригнувся: зсередини стирчав ключ! Сумніву тут бути не могло.

— Вам нема чого дзвонити. Скажіть, чи можна пройти в ту кімнату через яке-небудь інше приміщення?

— Через сто третю кімнату. Там сидять Карін Зоммер і Штефен Унбегау.

Я вибіг у коридор. Вона поспішила за мною.

Сто третя кімната була також замкнена.

— Ми можемо пройти ще через креслярський зал... Отут, поряд...

Креслярський зал був відкритий.

Люди в білих кітелях проводжали мене здивованими поглядами, коли я пробіг їхнім приміщенням і рвучко штовхнув двері до сусідньої кімнати.

Сусідня кімната, номер 103, була порожня. Лише легкий димок від сигарет, що висів у повітрі, свідчив про те, що сьогодні вже хтось побував тут.

І ось я стою перед дверима, що ведуть до кабінету Цибульки.

Постукав.

Нічого. Жодного звуку. Тоді я рвонув двері.

Кімната була порожня.

Потім я побачив його.

Він лежав на підлозі, підігнувши ноги, права рука його, ніби для захисту, затуляла голову. Волосся було вкрите загулюю кров'ю. Я опустився перед ним навколішки.

Еріх Цибулька був мертвий.

(Закінчення в наступному номері)

З німецької переклала
Надія АНДРІАНОВА

ЦЕРВОНЕ ДОМІНО

Фред УНГЕР

РОМАН

Розповідає Віра Горм

Еріх Цибулька мертвий.

Ця новина блискавкою облетіла завод. Враз усі довідались про це. І тоді все затихло. Співробітники стояли за мною мовчазні, з блідими губами, а їхні руки безсило звисали вздовж білих кітелів.

На подвір'ї пронизливо брязкотіла бляха, гупали молотки, чувся різноголосий гамір.

— Я був би вам вельми вдячний, якби всі повернулися знову до креслярського залу,— сказав капітан Гайер.

Він був дуже блідий, голос його звучав тихо й здавався якимсь чужим. Ліва брова посіпувалась.

— Фрейлейн Горм!

— Прошу?

— Простежте, будь ласка, щоб ніхто зараз не заходив до цих двох приміщень. Мені б не хотілося, щоб стерлися сліди.

— Гарзд.

— Чи можу я звідси подзвонити?

— Он телефон.

Він підійшов до письмового стола. Але тут затримався на мить, не взяв трубку, а мовчки глянув на мене. Я зрозуміла його. Й ти-хо причинила за собою двері.

Ніхто не сидів за креслярськими дошка-ми. Всі стояли біля вікон і, коли я підійшла ближче, повернули в мій бік голови.

— Поліція?

Це спитав довготелесий Генце. Великі круглі дитячі очі запитливо дивилися на ме-не, губи його тремтіли.

— Ні, — сказала я. — З державної безпе-ки.

— З державної безпеки?

— Так.

Дитячі очі стали ще розгубленіші й без-порадніші.

— Але ж?..

— Очевидно, через це! — Я показала на вікно.

На подвір'ї котився по рейках кран. Він тримав у своїх лапах залізничний вагон вщерт навантажений поковками. З його kabіни, жестикулюючи, виглядав доктор Ко-зель. Монтери махнули рукою йому у від-повідь. Потім стріла нахилилася вниз, трос вантажопідйомника почав змотуватися. Ва-гон поволі опускався. Ось він став на рейки, і кран посунув його навкоси двором. Це була частина випробувальної програми, яку вчора довелося пропустити. Тепер доктор Козель надолужував пропущене.

— Через це?

Я відчула, що ноги більше не держать мене. Обличчя людей розплилися, пере-творилися на великі плоскі плями, які потім знову почали зменшуватись, світлішати, на-бувати звичних форм. Хтось підсунув мені стільця.

Хтось приніс склянку води. Генце відчи-нив вікно.

І тоді ми почули сирену поліцейської ма-шини, звук щомиті наближався, аж поки раптом не завмер. Машина в'їхала на за-водське подвір'я.

Позад нас грюкнули двері.

— Чи не міг би хтось із вас спуститися вниз і показати товаришам дорогу?

Двоє білих кітелів вийшли з кола й поки-нули приміщення.

Минула якась хвилина.

Знадвору долинали кроки, нерозбірливі голоси.

Потім знову тиша. За якусь мить двері до креслярського залу рвучко розчинилися. На порозі став доктор Козель. Його кра-ватка з'їхала набік, голос звучав на цілий тон вище, ніж звичайно, коли він закричав:

— Цибулька вмер? Але хто... де він ле-жить?

Я показала йому на суміжну кімнату.

Він кинувся туди. Однак тепер і ці двері було замкнено.

На задньому плані з'явилися Зельхов і Унбегау. Вони теж були бліді й розгублені. Зельхов ламав свої кістляві руки й бурмо-тів щось нерозбірливе. Товстенькі щоки Ун-бегау тремтіли. У нього був такий вигляд, як у дитини, що от-от розплачеться.

Доктор Козель перестав смикати за двері. Він протиснувся до мене.

— Хто його знайшов?

— Гайєр.

Доктор Козель рвонув свою краватку, від цього вона ще дужче з'їхала набік.

— Жахливо! Як це могло статися?

— Мені здається, що найгіршого ми ще не збагнули, — пролунав раптом чийсь го-лос за нашими спинами.

Ми враз обернулися. То була Карін Зо-мер, яка щойно непомітно зайшла до кім-нати. І її гарненьке личко нервово посіпува-лося.

— Що ви хочете сказати? — пробурмотів доктор Козель.

— А ви й справді не розумієте? Жодна стороння людина не має права ввійти на те-риторію заводу без спеціальної перепустки. Наскільки мені відомо, сьогодні такої пе-репустки не видано нікому.

Поруч мене блиснули окуляри Зельхова.

— Це значить...

— Так, — промовила Карін Зомер і ви-разно глянула на Зельхова, — це значить, що вбивцю Еріха Цибульки треба шукати в цьому будинку. Це один з нас...

Ключ у замку повернувся, й двері до су-міжної кімнати розчинилися. На порозі ста-ли Гайєр і якийсь молодий чоловік у цивіль-ному.

— Медична експертиза підтвердила, — сказав Гайєр і по черзі глянув на кожного з нас, — що Еріха Цибульку вбито. Його вбито молотком. Смерть настала між вось-мою і дев'ятою годиною ранку. Зважаючи на ці обставини, я змушений попросити вас усіх поки що не покидати цього примі-щення.

Молодий чоловік, який зайшов до залу разом з Гайєром, узяв стілець і поставив його перед дверима, що ведуть до коридо-ру. Там він і сів. Доктор Козель схвильова-но задріботів до Гайєра.

— Але ж це неможливо! Ні в якому разі! У нас термінова робота... подумайте самі, адже кожна година...

Гайєр глянув на нього дружньо, протє енергійно похитав головою:

— Я знаю. Але тут сталося вбивство, док-торе Козель, убито вашого співробітни-

ка. Я повинен насамперед допитати усіх працівників вашого колективу. Від їхніх свідчень залежатиме, як довго я змушений буду затримувати їх тут.

Доктор Козель кілька разів безпорадно розвів руками, — видно, він уже відмовився від боротьби.

— Ви маєте рацію, — пробурмотів він. — Звичайно, я розумію, але...

Гайер озирався навколо, шукаючи когось.

— Фрейлейн Горм!

— Так, прошу!

— Я б хотів насамперед поговорити з вами.

Коло людей, що оточували мене, зімкнулося тісніше. Я помітила, що Зельхов скоса кинув на мене швидкий погляд. Унбегау теж вступився в мене. Його гладкі щоки знову затремтіли. Він і Карін Зоммер були наймолодші співробітники нашого колективу. Він ще напівдитина, трохи безладний, широка натура, часом простодушний, але загалом — дуже серйозний і розсудливіший, ніж інші юнаки його віку. Він старанний і розумний, але все-таки йому бракує здорового глузду, щоб з допомогою природних здібностей і своєї посади зробити кар'єру. Він приніс із собою найкращі характеристики, але Цибулька трохи, як-то кажуть, затирав його, не давав йому показати себе. А втім, яке мені до цього діло?

Гайер пропустив мене вперед і зачинив за мною двері.

В першій кімнаті, де звичайно працювали Карін Зоммер і Штефен Унбегау, стояло двоє чоловіків, запихаючи собі в кишені різні речі. Молодший з них, очевидно, був фотограф, бо в руці він тримав штатив фотоапарата. В другому я вгадала лікаря, бо він саме казав, коли ми зайшли:

— Я перешлю потім протокол експертизи в канцелярію, товаришу Гайер. Я накажу, щоб його зараз написали.

Гайер лише кивнув і повів мене далі, в сусідню кімнату, де раніше лежав Цибулька. Цього разу мені забракло сил іще раз глянути на нього.

— Його вже забрали, — сказав Гайер. — Можете не боятися.

І все-таки, перш ніж переступити поріг цієї кімнати, я кинула швидкий погляд на підлогу між письмовим столом і сейфом. На килимі нічого не було. Лише впадала в око темна пляма, облямована, наче рамкою, білим крейдяним порошком.

Біля сейфа стояв молодий чоловік з билими, як льон, пасмами волосся й темними, як тернини, очима. Це був лейтенант Швенк. Він не раз бував тут разом з Гайером після тієї історії з ключами. Лейтенант скидався скоріше на пустуна-хлопчиська, ніж на співробітника органів державної безпеки. А

втім, обидва вони не належать до того типу мужчин, які подобаються мені.

— Я гадаю, ми з вами довго не затримаємось, — промовив Гайер. — Про найважливіше ми вже говорили перед цим. Зараз мене цікавлять лише дві речі: по-перше, чи ви вже колись бачили цей молоток? Може, знаєте, кому він належить?

Він показав на сейф, на якому щось лежало. Я глянула в той бік і підняла руки.

— Ні, — затинаючись, пробелькотіла я. — Ні...

— Тоді, — сказав Гайер, — прошу вас уважно оглянути кімнату. Чи все тут лишилося так, як було тоді, коли ви востаннє бачили Цибульку, чи, може, щось змінилося?

Я почала оглядати кімнату, але потім погляд мій знову мимоволі зупинився на молотку, що лежав на сейфі. Гайер помітив цей мій погляд. Він підійшов до сейфа і став так, щоб мені не видно було молотка.

— Отак, — сказав він. — Роздивіться, будь ласка, якнайуважливіше. Огляньте все. І всі дрібнички також. Змінилося тут що-небудь?

Я розуміла, чого він хоче, але не могла нічого йому сказати. Якби сьогодні вранці я могла передбачити те, що сталося тут! Тоді...

— Ну? Нічого?

Я вагалася.

— Не знаю...

— Сейф?

— Ні.

— Письмовий стіл?

— Теж ні.

— Книжкова шафа?

Я заперечливо похитала головою.

— Телефон?

— Телефон... ні, теж нічого.

Видно було, що він невдоволений з моїх відповідей. Він Perezирнувся з лейтенантом Швенком. Швенк скривив рота й знизав плечима.

— Отже, нічого? Шкода. Я, правду кажучи, дуже розраховував на це.

— Ні, таки є, — сказала я. — Тепер я бачу. Дещо тут... Можливо, це дрібниця, яка не має ніякого значення, але...

— Що ж таке?

Я показала рукою на диктофон, що стояв на маленькій підставці для папок із справами, напівсхований за письмовим столом.

— Диктофон. Він увімкнений, але не працює.

Гайер наморщив лоба.

— Я не зовсім розумію вас. Чи не могли б ви...

— Ось, бачите? Адаптер лежить на пластинці. Отже, зараз мусили б світитися зелені лампочки, і, крім того, пластинка повинна була б крутитися. — Я повернулася і показала на шнур, що тягнувся за книжковою

шафою і йшов до штепселя. Штепсель був якраз біля дверей. — Хтось висмикнув шнур

— І що в цьому незвичного?

— Йому досить було б лише пересунути адаптер. І апарат одразу вимкнувся б. Навіщо було йому висмикувати шнур із штепселя? Для цього він мусив підвестися і пройти аж до дверей. Я не бачу ніяких підстав для цього.

— Він диктував, коли ви зайшли до нього?

— Так. Це я пам'ятаю напевно. Він поставив свою коротеньку закарлючку-підпис з обхідному листку і для цього мусив узяти мікрофон у ліву руку. Я пам'ятаю це дуже добре, бо при цьому він ще заплутався в шнурі.

— Ви знаєте, що саме він диктував?

— Це була виробнича інструкція про монтаж крана.

Гайєр втупився в апарат. Нижню губу він втягнув між зуби і покусав її верхніми зубами. Потім перевів погляд на мене.

— Ви знаєте, як вмикають цю штуку?

— Звичайно.

— В такому разі увімкніть її, будь ласка. Мені б хотілося послухати, що тут записано. Але обережно — не голими руками. Візьміть свою носову хусточку.

Це був не такий диктофон, які продаються у нас. Ми дістали їх з півроку тому через міністерство зовнішньої торгівлі. Кожен інженер одержав по одному такому апарату. Більшість охоче працювала з ним, бо друкарка у нас обмаль, та й до того ж апарат дуже зручний в ужитку.

З першого погляду він скидається на патефон, тільки замість звичайної патефонної пластинки тут лежить намагнічена пластмасова тарілка, по жолобках якої бігає голка, яка, подібно до звукозаписуючої голівки магнітофона, креслить коливання сили струму. Наговорені таким способом пластинки потім передають мені. У моєму кабінеті встановлено передавальний апарат, на який я кладу пластинки; текст, записаний на них, я прослухую через навушники і можу одразу надрукувати його на друкарській машинці. Цим я дуже заощаджую на часі, який витрачала б на таку трудомістку роботу, як стенографування під диктовку.

— Ви хотіли б прослухати з початку?

— Прошу.

Я ткнула голку в перший жолобок, потім натиснула на кнопку передавача. І тоді в кімнаті залунав голос Цибульки. Він звучав трохи змінено, але впізнати його можна було одразу — це був його голос. Знайомі інтонації, покашлювання, легка хрипота.

Він пояснював електричну систему: як перетягувати кабель, як розміщувати його, як користуватися розподільним щитом. Усе це

були речі, що їх, по суті, знає кожен монтер. Нічого цікавого, нічого сенсаційного.

— Виробнича інструкція?

— Угу.

— Вона мала бути віддрукована?

— Наскільки мені відомо, так. Але тільки в неділю. Ви хочете все послухати, чи, може, мені спробувати десь з іншого кінця?

— Як довго крутиться один бік пластинки?

— Приблизно двадцять хвилин.

— А ви можете визначити, який це бік?

— Так, — я показала на видруковану на пластинці цифру «два». — Це зворотний бік.

— Тоді хай крутиться до кінця.

Цибулька все ще говорив про електричну систему крана. Часом він затинався, поправляв себе, потім швидко вів далі.

— Чи це той самий голос, який говорив з вами учора вночі по телефону?

— Мені здається, так.

— Його, безперечно, важко сплутати з якимсь іншим.

Голос Цибульки лунав у кімнаті. Нараз різко задзвонив телефон.

Швенк уже простягнув був руку, щоб узяти трубку, але потім зрозумів, що телефонний дзвінок долинає з пластинки. Ще один різкий дзвінок, потім сердитий вигук Цибульки. Стукнули двері, чийсь кроки, що звучать усе ближче, — потім щось хруснуло, і все замовкло, — чути було лиш дзигжання ввімкнутого апарата.

Ми перезирнулися.

— Зняти пластинку?

— Почекайте.

Але більш нічого ми не дочекалися. Динамік мовчав. Коли голка докрутилася до останнього жолобка, Гайєр сказав:

— Я б хотів іще раз прослухати оте місце з телефонним дзвінком.

— Прошу.

Я ткнула голку трохи назад.

Знову голос Цибульки розповідає про електрику, потім різкий телефонний дзвінок. Раз, удруге. Далі сердитий вигук, стук дверей, кроки — й знову хрускіт і тиша.

— На цьому місці він вимкнув апарат. А може, його відвідувач висмикнув шнур із штепселя.

— Телефон! — промовив Швенк. — Цікаво, чи була це саме та звістка, якої він чекав?

— Можливо, — відказав Гайєр. — Я гадаю, що це цілком можливо.

— А потім кроки... Чи це були його кроки?

— Як це так?

— Може, він сам підвівся і підійшов до штепселя, щоб вимкнути апарат?

— Ти це серйозно? — Гайєр показав на апарат із засвіченими лампочками. — Навіщо ж було йому підводитися, коли досить лиш

протягнути руку? Це мало ймовірно. До того ж, дуже виразно чути, що кроки наближаються. Це ні в якому разі не Цибульчині кроки. Це хтось інший.

— Але хто?

— Оце і я теж дуже хотів би знати. Тому що той, чий кроки ми чуємо отут, очевидно, був останнім, хто бачив Цибульку живого. А можливо... — він зробив маленьку паузу і задумливо глянув на нас, — можливо, він і є вбивця...

Знову задзвонив телефон.

Минула ціла секунда, перш ніж я зрозуміла, що на цей раз різкий дзвінок лунає не з динаміка, а з телефонного апарата, що стояв на письмовому столі кабінету.

Швенк узяв трубку.

Якусь мить він слухав, потім здивовано глянув на свого начальника.

— Хвилиночку! — Він затулив рукою мембрану телефона. — Хіба ти перед цим не розпорядився, щоб хто-небудь поїхав до пані Цибульки?

— Я, мабуть, поїду сам. А чого ти питаєш? Може, це вона дзвонить?

— Ні, сторож Петерс.

— А яке він має відношення до цього?

— Пані Цибулька зараз у нього. Він каже, що вже дві години, як вона на заводі, і вона наполягає на тому, щоб поговорити з фрейлейн Горм.

— Але ж це неможливо!

— Помиляєшся. Він запевняє, що це так. Хочеш сам з ним поговорити?

Гайер узяв трубку.

— Алло, товаришу Петерс. Говорить Гайер. Що там трапилось?

В мембрані заквакало. Але я не могла розібрати, що сказав Петерс.

— А чому ми дізнаємося про це лише зараз? Що?

Знову квакання.

— Хто не відповідав? Ах, так. Справді, вона виходила. — Він повернув голову в мій бік і кивнув мені. — Ну, гаразд. Вона вже знає що-небудь? Ні? Послухайте, товаришу Петерс, я пошлю зараз до вас лейтенанта Швенка, він приведе її сюди. Не кажіть їй нічого і подбайте, щоб вона ні від кого не дізналася про це. Ми самі скажемо їй. Ясно? Гаразд. Товариш Швенк буде у вас за п'ять хвилин.

Він знову поклав трубку на апарат, провів пальцями між шиєю і верхньою сорочкою, нервово посмикав за комір.

— Бідолашна жінка. Весь завод уже гуде про це, одна вона нічого не знає. Сидить тут цілих дві години й чекає, чекає, а тим часом... — він замовк.

— Покликати її?

— Проведи її в кабінет доктора Козеля. Я зараз прийду туди. Ви теж можете йти,

фрейлейн Горм. Якщо ви мені ще будете потрібні, я подзвоню. А поки що велике вам спасибі.

У креслярському залі панувала тиша.

Кожен з креслярів узяв собі стілець і сидів, залежно від свого темпераменту, з нетерплячим чи боязким виразом обличчя. Лисина доктора Козеля була яскраво-червоного кольору, а навколо неї стирчали маленькі біляві волосинки, наче золотий німб у святого на іконі. Той, хто знав його, міг би певно посвідчити, що йому дуже кортить щось сказати і що ось-ось терпець його урветься. Я хотіла шепнути йому щось на вухо, але тут втрутився той чоловік, який прийшов із Гайєром і тепер сидів біля дверей.

— Будь ласка, візьміть собі теж стілець і сідайте, фрейлейн Горм. І прошу вас поки що утриматися від будь-яких розмов.

— Чому?

— Невже я справді мушу вам це пояснювати?

Доктор Козель підхопився на рівні.

— Я, їй-богу, все розумію і з усім погоджуюсь, але те, що ви робите зараз, це вже занадто. Серед нас немає вбивці, за це я ручуся головою! Покличте, будь ласка, капітана Гайєра. Я хотів би поговорити з ним.

Він був дуже схвилюваний. А втім, нічого дивного. Просто давалося взнаки напруження останніх тижнів і місяців. У всіх нерви були напружені до краю, а в нього найбільше, — адже за все в першу чергу відповідав він. А тут іще й оце вбивство. Ще вчора ввечері, після закінчення робочого дня, вони проводили випробування крана, щоб надолужити втрачений дорогоцінний час, а тепер змушені знову марнувати його. Я дуже добре розуміла доктора Козеля, і мені здається, що на його місці я б поводитися точнісінько так само.

Але чоловік біля дверей був невблаганний.

— Дуже шкодую. Ви повинні чекати тут, поки закінчатся всі опитування. Я прошу вас зрозуміти, що ці заходи конче потрібні.

Тепер підвівся Зельхов.

— Зрозуміти, зрозуміти! Ми не для того боролися за кожну хвилину, щоб тепер цілі години сидіти отут, згорнувши руки.

— Цілком вірно. — Це був голос Унбегга. — Адже ми вже не маленькі діти.

Карін Зоммер теж рвучко відсунула свій стілець.

— Я також вважаю, що все це можна було організувати інакше. Може, ви все-таки покличете свого начальника?

— Авжеж, гукніть його сюди!

— Ми хочемо поговорити з ним.

Чоловік біля дверей не витримав такого натиску. Кілька разів він пробував щось ска-

зати, але вони не дали йому й рота розтулити.

Я бачила, що він ще зовсім юний — років двадцяти, може, трохи більше. Крім того, він був один, а тут усі гуртом напосіли на нього.

Він завагався.

— Не знаю, чи маю я право зараз відривати товариша Гайєра від роботи.

— Але ж у нього там нікого нема.

— Спитайте в нього принаймні.

Чоловік капітулював. Робив він це явно неохоче, розуміючи, що чинить неправильно, але він не встояв перед зімкнутим фронтом учених, чиї аргументи здалися йому не зовсім позбавленими логіки.

— Гарзд. Я покличу товариша Гайєра.

Він замкнув двері, що ведуть у коридор. Сховав ключ у кишеню й подався через суміжну кімнату, двері якої з обережності лише розчиненими навстіж, до кабінету Цибульки.

Хтось торкнув мене за плече. Це був Зельхов. Його короткозорі, майже без вій очі блищали за товстими скельцями окулярів.

— Ну, про що вони вас розпитували?

— Діти мої, будьте ж розважливі. — Це між нами вклинився доктор Козель. — Якщо вже висловлено побажання, щоб ми не розмовляли між собою, то ми й не будемо цього робити.

Зельхов образився.

— Невже не можна вже й спитати?

— Тільки не зараз.

— Отже, ви все-таки гадаєте, що вбивця — серед нас?

— Дурниці! Як ви можете...

— Хвилиночку! — пролунав дзвінкий юнацький голос. Вигук був не голосний, але такий настійливий, що в приміщенні враз запала тиша. Штефен Унбегау підняв руку і по черзі глянув на кожного з нас.

Доктор Козель сердито накинувся на нього.

— Що у вас там іще?

Але Штефен не збентежився від цього окрику.

— Хіба ви не бачите? Одного серед нас немає!

— Немає? Кого немає?

Штефен знову по черзі глянув на кожного з нас.

— Звичайно, — тріумфуючи, сказав він. — Немає доктора Райнгольдса.

Ми приголомшено перезирнулися. А таки правда! Коли стало відомо, що трапилось вбивство, усі співробітники нашого колективу були тут, у креслярському залі. Лише доктора Райнгольдса не було. Дивно.

Перший отямився доктор Козель.

— Він, напевно, біля крана.

— Ні, біля крана його немає. Півгодина тому він сказав мені, що йде нагору. З того часу я його більше не бачив.

— Кого ви більше не бачили?

Доктор Козель здригнувся, коли за його спиною зненацька пролунало це запитання лейтенанта Швенка. Ніхто не чув, коли він зайшов, і ніхто не знав, як довго він уже стоїть за нами.

— Немає доктора Райнгольдса. Усі наші співробітники тут, лише його немає.

— І ви не знаєте, де він може бути?

— Ні.

— Я повідомлю про це товариша Гайєра. А втім, хтось хотів поговорити з ним. Це були ви, докторе Козель?

— Так, я.

— Товариш Гайєр не має зараз часу. Що трапилось?

— Ви знаєте, що в неділю кран уперше буде показано широкій громадськості. Вже багато тижнів ми працюємо понаднормово, щоб устигнути. Учора ми провадили випробування навіть уночі. А тепер ми мусимо сидіти отут, як дурні, і марнувати час. Невже справді не можна все це влаштувати якось інакше?

Лейтенант Швенк відповів не зразу. Лише після тривалої паузи він неквапливо підняв руки і тримав їх так, щоб усі ми могли добре розгледіти їх. Це були широкі, дужі руки робітника, і зразу видно було, що такі руки можуть енергійно взятися за діло.

— Рівно два роки тому, рахуючи від сьогоднішнього дня, — сказав він, як завжди, неквапливо й статечно, — я був ще електрозварником. Я знаю, як почуваш себе, коли треба закінчити роботу до певного строку і щось стає на перешкоді. Я добре знаю це. Тим-то я розумію, як вам прикро, що доводиться чекати. Але інакше ніяк не можна. Я прошу вас зрозуміти це. Трапилось убивство, і якщо до неділі ми не розкриємо цієї справи, то кран не буде показано на ярмарку. І тоді, можливо, у нас буде ще один труп.

Докторові Козелю кров знову вдарила в голову. Але цього разу пояснювалося це не його холеричним темпераментом. Цього разу причина була зовсім інша. Зельхов почав збентежено протирати свої окуляри, хоч вони були зовсім чисті. Ніхто не промовив ані слова. Та й що тут можна було сказати? Принаймні я цього не знала.

— Отож, я попрошу, — вів далі лейтенант Швенк, — доктора Козеля пройти до нас і дати свідчення. Фрейлейн Горм!

— Прошу?

— Ви, будь ласка, теж ідіть з нами.

Це прозвучало так несподівано, що я

здригнулася. Хоч Гайєр і сказав, що, можливо, він ще раз покличе мене, я вважала це просто пустою фразою. А тепер у мене не було часу на те, щоб розмірковувати, що б міг означати цей виклик. Доктор Козель уже рушив до дверей, і мені не лишалося нічого іншого, як піти слідом за ним.

Ні в сто третій кімнаті, ні в кабінеті Цибульки Гайєра не було.

— Пройдіть, будь ласка, до кабінету доктора Козеля, — сказав мені Швенк. — Там чекають на вас.

В кабінеті сиділи Гайєр і якась бліда жінка середнього віку. Хоч я ніколи в житті не бачила її, проте одразу догадалася, хто це. Жінка плакала. Вона не схлипувала й не голосила, але сльози все текли й текли по її обличчю; про носову хусточку, зібгану в руці, вона, здається, забула.

Побачивши мене, Гайєр підвівся і жестом попросив підійти ближче.

— Це фрейлейн Горм, пані Цибулька, — сказав він. І потім, звертаючись до мене: — Пані Цибулька хотіла познайомитися з вами. Вона чекала дві години, щоб поговорити з вами. — Голос його звучав не так вільно й невимушено, як завжди. Здавалося, щось ніби застрягло у нього в горлі, і він мусив раз у раз відкашлюватись. — А тепер я залишаю вас самих. Якщо я буду потрібен вам, будь ласка, покличте мене. Я буду тут, поряд.

Двері тихо зачинилися.

Пані Цибулька підвела голову.

— Це дуже мило з вашого боку, що ви прийшли. Але... — вона запнулася, — але тепер це вже ні до чого. Краще я піду додому.

— Почекайте хвилинку, — попросила я. — Гадаю, ми все-таки повинні з вами поговорити. І саме тепер.

Я й сама не знаю, чому так сказала. Бо насправді я боялася цієї розмови. Учора така розмова була б лише неприємна, але сьогодні — принаймні для мене — вона була просто мукою.

— Ви... ви любили його?

— Ні.

— Ні?

— Ні, я не любила його. І я ніколи не дала йому ніяких надій. Але він не хотів зрозуміти, що я ставлюсь до нього байдуже.

— Він хотів одружитися з вами.

— Я сказала йому, що це цілком виключено.

Пані Цибулька рано постаріла, однак колись вона, видно, була вродлива. І тепер ще вона могла б виглядати привабливішою. Для цього їй треба було лише зробити гарну зачіску і побувати в косметички. А з цією старомодною короною з кіс на голові, заплакана й пригнічена, вона виглядала не менш як на сорок років. А тим часом я була пе-

реконана, що їй не більше, як тридцять п'ять. Я могла б багато чого сказати їй, але до чого тут слова? Еріх Цибулька мертвий, і разом з ним померло все, що мучило цю жінку. Я знала, що фактично їхній шлюб уже давно перестав бути шлюбом і що лише чудо могло б знову прив'язати їх одне до одного.

— Ви хотіли просити мене, щоб я дала йому спокій?

— Не знаю... а втім, певно, саме цього я й хотіла.

— Ви чекали тут дві години?

— Так.

— Прошу вибачити мене. На жаль, я виходила, а потім...

Сльози у неї вже вичерпалися. Вона підвелася з стільця, підійшла майже впритул до мене й схилилася наді мною.

— Я вже говорила про це з молодим комісаром. Але одне я йому не сказала.

— Що? — спитала я насторожено.

— Я хотіла вас просити не лише про те, щоб ви дали йому спокій. Про це я могла б поговорити з вами і вчора, або навіть позавчора. Ні, щось інше примусило мене прийти до вас. О, якби я застала вас! Можливо, він тепер був би ще живий.

Дивна зміна сталася з нею на моїх очах. Здавалося, наче хтось стер з її обличчя розпачливий, винуватий і полохливий вираз. Натомість в її погляді можна було прочитати рішучість, якої я від неї й не сподівалась.

— Що ви хочете цим сказати, пані Цибулька? — спитала я: мені стало трохи моторошно.

— Еріх цілу ніч не спав. Я чула, як він порався в своїй кімнаті, усе щось шукав. Потім він аж до ранку ходив з кутка в куток. Раніше такого не бувало.

— Але я не розумію...

— Це ще не все. Він ніколи не прощався, йдучи ранком на роботу. А сьогодні він прощався зі мною. Навіть руку подав.

— Ви гадаєте, він хотів помиритися з вами?

— Можливо, й це. Але я маю на увазі інше. Мені здається, він боявся. Дуже боявся чогось. І я прийшла тому, що хотіла попросити вас, щоб ви сьогодні не залишали його самого.

До обіду допити закінчилися.

З'явився й доктор Райнгольдс. Він запевняв, що затримався в архіві й нічого не знав про вбивство. Він був зовсім приголомшений, коли почув про те, що сталося за час його відсутності.

Після обіду нам дозволили розійтись по своїх кімнатах. Лише кабінет Цибульки опечатали після того, як доктор Козель у при-

сутності Гайєра відібрав найважливішу документацію, потрібну нам для монтажних робіт, склав її до свого сейфа і замкнув його.

Після роботи доктор Козель запросив мене до себе додому. Просто на чашку кави, як він пояснив.

Правда, я воліла б краще лишитися на самоті, щоб іще раз обміркувати всі події цього дня, але, можливо, це навіть на краще.

Я прийняла запрошення. Доктору Козелю, що жив одиноко, як і я, мабуть, не хотілося лишатися самому в чотирьох стінах після всього, що трапилося сьогодні.

Я вже не раз гостювала в нього, але ніколи не лишалася з ним наодинці. Найчастіше я заставала там Штефена Унбегау, кілька разів — Карін Зоммер, і один-єдиний раз — Еріха Цибульку. Але це було в далекому минулому. Тоді ми ще не пили з ним на брудершафт і ставилися одне до одного по-товариському невимушено.

Усі вважали, що єдина пристрасть доктора Козеля — смачні страви; виною тому було його кругловиде, випечене обличчя. Однак це було вірно лише почасти. Справді, добрі страви такі були його пристрастю, але не єдиною. Так само полюбляв він випити скляночку доброго вина чи зіграти партію в шахи. Він дуже шкодував, що я не граю в шахи. Зате доктор Райнгольдс був для нього гідним партнером. Вони частенько й подовгу сиділи разом, міряючись силами. Але до цього часу ще ні разу не пощастило Райнгольдсу перемогти свого шефа. Коли їх запитували, чому це так, вони лише сміялися, і ніхто ніколи ще не почув якоїсь переконливої відповіді.

Тільки небагато людей знало, що доктор Козель, крім щойно згаданих пристрастей, мав ще одну — він виявляв великий інтерес до всього, що було пов'язане з мистецтвом. Я навмисне кажу про мистецтво взагалі, бо не було конкретної галузі мистецтва, навколо якої зосереджувалися б його уподобання. Оперу він слухав з такою ж охотою, з якою оглядав виставку сучасного живопису.

— Це для мене своєрідний вид розумового спорту, — частенько казав він. — Головним залишається все-таки те, що я дещо тямлю в підйомних механізмах і кранах.

Що не кажіть, ця його пристрасть сприяла тому, що він з великим смаком обладнав свій будиночок. В ньому було так затишно і приємно, що я здебільшого охоче приходила туди. Часом мені здавалося, що він радився з архітектором по інтер'єру, але він щоразу клявся й божився, що все це його власні химерні ідеї, які він втілює у дереві, тканинах і фарбах.

— Сьогодні я приготую для нас, — сказав він, — зовсім особливу, розкішну, міцну

каву — мокко. Думаю, що це вам не пошкодить.

— Може, мені допомогти вам?

— Що ви? Жінка ніколи не зварить пристойної кави, — посміхнувся він. — Але, коли хочете, то поставте на плиту воду, якщо певні, що впораєтеся з цим.

Це справді було мокко, про яке можна тільки мріяти.

Коли ми вже сиділи на маленькій веранді а перед нами стояли паруючі чашки з кавою і тарілки з кексом, коли уляглося галасливе пожвавлення останньої півгодини, ми раптом відчули, що не знаємо більш, про що говорити. Ми сиділи отак, мовчали, і обоє відчували, що за нашим столом незримо присутній ще третій. І годі було відмахнутися від цього.

— Чому? — спитав доктор Козель. — Чому?

— Я думаю, що це через креслення.

— Ми переглядали. Кожен аркуш, кожну записку. Усе на місці, абсолютно все.

— А не можна хіба їх сфотографувати?

— Сейф був замкнений.

— А що каже Гайєр?

— Він теж не знає, що й думати. Принаймні, так він каже. Але мені здається, що він і справді не знає. Вигляд у нього був досить розгублений. У мене таке враження, що він дуже знервований усім цим.

— Ви гадаєте, що він такий чутливий?

— Цього я не думаю. Але він дуже добре знає, що досі, по суті, майже нічого не добився. Вже тоді, оте вторгнення до Петерса, — я маю на увазі історію з ключами, — адже він так і не зміг його пояснити. Учора він теж не спромігся запобігти отій пригоді під час випробування крана, дарма що й він, і отой другий, ну, Швенк, чи як його, вже з ранку крутилися на заводській території. Нам іще страшенно пощастило, що не трапилось чогось гіршого. Ми завдячуємо цим маленькій Зоммер, вона тепер користується у нього цілковитою довірою. І сьогодні він теж прийшов занадто пізно. Обставини, як бачите, складаються не дуже сприятливо для нього.

— А через чотири дні — неділя.

— Неділя, авжеж. Не знаю, як він гадає покінчити з цією історією до того часу.

Козель підвіся і вийняв з шафи пляшку з золотистою рідиною.

— Чи не бажаєте коньяку?

— Охоче.

Коньяк був добрий.

— Може, Гайєр уже висловлював якусь підозру? — спитала я.

— Ні. Та він цього й не зробив би, навіть якби і мав таку підозру. Але мені здається, що він сам не знає, як взагалі було вбито Еріха Цибульку.

— Як це так? Я думаю, це ясно.
— Ні, саме це й неясно. Навпаки. Все тут надзвичайно заплутано.
— Даруйте, але я не розумію, що ви хочете цим сказати.
— Слухайте уважно. Двері між кабінетом Цибульки і секретаріатом були замкнені. Ключ стримів у замку і, до того ж, зсередини. Отже, вбивця не міг вийти цими дверима, інакше він не зміг би знову замкнути двері зсередини. Це ясно. Вікно...

— Загратоване.
— Цілком вірно. Вікно загратоване, до того ж, знадвору видно було б, якби хтось вилазив через вікно. Отже, вікно теж відпадає.

— Лишається, таким чином, ще кімната, де працюють Карін Зоммер і Штефен Унбегау.

— Але Карін Зоммер і колега Унбегау запевняють, що ніхто не проходив через їхню кімнату. Та коли вбивця покинув кабінет Цибульки саме через ці двері, то неодмінно мусив пройти повз них. Він же не безтілесний дух.

— А може, Карін чи Штефен...
— Ви вірите в це?
— Ні.
— Я теж не вірю.
— Але в такому разі, як же вбивця вишов з кабінету?

— У тім-то й річ! Саме над цим уже цілий день сушить собі голову Гайер. Або ми повинні допустити, що Штефен Унбегау чи Карін Зоммер причетні до вбивства, або Еріх Цибулька мусив би ще жити. Будь-яка інша можливість, згідно з усіма законами логіки, виключена.

— Але ж Цибулька мертвий.
— За них обох я ладен поручитися головою.

— Хто ж тоді?
— Якби ви розгадали цю загадку, то Гайер, напевно, з вдячності запропонував би вам руку і серце.

Хтось подзвонив.
Доктор Козель здригнувся.
— Хто б це міг прийти?
— Можливо, Гайер.
— Гайер? Гм! Малоймовірно.
Він відсунув стілець і, важко ступаючи, рушив до дверей.

Я чула, як він бурмотів щось у коридорі, але, певно, то він розмовляв сам із собою. Це з ним бувало частенько. У всякому разі, я не чула другого голосу.

Повернувшись до кімнати, він сердито грюкнув за собою дверима.

— Дурний жарт. Погляньте ось на цей! Він кинув на стіл поштову листівку. Я зацікавлено взяла її в руки.

На ній не було написано жодного слова, навіть адреси не було. Не було й марки.

Я перевернула листівку і побачила зображення карнавальної фігури в чорній масці і червоному маскарадному костюмі. Судячи з крою — доміно. Так, безперечно, червоне доміно.

Доктор Козель пополотнів.
Невдовзі я попрощалася з ним.

Розповідає Іветта Ніфергельт

Насамперед я, очевидно, повинна відрекомендуватися.

Звуть мене Іветта Ніфергельт, мені 23 роки, і всього півроку тому я ще вивчала романістику в університеті імені Гумбольдта в Берліні.

А втім — про це треба сказати одразу — навряд щоб хтось із співробітників деканату, професорів чи студентів міг би пригадати, що бачив коли у стінах своєї alma mater дівчину на ймення Іветта Ніфергельт. Та воно й не дивно. Адже це моє ім'я таке ж фальшиве, як майже всі документи, що їх я завжди ношу з собою в сумочці.

Ім'я це придумав для мене Ойген Фабріціус. Воно чомусь сподобалося йому, а мені було байдуже. Нехай собі звуть мене відни-

ні як хочуть — Ніфергелът, чи Майєр, чи Лі-зхен Мюллер. Ім'я мене не цікавило. Більше цікавило мене, яке саме завдання доручить мені Фабріціус після того, як привіз сюди з Марієнфельда.

Перш за все він запропонував мені розділити з ним його ложе. За це — винагорода: кілька місяців мені не треба буде сушити собі голову тим, на які кошти жити. Про те, що буде зі мною згодом, коли я набридну йому, він не прохопився ані словечком. Очевидно, гадав, що це само собою зрозуміло: я стану співробітницею його організації. Але за це, на мою думку, не варт платити такою дорогою ціною.

Друга його пропозиція звучала трохи інакше: одразу стати співробітницею організації. Це означало, що одного чудового дня він «введе мене в дію» — тобто кине в якусь із країн соціалістичного табору, бо для роботи за письмовими столами у Франкфурті-на-Майні він мав уже, мабуть, досить «героїв». Певна річ, він враховував і те, що рано чи пізно мене можуть арештувати. Саме такий кінець чекав усіх його людей по той бік Ельби — одного раніше, іншого пізніше.

Отак-то він уявляв собі моє майбутнє. Не знаю, яку з цих двох пропозицій він вважав приємнішою для мене. У всякому разі, я прийняла останню. Після того його особистий інтерес до мене згас, що, однак, аж ніяк не засмутило мене.

Вже через два тижні мене привезли в якусь відлюдну садибу, де навчали людей, яких мали закинути до так званого «східного блоку». Садиба ця належала одному промисловцеві, за досить значну суму він здав її в оренду організації. Відмовившись цим самим від користування одним з двох своїх мисливських маєтків, він розцінював цю свою жертву як внесок у боротьбу з комунізмом.

З усіх осіб чоловічої статі, які знайшли собі там притулок, найменш несимпатичним здався мені Міхаель Томас. Насамперед тому, що він ніколи не роздягав мене очима, коли я потрапляла в поле його зору; крім того, він не намагався раз у раз обняти мене й домовитися про зустріч, як це завжди знову й знову намагалися робити інші. Я була для нього просто товариш по роботі, з яким він муситиме колись розділити невеселу долю.

До того ж я скоро помітила, що цей Томас зовсім не дурень. Правда, він був злодієм, холодним і спритним готельним злодієм, людиною, що пройшла вогонь і воду, але він дуже добре знав, чого хоче. Своє перебування в цій відлюдній садибі особливого призначення він сприймав з доброю порцією цинізму, взагалі властивого йо-

му, — він мав звичку цинічними зауваженнями ніби відмахуватися від усього, що було йому неприємне.

Щоправда, навіть цей його цинізм розвіявся, коли позавчора нас терміново викликали й одвезли до Франкфурта, де згодом Фабріціус і його американський шеф сповістили про те, яке почесне завдання вони для нас приготували. Ну, що ж, за це я не могла засуджувати Міхаеля. Я дуже добре розуміла, що він не мав ніякого бажання сідати за ґрати. Зрештою, він мав цю можливість і в Федеративній республіці.

Він трохи пожвавішав лише тоді, коли наш зовсім замучений рено загальмував перед лейпцігським Гранд-готелем.

— Уфф! — промовив він, відкидаючи з лоба пасмо волосся. — Оце була поїздочка! А тепер що?

— Насамперед мусимо розмовляти лише по-французьки. Адже ми французи. Не забувай про це. Ходімо!

У Гранд-готелі обслуговуючий персонал був на диво чемний, це мусив визнати навіть Міхаель. Ми показали наші папірці, нам вручили ключі, і один вельми поважний на вигляд добродій повіз нас ліфтом нагору і провів до наших кімнат.

Одне з двох: чи то Фабріціус не поскупився і вгativ у цю справу чималеньку суму, чи то портєє дуже захоплювався Парижем і французами. У всякому разі нам дісталися розкішні номери, обидва з видом на привокзальний майдан.

Якусь мить ми стояли біля вікон, спостерігаючи вуличний рух. Коли порівнювати з Франкфуртом-на-Майні, то рух тут не такий жвавий. Але будинки й сквери чистенькі й доглянуті; видно було, що Лейпціг з любов'ю приймає своїх гостей. Чи поширяться ця гостинність і на нас?

— Справді, чого б я тільки не дав, — сказав Міхаель, — щоб зараз опинитися в Парижі. Чи стояла ти коли-небудь увечері біля Лувра, милуючись Триумфальною аркою? Людина може постаріти й посивіти, але цього вона ніколи не забуде. А дівчатка! В легеньких платтячках, чарівні, принадні...

Він не на жарт захопився. Я мусила знову повернути його до реальної дійсності, бо часу в мене було обмаль.

— Коли ти збираєшся сповістити Доміно про те, що ми прибули?

Його обличчя спохмурніло.

— Завтра. На сьогодні з мене досить. Завтра теж буде день.

— Завтра буде пізно.

— Чому?

— Доміно ж не знає, що ми маємо прибути. Я не думаю, щоб вони щодня перевіряли свої тайники. Якщо ми дамо звістку про себе завтра, то може статися, що вони

знайдуть нашу записку лише післязавтра. Післязавтра п'ятниця. Відповіді ми можемо чекати в суботу. А в неділю вранці вже почнеться прес-конференція. А що скаже тобі Фабріціус, коли ти повернешся ні з чим, я сподіваюсь, ти можеш собі уявити.

— Фабріціус! Дай мені спокій з тим Фабріціусом! — пробурчав він. — Коли я чую це ім'я, мене починає тіпати від злості. Він сидить собі спокійно в теплому гніздечку, а ми...

— Маленький бунт?

— Великий бунт! Вдруге я нізащо не дозволю втягнути себе в таку халепу.

— Он як? Чому ж ти дозволиш це тепер?

— Тому що попав йому в лабеті.

— І ти гадаєш, що він випустить тебе з своїх лабет, коли ти повернешся?

— Тоді ми з ним розквітаємось.

— Ти віриш у це?

— Він так каже.

— Він багато чого каже.

— Перестань, невже ти справді хочеш розвіяти мою останню ілюзію?

— Не варто тішити себе такими ілюзіями.

— Ну, гаразд. Що ж ми тепер робитимемо?

Нарешті він знову був таким, як мені треба. Коли вміло підійти до нього, то він став досить лагідний. Я з жахом подумала про те, що, наприклад, могло б статися, якби мене послали в цю подорож з одним із братів Кашнірських. Провести півгодини на самоті з одним з Кашнірських — це ще гірше, ніж три місяці терпіти Фабріціуса.

— Зараз зробимо маленький перепочинок, а потім підемо розшукаємо тайничок. До вечора треба цю справу уладнати.

— Одна година не має особливого значення.

— Має. Чи, може, ти думаєш, що державна безпека тут спить?

— Чого я напевно не думаю, — озвався він, скидаючи піджак, — то це саме цього. А тепер забирайся звідси. Я хочу помитись.

Міхаель був, либонь, досить неспокійний і нервозний, хоч і намагався приховати це.

Певно, лейпцігська земля горіла у нього під ногами, інакше за вечерею він не висунув би цю свою пропозицію, яка навряд чи могла свідчити про розсудливість і обережність.

— Я хотів би сьогодні вночі побувати на заводі, — сказав він. — Яка твоя думка щодо цього?

Я мусила тричі ковтнути, перш ніж збагнула, що він сказав. Потім я постукала вказівним пальцем по тому місцю на лобі, де, як гадала, у нього була абсолютна порожнеча.

— Ти просто збожеволів! Чи, може, ти жартуєш?

— Які там жарти! Раніше чи пізніше ми однак мусимо там побувати. Бо, правду кажучи, я не вірю, що цей кран нам принесуть у кімнату, щоб ми могли собі спокійнісінько розібрати його на частини й сфотографувати.

— Мені здається, Міхаель, що ти просто п'яний.

— Ще не зовсім. Але коли вип'ю ще одну пляшку цього вина, то, можливо, й сп'янію. Бо вино тут таки добряче. Отже, ти йдеш зі мною?

— Ні. Я й не думаю про це.

— Хай так. Тоді я піду сам.

— Ти не зробиш цього.

— Тоді ходімо разом!

Він затався і нізащо не хотів відмовитися від своєї ідеї; та чим більше я думала про це, тим краще розуміла його. Перед цим я сама переконала його, що часу у нас обмаль. Рано чи пізно він мусив побувати на заводі, це правда. І тоді так чи інакше я не могла покинути його самого.

До того ж, сьогодні навряд чи можна було розраховувати на зустріч з Доміно. Отже, я нічого не втрачаю. Правда, сьогодні я мала намір зробити один візит, але, зрештою, його можна перенести й на завтра. Міхаель зараз був для мене важливіший.

— Ну? Що скажеш? — спитав він.

— Я передумала. Піду з тобою.

— От бачиш. Аби тільки суперечити. Ти справжня жінка.

— Таким мужчинам, як ти, треба суперечити. Інакше ви повірите, що можете робити з нами все, що схочете.

— Все не все, але половину з того напевно.

— Тобі, мабуть, здається, що сьогодні ти особливо дотепний?

Він засміявся.

— Мені здається, що ти стаєш іще чарівніша, коли сердишся. Хто-небудь уже казав тобі про це?

— Ні. Але облиш ці розмови. У нас же зараз не весільна подорож.

— А знаєш, я б не мав нічого проти.

— Зате я маю. Коли ми підемо?

— Куди?

— На завод.

— А котра година зараз?

— Скоро дев'ята.

— Я думаю, десь поміж другою і третьою годиною ночі.

— Так пізно?

— Це найкращий час. В такий час навіть найпильнішого сторожа хилить на сон.

— Декому може здатися підозрілим, що ми в такий час виходимо з готелю.

— А ми вийдемо раніше.

— І куди підемо?

— У мене така пропозиція: зараз ми поспимо з годинку, адесь близько півночі спитаємо у швейцара, де тут є добре нічне кабаре. Підемо туди, трохи потанцюємо, потім коло другої години зникнемо, а після третьої знову з'явимося тут, виспівуючи веселих французьких пісень. *Compris*¹?

— А що буде, коли нас піймають?

— Тоді, — сказав він, враз стаючи серйозним, — Фабріціус, певно, і на наших картках у картотеці поставить червоний хрест. А ти як думаєш?

Я думала так само

Лишалось кілька хвилин до другої, коли Міхаель спинив таксі.

Шофер простяг назад руку і відчинив дверцята. Це був уже немолодий чоловік.

— Куди?

Міхаель назвав одну з вулиць поблизу промислових підприємств. В готелі ми розглянули план міста і вибрали саме цю вулицю, що не лежала безпосередньо в індустріальному районі. Ми, звичайно, не знали, чи були там жилі будинки. Сподівалися, що вони там є.

В останні години знову посилюлись мої вагання й сумніви щодо нашої нічної вилазки. Надто вже великим був ризик, на який ми йшли.

Власне, що ми знали? Правду кажучи, анічогісінько. Ми не мали ніякого уявлення ні про те, де розташований завод, ні про те, як він охороняється. А в тому, що він охороняється, можна було не сумніватися. Вже тільки через це я спершу мусила б зробити запланований візит. Тоді б усе виглядало значно простіше. Те, що я робила зараз, було більше, ніж легковажністю. А я ні в якому разі не мала права ризикувати.

Я сказала про це Міхаелеві, але Міхаель лише висміяв мене.

— Якщо діло не клеїтиметься, ми кинемо його. Але мені б хотілося оглянути завод. Піймав не піймав, а погнатися можна.

— Оглянути його ти можеш і вдень.

— Можу. Але я хочу зробити це саме зараз.

Ось у чому була заковика. Йому засіло в голову поїхати туди сьогодні, і тут уже ніякі розумні аргументи на нього не діяли. Може, треба силоміць затримати його? Це легше сказати, ніж зробити. Чи, може, краще мені повернутися й піти звідси, покинувши його самого? Це було б іще гірше, і так чи інакше цим я б нічого не змінила. Ні, мені не лишалося нічого іншого, як поїхати разом з ним і спробувати перешкодити йому наробити дурниць. Небагато, але це було єдине,

що я могла зробити: якщо нас сьогодні спіткає невдача, ще до того, як ми зустрілися з Доміно, тоді все піде нанівець. Тоді можна відчалювати звідси.

Міхаель поклав руку на моє плече.

— Іветто!

Його обличчя ховалося в півтемряві, по ньому пробігали відблиски вуличних ліхтарів. І тоді тіні починали витанцювувати на обличчі, і здавалося, що він гримасує.

— Чого тобі?

— Ти все-таки чудесна людинка, Іветто.

— Годі вже тобі.

Але він нахилився до мене й прошепотів.

— Причарувала ти мене. Мені б так хотілось...

— Облиш!

— А наша домовленість?

Це нагадування було зайве. Щоправда, ми таки домовлялися заздалегідь розігрувати перед шофером невинну закохану пару, щоб не викликати в нього підозри, але, зрештою, все має свої межі. На мою думку, цілком досить, коли я покладу голову Міхаелеві на плече, а він буде легенько погладжувати мене по руці. Я й не знала, що розігрувати закохану пару можна зовсім різному. Міхаелеве розуміння цієї справи сягало значно далі. Отож він зайшов так далеко, що рука моя мимоволі розмахнулася і...

Ляпас прозвучав досить голосно.

Міхаель відсахнувся, збентежено втупився в мене, неприємна риска лягла в куточку його рота. Але це тривало лише якусь мить. Потім він знизав плечима й коротко засміявся:

— Будь ласка. Як хочеш.

Цим самим він, здавалося, поклав край своєму залицянню. Далі всю дорогу він, відвернувшись, мовчки дивився у вікно.

Нарешті машина загальмувала.

— Приїхали, — сказав шофер і увімкнув світло. — Це ж та вулиця, яка вам потрібна!

Я притулила носа до вікна. Надворі було темно, хоч в око стрель. Жодного ліхтаря, жодного вогника. У темряві не можна було навіть розглядіти будинків. Лише якісь невідразні, розпливчасті обриси кущів і дерев.

— Все в порядку, — сказав Міхаель. — Скільки там набігло?

— Дев'ять п'ятдесят.

— Ось, маєте. Здачі не треба.

— Щиро дякую.

Грюкнули дверцята. Заревів мотор. Машина рушила, і скоро вогник її стоп-сигналу зник у темряві вулиці.

— Послухай-но, — мовила я до Міхаеля. — Що ти, власне, собі думаєш?

— Коли?

— Сам знаєш.

¹ Зрозуміло, ясно (франц.).

Він дивився повз мене і, видно, почував себе досить ніяково. Відповіді я не почувала.

— Будь ласка, не роби цього надалі, — сказала я. — Я просто надто поважаю себе для цього. Шукай собі іншу, а мені дай спокій. Ясно?

— Ти завжди така вразлива?

— В цьому пункті — завжди.

— Шкода. Бо ти таки справді подобаєшся мені, Іветто.

Я зрозуміла, що на цей раз він сказав правду. Але що це могло змінити? Все, що я могла почувати до нього, це, в кращому разі, співчуття. І нічого більше. А крім того...

— Ні, — сказала я. — Викинь це собі з голови. З цього нічого не вийде. Ніколи.

— Чому?

Спершу я завагалась. Але потім сказала йому те, що мала право сказати.

— Невже ти й досі не зрозумів, що ти спізнився?

Міхаель пильно глянув на мене.

Він не зрозумів мене.

— Ти не хочеш уже йти на завод? — спитала я після короткої паузи.

— Хочу, — відповів він. — Але...

— Ні. Облишмо тепер цю тему. Де ми зараз?

— Не маю уявлення.

Я спробувала розглядіти щось у темряві, але могла сяк-так розрізнити лише ті ж самі неясні обриси дерев і кущів. Найближчий вогник блимав ген удаліні.

— Чарівна вулиця! — зауважив він.

— Цілком згодна. Але ж ти сам її вибрав.

— Я? Ти ж сказала...

— Я сказала, що краще нам взагалі лишатися в готелі.

— Гаразд. Але коли ми розглядали план міста... — Він не договорив і невдоволено похитав головою. — Чого, власне, ми весь час сваримось?

— І я себе питаю про це. Ходімо, повернемося до готелю.

— Оце придумала! Тепер, коли таксі поїхало. А ти взагалі знаєш, у який нам бік іти?

— Ні.

— Я теж.

— Он там вогні. Бачиш?

— Гм. Можливо, це завод.

— І так багато світла?

— А чом би й ні? Гайда, ходімо. Тут ми так чи інакше не можемо лишатися.

Ми рушили.

Мабуть, хвилин з десять ми йшли навмання, спотикаючись на вибоїстій бруківці. У мене було таке відчуття, наче цій темній глухій вулиці ніколи не буде кінця-краю. Та нарешті, коли минула, здається, ціла віч-

ність, вулиця зробила поворот, чагарник ніби розступився, і ми опинилися на алеї, що вела прямісінько до яскраво освітленої заводської брами.

— Завод. Ти мав рацію.

— І, здається, навіть досить великий індустріальний комплекс.

— Чи ми...

— Он там! Глянь-но! — його вказівний палець показував ліворуч, де за деревами гублилися у присмерку цехи заводу. — Бачиш?

Поміж цехами здіймалася у нічне небо яскраво освітлена багатьма прожекторами ажурна ферма підйомного крана. Тьмяно поблискували шибки кабіни, що темніла в цьому сріблястому плетиві високо над землею.

— Невже це той самий?

— Напевно, він. Он бачиш дві стріли?

Так, він не помилявся. Це був той самий кран, макет якого показував нам Фабріціус. Та на макеті він здавався неефективним і грубим. Тим більше враження справив він на мене тепер, дарма що ми могли бачити його лише здалека.

— Ну, от, — сказала я, — тепер ти побачив його і ходімо звідси.

— Куди?

— До готелю.

Він висмикнув руку.

— Ні. Спершу я хочу розглянути його зблизька.

— Ти збожеволів!

— Сьогодні я вже чув це від тебе. Ти повторюєшся.

— Ти ж бачиш, що все тут освітлено, як удень. Ти не зможеш навіть підійти до муру. Міхаеле!

Але Міхаель уже не слухав мене. Він побіг через вулицю і зник на другому її боці в темряві чагарника. Зашелестіло листя, тріснула гілка, потім усе стихло. Я стояла одна на вулиці й мерзла.

Тільки цього ще бракувало!

Мені просто не лишалося ніякого іншого вибору. Коли я хочу перешкодити йому зробити якусь дурницю, яка могла б остаточно зруйнувати наші плани, то мушу йти за ним. Але я твердо вирішила сказати йому все, що думаю, про його штуки тільки тоді, коли ми знову будемо в готелі. В готелі! В ту хвилину ніщо не давало нам надії на щасливе повернення туди.

Гілки били мене по обличчю, коли я дерлася крізь кущі.

Я майже нічого не бачила перед собою. І де він подівся, цей Міхаель? Я була страшенно люта на нього. Адже замість того, щоб спотикатися зараз отут, навпомацки пробираючись крізь чагарник і уникаючи підступних гілок, я могла б спокійнісінько лежати в своєму ліжкові й спати.

— Міхаель! — шепотіла я. — Міхаель!

Здається, он там щось озвалося?

Я прислухалась.

Ні, це лиш вітер шелестить листям.

Я притулилася спиною до стовбура дерева і спробувала зорієнтуватися. Якби ж то я мала хоч найменше уявлення, де я зараз! Тепер світилося ліворуч від мене, отже, там мав бути завод. Навкоси від мене чагарник був не такий густий. Скидалося на те, що там якийсь мур. Чи не той, що оточує завод?

В цю мить чийсь дві руки затулили мені очі.

Я здригнулася.

За моєю спиною стояв Міхаель і широко посміхався, вельми вдоволений з себе.

— Я вже довгенько йду назирцем за тобою. Ти мене не бачила?

— Ні.

— Ти теж іще навчишся цього. Тренування!

— А навіщо тобі це здалося?

— Я тільки хотів пересвідчитися, чи я ще «у формі». Випробування я витримав. Отакто, а тепер можна діяти. Он там попереду— мур.

Він просто взяв мене за руку й потяг уперед. І справді, у нього були очі kota і вуха рисі. Від нього ніщо не могло сховатися: ні черепок, об який я ось-ось мала перечепитися, ні гілка на нашій дорозі.

На досить значній відстані від муру ми спинилися в тіні дерева. Мур заввишки понад два метри, і на його карнизи виблискувало бите скло. Такі кам'яні мури вигляда-

ють значно грізнішими, ніж вони є насправді. Міхаеля такий мур не міг зупинити. Подібні мури, — щоправда, завдовжки не більш як на два метри, — траплялися і в парку нашої садиби. З них починалася в нас ранкова гімнастика.

Міхаель вибрав таке місце, де скла було менше. Він підтягнувся на руках, і його ліва нога вже вгорі, — а ось і весь він зник за кам'яною огорожею. Все тривало не більш як п'ять секунд, і навіть я не почула ані звука.

Якусь мить було тихо, потім Міхаель знову з'явився на мурі. Я була не така спритна, як він, але він допоміг мені, і через кілька секунд я вже стояла поруч із ним по той бік. Він потягнув мене в тінь штабеля з таврових балок.

Перед нами бовваніли темні обриси одного з цехів. Ми стояли з його темного боку. Над його дахом здіймалася велична ферма крана.

Міхаель тим часом уже знову ніби розтанув у темряві.

Тільки-но я хотіла була рушити слідом за ним, як він сам виринув переді мною і, притуливши палець до вуст, примусив мене присісти навпочіпки. В ту ж мить я почула кашель і чийсь кроки, що наближалися до нас.

Ми завмерли. Балки, що лежали в штабелі, були різної довжини і утворювали своєрідну нішу, яка надійно ховала нас. Коли якась випадковість не поверне до нас увагу сторожа, ми могли сподіватися, що тут ніхто нас не помітить.

Кроки щомиті наближалися, потім я побачила крізь щілину пару чобіт, які важко тупали в нашому напрямі і враз спинилися. Може, він помітив нас? Я затамувала подих.

Ось спалахнув сірник, хтось засопів, розкурюючи люльку, і сірник упав на землю поряд з нами. Знову покашлювання, і ось уже чоботи рушили далі.

Міхаель обережно висунув голову з ніші й прошепотів:

— Ходімо! Ми підемо слідом за ним.

— За ним?

— Ну, звичайно. За своєю спиною він, напевно, нікого не шукатиме.

Ми тихенько вийшли з рятівної темряви ніші і на певній відстані рушили за чоловіком, що йшов поперед нас. Тепер я досить виразно бачила його: низенький на зріст, огрядний; кривуваті ноги його раз у раз чіплялися одна за одну.

Час від часу він зупинявся й озирався навколо. Правда, назад він не оглядався — адже саме там він щойно був і не помітив нічого підозрілого. Йому й на думку не спадало, що хтось може змінити тактику і, перейшовши від оборони в наступ, переслідувати його.

Він усе ще йшов попід муром. Біля одного сарая, що підходив до краю муру, там, де огорожа круто завертала ліворуч, він простояв особливо довго. Тут на карнизі муру зовсім не було гострих осколків скла, отже, в цьому місці легко було перелізти через стіну.

Та через якусь мить чоловік у мундирі вибив свою люльку об халяву чобота й рушив далі.

Тепер великий цех був ліворуч од нас, і я мала змогу добре розглянути кран. Він стояв на восьми колесах, які пересувалися по рейках. Рейки навскоси перетинали заводське подвір'я. Щонайменше з дюжину прожекторів освітлювали цього велетня з усіх боків. Хоч у дворі не видно було жодної людини, при такому яскравому освітленні ми й думати не могли про те, щоб навіть наблизитися до нього. Ми повинні були зважати на те, що, можливо, де-небудь непомітно причаївся хтось, хто охороняє кран. Ми не встигли б зробити й трьох кроків, як нас помітили б.

Тепер можна було розглядіти, що в темряві здійсмається вгору ще одна будівля. Вона була майже така ж завбільшки, як і цех з протилежного боку двору. Судячи з вікон, — контора. А що подібних будинків більше на території заводу не було, можна припустити, що саме тут міститься також і конструкторське бюро.

Чоловік у мундирі зник у цьому будинку, пройшовши крізь вузьенькі залізні двері, які він одразу ж знову замкнув на ключ. Потім

у будинку спалахнуло світло, і ми побачили, як він піднімається сходами. На першій площадці він спинився і почав возитися з ключем, хоч ніяких дверей там не було видно.

— Що це він там робить?

— Це такий контрольний прилад. Перевіряє.

Я уважно оглянула будинок. В жодному вікні не світилося.

— Чи там конструкторське бюро?

— Очевидно.

І враз я побачила таке, від чого мені перехопило подих.

За одним з вікон сковзнув промінь світла, згас, знову блимнув, згас остаточно.

Сумніву бути не могло. Хтось порався у конструкторському бюро.

— Ти бачив?

— Бачив. Там хтось є.

— Але хто?

— Звідки я знаю?

Єдине, що можна було сказати з певністю: це був не сторож. Той все ще піднімався сходами. Мені здавалося навіть, що я чую, як він сопе на ходу.

Міхаель знову зник у темряві. Куди це потягло його тепер?

Раптом він повернувся й показав униз.

— Он там відчинене підвальне вікно.

— І ти справді хочеш?..

Він кивнув з похмурою рішучістю.

— Звичайно. Для цього ж ми і прийшли сюди.

— Міхаель...

Він знову спинився.

— Може, ти боїшся?

— Так. Дуже боюсь, — збрехала я.

Він похитав головою.

— Тобі нема чого боятися. Я буду обережний. Але я мушу знати, хто там нагорі. Я зараз повернусь.

— А мені тут чекати?

— Так.

— Ні. Я б хотіла піти з тобою.

Він замислився на мить.

— Ну, гаразд, — нарешті промовив він. — Іди за мною. І — ні звука!

Він обережно сковзнув униз. Мені було чути, як його нога шкрябнула по стіні, потім усе стихло. Лише вітер шумів навколо. Я тремтіла від холоду.

І ось, — мені здалося, що минула ціла вічність, — Міхаель просунув голову крізь вікно і кивнув мені, щоб я спускалася за ним.

За секунду я стояла поруч із ним.

Повітря в підвалі було тепле й сухе.

Десь поблизу щось потріскувало.

— Це опалення, — прошепотів Міхаель.

Очі поволі звикали до темряви. Я почала розрізняти труби, що тяглися вздовж стін

над нашими головами, потім помітила залізні сходи й котел.

Та Міхаель не дав часу на оглядини. Він схопив мене за руку й швидко повів поміж пралісовими велетнями, зміями й вовчими ярами, які при денному світлі, очевидно, були простісінькими приладами опалювальної системи, але зараз, у темряві, справляли справді моторошне враження.

Ось перед нами тьмяно засвітився прямокутник дверей. Міхаель обережно штовхнув їх, і вони беззвучно розчинилися.

У вузькому коридорі, де ми опинилися, блимала лише одна крихітна лампочка, світла якої якраз вистачало на те, щоб розглядіти контури сходів, що губилися в темряві.

— Підемо туди?

— Угу.

Я не лічила сходинок, але переконана, що їх би вистачило аж до шпиля Ейфелевої башти. Перебільшення? Саме перебільшення може дати ясне уявлення про цей підйом, бо в мене справді було таке враження, що ці сходи взагалі не мають кінця. Східець за східцем просувалися ми вперед навпомацки, раз у раз спиняючись і прислухаючись.

Тиша.

Далі!

Потім нарешті — площадка, і в стіні — залізні двері. Міхаель потихеньку, сантиметр за сантиметром, прочинив їх і обережно просунув голову в щілину.

— Бельетаж. Далі!

І знову напружений підйом навшпиньках і навпомацки. У мене вже заболіли пальці на ногах. Я думала про те, що було б, якби назустріч нам зараз вийшов сторож. Збігти вниз по сходах ми, можливо, могли б швидше, ніж він, але у підвалі він однаково спіймав би нас. Крихітне підвальне віконце було тим вушком голки, крізь яке ми мали пролізти. А зробити це було не так-то легко.

Однак ніякий сторож не вийшов нам назустріч, і тоді постало інше питання: де він? Де-небудь у будинку, це напевно, але де саме?

Нарешті ми досягли ще одної площадки. Тут знову побачили залізні двері, і Міхаель поволі прочинив їх. Тепер ми опинилися в невеликому передпокої з кількома білими дверима. Кінчався цей передпокій напіврозчиненими скляними дверима, за якими тягнувся довгий і широкий коридор, з обох боків якого теж були двері. В протилежному кінці його ми знов-таки побачили незамкнені двері.

Тут горіла лише одна крихітна синя лампочка; її тьмяного світла вистачало тільки на те, щоб розрізнити довжину коридора і тіні дверей. Скляні двері з протилежного

боку можна було розглядіти лише тому, що в них відбивалася лампочка.

Навколо панувала тиша. Мертва тиша.

— Які ж це двері? — прошепотів Міхаель.

— Не маю уявлення.

Аж тепер і він зрозумів. Не міг же він по черзі відчинити всі сорок дверей, — а їх тут було щонайменше сорок, — щоб з'ясувати, за якими саме стоїть сейф з кресленнями й документацією крана. Чого доброго в кожній кімнаті стоїть по сейфу, а креслення зберігаються десь зовсім у іншому місці. Крім того: як він хотів відкрити сейф? Голими руками? Навряд щоб з цього вийшло щось путне.

Певно, Міхаель теж зрозумів це, бо він стояв на місці.

— Ну, тепер ти задоволений?

— Не дуже... Я уявляв собі це трохи інакше.

— Он як! Ти уявляв собі це трохи інакше.

Дуже добре. А тепер?

Я заговорила голосніше ніж слід було. Він затулив мені правою рукою рота, а лівою зробив знак, щоб я замовкла.

І тоді я теж почула.

Хтось наближався до нас: чути було важкі, упевнені кроки. Водночас я побачила, як за скляними дверима затанцював промінь кишенькового ліхтарика. Очевидно, це був той самий ліхтарик, світло якого ми бачили перед тим за вікном конструкторського бюро.

Я схопила Міхаеля за рукав, але він і не поворухнувся.

Ось уже чиясь рука штовхнула другі скляні двері. Чоловік, якого ми побачили, в правій руці тримав ліхтарик, у лівій — низку ключів.

Це не був той сторож, якого ми зустріли допіру: чоловік з ліхтариком був у цивільному костюмі. Проте впевненість, з якою він рухався, не лишала сумніву в тому, що він мав такі ж обов'язки, як і сторож.

Ось він відімкнув перші двері і увімкнув світло, зайшов до кімнати. Але одразу ж знову вийшов, погасив електрику, замкнув двері і перейшов до сусідньої кімнати.

Я знову потягла Міхаеля за рукав, на цей раз трохи дужче. Але він тільки невдоволено відсмикнув руку.

Тоді я тихесенько прокралася назад до залізних дверей і обережно, сантиметр за сантиметром, відчинила їх, щоб потім нам не треба було гаяти часу. Я ладна запрягнулася, що зробила це зовсім беззвучно, — навіть Міхаель не помітив, коли я це зробила. Він стояв, не зводячи очей із чоловіка з в'язкою ключів.

Он воно що — ключі!

Я зрозуміла, чого Міхаель все, що стоїть там, наче вкопаний, дарма що чоловік той

підходив усе ближче й ближче. Я знала, що може статися, і раптом відчула ніби клубок в горлі.

Тепер лишалось усього шість дверей, і тоді чоловік підійде до тих скляних, за якими стояли ми.

Ось він відімкнув ще одну кімнату.

В ту ж мить я відчула протяг, страшений протяг, потім за моєю спиною щось оглушливо грюкнуло.

Це з гуркотом зачинилися залізні двері, що їх я кілька хвилин тому так обережно про всяк випадок відчинила.

Мені перехопило дух.

Це була катастрофа, якої я весь час боялась. Все пропало!

Я скоріше відчула, ніж побачила, як Міхаель блискавично засунув руку в кишеню і витяг револьвер. Почулося тихе клацання, коли він повернув запобіжник.

Я знала, що Міхаель, не вагаючись, вдасться до зброї. Недарма ті, що навчали нас в нашій відлюдній садибі, намагалися вибити з нас будь-яку сентиментальність, як вони це називали. А Міхаель був тямущим і старанним учнем.

Я вже підняла була руку, щоб вибити в нього з пальців револьвер, але враз опустила її. В приміщенні, де зник чоловік у цивільному, стукнула віконна рама. Потім зашарудів папір. Очевидно, він збирав те, що вітром здуло на підлогу.

— Тікаймо! — прошепотів Міхаель.

Я б не могла тепер пригадати, чи я й на цей раз відчинила двері так само тихо, як незадовго перед тим. З певністю можу сказати лише, що тепер це все відбувалося значно швидше. За мить ми знову були на сходах і щодуху мчали вниз.

На першій площадці ми спинилися й прислухались.

Та ми чули тільки власне дихання й удари серця. Більш нічого. Видно, сторож знайшов якесь невинне пояснення грюкоту залізних дверей. І на цей раз усе обійшлося щасливо.

— Далі!

Коридор, котельня, підвальне вікно.

Я подряпала собі руки, але вилізла з підвалу швидше, ніж влізла. Взагалі тепер ми були значно моторніші, ніж тоді, коли йшли сюди. Не минуло й трьох хвилин, як ми вже знову стояли під тим самим деревом, від якого почалася наша вилазка.

— Так, — сказав Міхаель, і це прозвучало трохи голосніше, ніж ми говорили досі, — може, ти мені хоч тепер поясниш, навіщо ти знову відчинила ті прокляті двері?

— Я хотіла виграти час.

— А про відчинене вікно в підвалі ти й не подумала!

— Ні.

— Це було розкішно зроблено. Далєбі! Просто розкішно!

Він промовив це з ущіпливою іронією, і я відчула, як він злиться. Та й сама я злилася не менше. Правда, і на цей раз все обійшлося добре, але в цьому аж ніяк не було моєї заслуги. Все могло скінчитися зовсім інакше. І що тоді?

В Гранд-готелі нам відчинив стомлений нічний швейцар, простягнув ключі, побажав нам доброї ночі.

Добра ніч?

Я глянула на годинник на стіні вестибюля. Маленька стрілка щойно перестрибувала до чорної залізної цифри три. Отже, за кілька годин почнеться новий день. Я знала, що мені ще багато чого треба зробити. Отже, відпочити як слід навряд чи вдасться.

В коридорі горіла лише нічна лампочка. Перед кожними дверима стояла пара взуття: від гостроносих, вишикуваних у бойовій готовності лодочок до грубих чоловічих черевиків. Лише перед нашими дверима не стояло ще нічого. Але це скоро зміниться.

Я не почувала себе стомленою. Нервово напружені двох останніх годин аж тепер таки далось взнаки.

— Шкода, що бар уже закрито, — сказала я. — Я залюбки випила б чарку коньяку.

— Це ти серйозно?

— Серйозно.

— У мене дещо є.

— Де?

— В домашній аптечці.

Я мимоволі засміялась.

— Ну, гаразд, — мовила я, — але швидше. Мені б хотілося ще трохи поспати.

Він відчинив двері і потягнувся до вимикача. Вимикач клацнув, але світліше від цього не стало.

— От, іще й лампочка перегоріла. Цього тільки нам бракувало.

Я хотіла щось сказати, але не встигла.

В п'яті кімнати хтось кашлянув.

— Заходьте спокійно, — промовив чийсь не знайомий мені голос. — Ми можемо поговорити й поночі.

Я злякалася. Міхаель, широко розставивши ноги, спинився на порозі.

— Хто тут?

— Зараз я вам скажу. Але спершу зайдіть, будь ласка, до кімнати й замкніть двері. Не треба, щоб хтось почув нас.

Щось таке було в тоні цього голосу, що робило неможливим будь-яке заперечення. Отож ми увійшли й замкнули за собою двері. В кімнаті була цілковита темрява.

— Прошу пробачити мені, що я отак без церемоній вдерся до вашої кімнати. Але, на

жаль, вас не було вдома, і я не міг перед тим попросити у вас дозволу увійти.

— Хто ви такий?

— Сьогодні ви послали мені звістку про те, що хотіли б поговорити зі мною. Ви прибули від Фабріціуса?

— Гм. Виходить, що ви...

— Так, я прийшов за дорученням Доміно.

— Однак, ви швидко з'явилися.

— Я одержав записку від вас сьогодні ввечері. Я гадав, що це терміново.

— А як ви догадалися, що ця звістка від нас?

Незнайомець засміявся. Це був хлоп'ячий, безтурботний сміх.

— Справді, ви були дуже обережні й не написали своєї адреси, але я добре знаю мого друга Бремеля. Гранд-готель — його слабкість. Між іншим, я б не радив залишати все спорядження в машині. З вами ж може трапитися й нещасний випадок. Краще перенесіть його до кімнати.

— Ви багато знаєте про нас.

— Що ви привезли мені?

— Хвилиночку, — сказав Міхаель. — Ця темрява нервує мене. Іветто, мій кишеньковий ліхтарик у тебе?

— Облиште ліхтарик! — наказав голос. — Якби мені потрібне було світло, я б не покручував лампочок.

— Це ви зробили?

— Угадали!

— Навіщо?

— Тому що я не хочу обтяжувати вас зайвими речами. Немає потреби, щоб ви впізнали мене, коли одного чудового дня вам піднесуть до носа моє фото на паспорті.

— На мою думку, — сказав Міхаель, — це вже трохи занадто. — З його голосу чути було, як це дратує його. — Фабріціус мовчить, мов води в рот набрав, ви тут викручуєте лампочки...

— А Фабріціус справді тримав язик за зубами? Ну, що ж, це дуже порядно з його боку.

Вже кілька хвилин я напружено думала: що привернуло мою увагу в цьому голосі.

Одне я знала напевно: я чую цей голос уперше.

Але що в ньому здалося мені дивним? Він, мабуть, був якийсь ненатуральний, чужий, роблений. Так, саме це! Наш незнайомець говорив нарочито зміненим голосом. Він робив це досить уміло, але коли уважно вслухатися, це ставало помітним. Навіщо йому це? Може, боявся, що ми згодом зможемо впізнати його по голосу?

— Отже, що ви привезли мені?

Міхаель сказав, яке завдання покладено на нас, яких результатів там чекають і що саме пропонують Фабріціус і Фрезер, щоб

перешкодити демонструванню крана в неділю. Про нашу сьогоднішню вилазку на завод він, правда, не прохопився ні словом.

Коли Міхаель закінчив свою інформацію, якусь мить усі мовчали. Мені вже почало здаватися, що наш гість знову нишком зник, та ось я почула, як він тихенько хихикнув.

— Наче малі діти! Хочуть мені допомогти. Безглуздя! Я не потребую ніякої допомоги.

— Але ж Фабріціус...

— Ах, облиште. Фабріціус однаково не знає, що тут сталося. Фабріціус далеко звідси, сидить у цілковитій безпеці. Ваш приїзд був добре задуманий, але він не потрібний. Тут я орієнтуюсь в обстановці краще за будь-кого. Повертайтеся-но ви назад і передайте йому від мене сердечний привіт. Скажіть, що його ідея з мастилом просто чудова. Я б до такого ніколи не додумався. У вас воно з собою?

— Так.

— Ну, добре. Це ви залиште тут. Але в усьому іншому...

— Та Фабріціус повісить нас, якщо ми отак повернемося, нічого не зробивши.

— Можу собі уявити.

Знову хихикання.

Мені здалося в ту мить, що біля дверей до ванної кімнати я побачила якусь тінь. Та я могла й помилитися. В кімнаті було так темно, що я не бачила навіть Міхаеля, який стояв біля мене.

— Я знаю лише одне, що ви можете зробити.

— Що саме?

— Ваша супутниця ревнива?

— Іветто, ти ревнива?

— Дурниці.

— Ви самі чули. То що ж це?

— Завтра їдьте на завод, відрекомендуйтеся і попросіть, ніби між іншим, щоб вам показали кран. Ви ж комерсант, і вам, очевидно, не відмовлять.

— Я гадав, що кран — це табу?

— Кран не дуже, а з гідравлікою справді важко. Але тут ви так чи інакше нічого не побачили б. Її вже вмонтували. Спробуйте краще познайомитися із співробітниками інженерного колективу. Фабріціус розказував вам про Карін Зоммер?

— Ні.

— Запам'ятайте собі це ім'я. Познайомтеся з нею. Підіть куди-небудь з нею. Постарайтеся завоювати її довір'я.

— Гм. А потім?

— Це я вам іще скажу.

— А що буде з мастилом? — це я поставила таке запитання.

— Мастило хай поки що побуде у вас. Мене першої-ліпшої хвилини можуть обшукати. А вам це, здається, поки що не загрожує.

— Ви дасте нам звістку?

— Можливо, я завітаю до вас іще раз, а коли ні, то зв'язок триматимемо через той самий тайник. На добраніч.

Кишеньковий ліхтарик спалахнув зненацька і засліпив мене так, що я мимоволі заплющила очі. В ту ж мить грюкнули двері, ключ повернувся в замок, потім усе стихло.

— Алло!

Ні звука.

— Алло!

— Він пішов.

— Іветто, де ти?

— Тут.

— Є в тебе ліхтарик?

— Нема.

— У мене теж нема.

Дзенькнула об підлогу ваза. Міхаель вилаявся.

— Та відчини ж двері!

Я навпомацки добралася до дверей, натиснула на ручку. Двері не піддавалися.

— Замкнуті.

— Що?

— Замкнуті!

— Та в тебе ж є ключ!

Правильно, ключ. А я й забула, що весь цей час тримаю його в руці.

Нарешті я знайшла отвір для ключа, відімкнула замок і відчинила двері.

Правда, набагато світліше не стало, однак цього було досить, щоб Міхаель знайшов свій кишеньковий ліхтарик. Потім він розшукав повикручані лампочки, і через хвилину в кімнаті знову спалахнуло світло.

— Оце так гість, — саркастично зауважив Міхаель.

— Нічого. Чим пізніша ніч, тим миліші гості.

— Ти ще хочеш коньяку?

— Тепер навіть більше. Але трохи згодом. Я зараз повернусь.

І перш ніж Міхаель як слід зміркував, у чім річ, я була вже за дверима. Ліфт і досі стояв на рівні третього поверху. Я натиснула на кнопку з написом: «Перший поверх».

Вестибюль потопав майже в цілковитій темряві. Лише в швейцарській світилася маленька лампочка.

Килим приглушив мої кроки, і швейцар аж здригнувся з переляку, коли я раптом стала перед ним.

— Ви хочете вийти?— він потягнувся за ключем.

— Ні. Я лише хочу вас запитати: чи не знаєте ви часом того чоловіка, який дві хвилини тому вийшов з готелю?

Він здивовано глянув на мене.

— Тут не проходив ніякий чоловік.

— Пробачте. Я... я хотіла сказати, звичайно, — дама.

— І ніяка дама теж не проходила, мадам-муазель.

Напевно, він вирішив, що я п'яна.

Але це було мені зараз байдуже.

— Ніхто? Це ви точно знаєте?

— Точно. Бо без оцього ключа, мадам-муазель, — сказав він, піднявши ключ, — ніхто не може вийти з готелю. А ключ весь час лежав біля мене.

Розповідає інженер Штефен Унбегау

Я мало спав цієї ночі. Взагалі у мене немає підстав скаржитись на свій сон, але цієї ночі він покинув мене напризволяще.

Я лежав у ліжку й думав.

Я вставав з ліжка, ходив з кутка в куток по кімнаті і думав, думав...

Потім накинув пальто, бігав нічними вулицями й думав.

І знову, — в котрий уже раз, — я приходив до того ж самого висновку, до єдиного висновку, від якого мій лоб вкривався холодним потом. Вони мусять вважати мене вбивцею Цибульки! Я, Штефен Унбегау, був єдиною людиною, яка могла вбити Еріха Цибульку!

Ось чим пояснюються й ті дивні погляди моїх колег, які я помічав на собі вчора після обіду. Вони ще не уникають мене, але все-таки зберігають певну дистанцію. Зі мною розмовляють, чемно відповідають на запитання, але в їхніх словах немає тієї невимуженості й сердечності, яка була між нами досі. Я не міг би цього довести, але виразно почував це. Щось лягло між нами. Недовіра! Вони не довіряли мені!

Це почалося невдовзі після мого допиту. Усі інші затримувалися в кімнаті, де Гайер провадив допити, не більш як чверть години, та зі мною він розмовляв майже годину.

Він був привітний і чемний, але як докладно розпитував мене геть про все! Чи довго залишався я в кімнаті, коли вийшла Карін Зоммер, коли саме я вийшов з кімнати, де був ключ, як ставився Цибулька до мене і навпаки; про все це і ще багато-багато чого мусив я йому розказати. І хоч я говорив йому все, що знав, він здавався невдоволеним.

Нові й нові запитання так і сипались на мене.

Мене аж піт пройняв.

Гайер, здавалося, не помічав цього.

З найдоброзичливішою посмішкою, яку тільки можна собі уявити, він знову повер-

тався до запитання, на яке я щойно відповів.

— Але ж ви допіру вже...

— Так, я знаю. Проте мені б хотілося знати це точніше. Отже, як це було?

Я ще раз розказував йому. Він хитав головою і зауважував:

— Перед цим ви розказували трохи не так. То як же? Як це було насправді?

— Я вже й не знаю. Можливо, я помилився.

Легке посіпування брови.

— Забули, усього через дві години? У вас завжди така коротка пам'ять?

— Ні, але...

— Отже, давайте ще раз спочатку. Як довго були ви біля крана? З ким ви там розмовляли?

І так тривало, певно, з годину. Я плувався, не знав, що відповідати, поправляв себе, коротше кажучи, я грав надзвичайно жалюгідну роль. Мені було ясно, що вже самими цими плутаними відповідями я мусив викликати підозру, навіть якби в той час, коли стався злочин, я був би далеко звідси, сидів би де-небудь у Ростоці чи Котбусі.

І тоді Гайер раптом припинив допит, подякував мені й зауважив:

— Обміркуйте все це ще раз. Можливо, завтра ви пригадаєте більше.

«Завтра» — це буде вже через кілька годин.

Що скажу я йому завтра?

Я подумав про Карін Зоммер і раптом відчув, що дуже змерз.

Де я взагалі зараз? Я спинився й озирнувся навколо. Онде — головний вокзал, ліворуч — Гранд-готель.

На другому боці вулиці, навкоси від мене, стояло двоє поліцейських. Вони розмовляли між собою, похитувалися, стаючи навшпиньки, закривши руки за спину. Мені здалося, що один з них кинув погляд у мій бік. Що це — випадковість? Я рушив далі; пройшовши кроків з двадцять, обережно озирнувся. Ні, вони все ще стояли на тому ж самому місці, розмовляли і, здається, не збиралися переслідувати мене.

Вітер жбурнув мені під ноги якийсь папірець. Я відчув, що холод проймає мене до кісток, і підняв комір пальта, але це був лише символічний жест. Тепліше від цього не стало.

Не довго думаючи, я подався до західного крила вокзалу, перейшов великий зал і почав підніматися сходами до перонів. Посередині поперечної платформи височіло риштування. Лампочка під ковпаком розгойдувалася від поривів вітру, і її овальна тінь витанцюувала на кам'яних плитах, дошках і залізних балках.

У Мітропі¹ було повно людей.

Гамір, брязкотіння тарілок, дзенькання касових апаратів.

— Ви дозволяєте?

Перевтомлене, сіре обличчя глянуло на мене, відірвавши очі від кросворда.

— Прошу.

Скатертина на столику в плямах, погільничка повна недокурків. Брудні пивні кухлі, на них — погнуті бляшані кришки з побляклими малюнками, подекуди з тріщинами.

Бідна Мітропа. Видно, господарі цього закладу надто вже оцадливі.

— Чого бажаєте?

— Чашку кави, будь ласка.

— Прошу.

Кельнер відійшов.

Я кутаюсь в пальто. В приміщенні накурено, душно, але не холодно. І все-таки я мерзну.

Я думаю про Карін.

Вчора о пів на дев'яту я вийшов з нашої кімнати, спустився до крана. На сходах я зустрів її.

— Я нагору. Мені треба взяти дещо на моєму письмовому столі.

— Ось ключ.

— Ах, справді, дякую.

Вона була знервована й неуважна. Я ще глянув їй услід, коли вона збігала нагору сходами. У неї довгі, стрункі ноги, і тонкі панчохи без швів так підкреслювали їх красу! Потім Карін зникла на сходовій площадці, і я побачив її вже значно пізніше — лише після того, як почув про те, що сталося.

Ось що я приховав від Гайера. Я гадав, що маю на це право. Ніколи, ні за що в світі Карін не могла бути причетна до вбивства, в цьому я був певен. А якби Гайер дізнався, що вона в той критичний час була сама в нашій кімнаті, то він і її почав би розпитувати так само докладно й ґрунтовно, як і мене. Саме від цього я й хотів її уберегти.

— Ваша кава.

— Дякую.

— Може, зразу розрахуєтесь? З вас вісімдесят чотири пфеніги.

— Здачі не треба.

— Спасибі.

Я обережно пригубив гарячий напій.

Що сказати Гайерові, коли він знову почне розпитувати мене? Усе, що знаю? Так чи інакше він почує правду. Адже для цього йому досить лиш спитати Карін, чи була вона...

Стоп, тут щось не так.

Він же розмовляв з Карін, причому до того, як викликав мене. Чому ж у такому разі він не сказав мені прямо, що я не все

¹ Вокзальний ресторан.

розказав йому! Тактика? Чи він і справді нічого не знає?

Невже Карін — я просто не наважувався сформулювати цю думку до кінця — невже Карін теж приховала від нього, що вона ще раз верталася до нашої кімнати?

Коли ні, то чому він силкується приперти мене до стіни? Коли так, то чому вона промовчала про це?

Мені треба було одразу поговорити з нею, ще перед тим, як знову з'явився Гайер і почав ставити свої неприємні запитання. Я повинен був знати, що вона йому сказала. Я повинен був почути правду від неї — і те, що вона, можливо, приховала від Гайера. Тому що їй не слід було встрявати в цю гру. Ставка була висока. Надто висока.

Лампочка під куполом все ще розгойдувалася, коли я виходив із залу. Ті двоє поліцейських десь зникли.

Я знову підняв комір і, нахилиючись під поривами вітру, подався додому.

Перед Гранд-готелем я наскочив на якогось чоловіка.

Він торкнувся капелюха:

— Пардон!

— Це я винен. Пробачте.

Останнє слово я вже вимовив на вітер. Чоловік рушив далі, засунувши руки глибоко в кишені пальта.

Я також пішов своєю дорогою, але раптом спинився і приголомшено подивився вслід чоловікові.

Чи це був не...

Розмашиста хода перевальцем, наполовину сховане під капелюхом обличчя...

Звичайно! Це був ніхто інший, як довготелесий Генце із креслярні. Довготелесий Генце з дитячими очима.

Дивно!

Я підніс до очей наручний годинник.

Було пів на четверту ночі.

Якщо людина більш як півночі не спала, то нема чого дивуватися, коли вона проспить другого ранку. Я так міцно заснув під ранок, що прокинувся лише близько восьмої години і страшенно перелякався. Я навіть не почув, коли дзвонив будильник.

Коли незадовго до дев'ятої години я, захеканий і з пластирем на підборідді, прийшов на завод, перший, кого я побачив, був Гайер.

— Тут уже подумали, що ви пропали безвісти.

— Я проспав.

— Ах!

Погляд, який він кинув на мене, був вельми промовистий. Але від дальших коментарів він утримався. Зате заговорила Віра Горм.

— Я мусила записати тебе як відсутнього без поважних причин. Ти ж знаєш, що я мушу здавати список співробітників до восьмої години. Доктор Козель чекає вже на тебе. Він біля крана.

— Де Карін?

— Теж унизу. Там прийшли іноземці. Французи. Не барись.

Коли я вийшов на подвір'я, доктор Козель і Карін стояли серед групи monterів і ламаюю мовою розмовляли з чоловіком, якого я бачив уперше. Оце, очевидно, й був той візитер, що про нього згадувала Віра.

Чоловік був високий, плечистий і русявий. Очі його так і бігали на всі боки. Здавалося, ніщо не може сховатися від них.

— Це пан Унбегау, — відрекомендував мене доктор Козель. — А це месьє Дюма і його секретарка, мадмуазель Ніфергельт.

Я спробував у думці стулити до купи кілька французьких фраз, але незабаром відмовився від цього наміру, щоб не осоромитися. Я пробурмотів щось про те, що мені приємно і я радий, і полишив дальшу розмову на доктора Козеля, словник якого теж був досить убогий, але все-таки значно багатший за мій.

Секретарка, що стояла поруч із широкоплечим, була напрочуд гарненька. З першого погляду можна було побачити, що це чистокровна французенка. Не можу сказати, що справило на мене сильніше враження: її світле, мов платина, волосся, зачесане на правий бік і перехоплене на потилиці золотою приколкою, чи її променисті зелені мигдалевидні очі.

Я щиро пошкодував, що так мало уваги приділяв іноземним мовам. Який шанс міг би я зараз мати! Але тут уже годі було щось змінити, і якщо я хотів узяти участь в розмові, то мусив вдатися до такої самої каліченої мови, як і інші.

На жаль, найголовніше я вже пропустив. Огляд крана саме закінчився, і доктор Козель якраз у цей час багатослівно просив пробачення, що не може показати підйомний кран у дії, бо ще не завершено всі монтажні роботи.

— Дуже шкодую. Нічого не підключено, — він розмахував руками. — Кабель знято. Розумієте?

— Оші¹. Я розумію.

— Але в неділю показ. Отут на подвір'ї. З пресою і зовнішньою торгівлею.

— Зовнішня торгівля? Très bien².

— Чи залишитесь ви... е, ви до неділі — Лейпціг?

— Лейпціг? Тут?

— Так.

Енергійний кивок головою.

— Ярмарок. Купувати. — Він, сміючись,

¹ Так (франц.).

² Дуже добре (франц.).

потер великим пальцем об вказівний. — Розумієте?

— Так, я розумію.

— Харазд.

— Лейпціг — красиве місто. Oui?

— Дуже красиве. Дуже добре. Але ніхто, хто показувати. Ніхто пояснювати. Дуже шкода.

Я глянув збоку на блондинку і мало не сказав, що ми з Карін можемо запропонувати свої послуги як гіді. Та перш ніж я встиг сформулювати цю думку в словах, месьє Дюма вже поклав руку на плече Карін.

— Хочете показати нам Лейпціг? Мадмуазель Іветті й мені? Прошу!

Карін вагалася й не знала, що відповісти.

Доктор Козель підбадьорливо кивнув їй.

— Звичайно, колего Зоммер. Покажіть нашим гостям Лейпціг. Лейпціг буде вам вдячний, та й наші гості, напевно, також.

— Ну, гаразд, — вона соромливо посмінулася до месьє, вищого за неї більш ніж на цілу голову. — Згода.

— Merci, mademoiselle, merci beaucoup¹.

І він швидко залопотів щось — випалив одразу з десятка фраз, з яких я не зрозумів ні одної. Тим часом він поклав другу руку на плече блондинки й тепер крокував поміж ними, як переможець: в кожній руці по дівчині.

Мені це було неприємно.

Не через його зажерливість. Це я йому прощав. Тут було дещо інше. Карін, моя маленька Карін, ні разу й не згадала про мене, не кинула на мене жодного погляду, відколи тут з'явився цей француз. Вона ніби зовсім забула про моє існування.

¹ Дякую, мадмуазель, щиро дякую (франц.).

Минуло ще півгодини, і французи з нами розпрощалися. Карін і доктор Козель проводжали їх аж до машини. Я відмовився від такої честі.

Стоячи за фіранкою в секретаріаті, я спостерігав, як вони від'їжджали. Бачив, як широкоплечий, вже рушивши, висунув голову з віконця і кивнув Карін, помітив також, що й Карін кивнула йому у відповідь. Не дуже, а так, ледь-ледь, але все-таки вона кивнула йому. Їй зовсім байдуже було, що всі монтери дивляться на неї і, очевидно, думають про неї казна-що.

— Ви маєте щось проти цих двох? — нараз почувся знайомий голос.

Я так поринув у споглядання, що зовсім не помітив, коли зайшов Гайер.

— Чого це вам спало на думку?

— У вас таке похмуре обличчя.

— Справді? Можливо.

Мене розбирала злість, що він втручається не в своє діло. Те, як я ставлюся до Карін і до французів, стосується лише мене самого. Йому до того зась.

Але він уже й сам змінив тему розмови.

— Через десять хвилин ви будете зайняті?

— Так. Треба ще раз обчислити міцність станин.

— А не можна зробити це трохи пізніше?
— Вам щось треба від мене?
— Вгадали! — весело сказав він. — Я хотів би продовжити розмову, яку ми, на жаль, не закінчили вчора.
— Це обов'язково?
— Боюсь, що так.

Я хотів сказати, що сьогодні я вже й без того втратив надто багато часу, але потім передумав. Так чи інакше він говорить мене зі мною, отже не варто було й опинатися.

— Ну, гаразд. Через десять хвилин?
— Так. Мені треба перед тим уладнати ще дещо. Будь ласка, зайдете в кімнату для відвідувачів. Тільки не забудьте!
— Ні.

Він причинив за собою двері. Я дивився вслід йому з суперечливим почуттям.

— Що це він говорив про французів? — спитала Віра Горм.
— Ах, просто так.
— Карін?
— Так, це пов'язано і з нею.

Я не хотів про це говорити. Нехай Віра притримає свою цікавість. Це стосувалося лише мене і нікого більше. Про те, що я кохаю Карін Зоммер, знав лише я. Навіть Карін ще не знала, хоча мені здавалося, що вона мала б почувати це.

З дня на день я плекав надії, але тепер мої надії розвіялись вщент. Це, власне, не було для мене несподіванкою, але все-таки — боляче.

У принципі, стороннім людям заборонено заходити до заводської будівлі, і тому на першому поверсі обладнали спеціальну прийомну — кімнату для відвідувачів.

Прийомна мала троє дверей.

Одні сполучали її з будиночком, де сиділа заводська сторожа. Другі двері вели до нижнього коридора, але вони були завжди замкнені. Ключ від них зберігався у Петерса. За третіми дверима — маленька, без вікон, комірчина; як мені відомо, там стояли старі меблі, інструменти й різна апаратура. Ключ від цих дверей був у нашого швейцара.

Щоб потрапити до прийомної, я мусив пройти повз Петерса.

— Капітан Гайєр уже там?

— Він чекає на вас. Ідіть зразу ж туди.

Капітан Гайєр і лейтенант Швенк сиділи в задніх кріслах і розмовляли.

— Я вже боявся, що ви забули про нашу домовленість, — сказав Гайєр. — Я саме хотів вам подзвонити.

— Прошу пробачити. Я...

Він махнув рукою.

— Гаразд. П'ять хвилин — то не має значення. Прошу, сідайте. Ви курите?

— Дякую.

— На жаль, це не «Інка», — ніби виправдуючись, сказав він. — Вони для мене надто дорогі.

— Байдуже. Я курю все, що димить.

— Треба відвикати. Справді, це шкідливо. Гайнце, а як ти гадаєш?

Лейтенант Швенк кивнув.

— Це зовсім неважко. Є люди, які щодня кидають курити.

— Ти, видно, недавно читав Марка Твена?

— Читав.

Так гомоніли ми досить довго, а я думав собі, що б це мало означати. Малоймовірно, щоб він викликав мене сюди, аби побалакати про шкоду куріння.

Нарешті він пригасив сигарету й почав перегортати ділові папери, що лежали перед ним на столі. Здавалося, він цілком поринув у читання, так що я аж здригнувся з несподіванки, коли він раптом промовив:

— Ви завжди так робите?

— Що?

— Завжди отак розтерзуєте недокурки? Чи не припікаєте ви собі при цьому пальці?

— Звичка.

— Це ваш винахід?

— Гадаю, що так. А хіба що?

Він згорнув папери й показав на мій недокурки.

— А те, що такий самий недокурки лежав у попільничці в кабінеті Цибульки. Чому ви приховали від мене, що учора вранці говорили з ним?

З самого початку нашої розмови мені було ясно, що Гайєр має для мене якийсь неприємний сюрприз, але такого повороту справи я не сподівався. І хоч в останні секунди я й догадався, куди він хилить, проте ніякої відповіді приготувати не встиг.

— Я, здається, спитав у вас щось, пане Унбегау?

— Так, я... я вважав, що це дрібниця.

— Виходить, ви розмовляли про якісь дрібниці?

— Так.

— Що ж це були за дрібниці?

— Просто кілька розрахунків... і таке інше.

— Так. Усього кілька розрахунків. А чому ж ви при цьому так гарячилися?

— Я не розумію вас.

— Справді? У вас же була з ним досить палка сутичка?

— Це неправда. Наші думки розійшлися, але це ще нічого не значить. Ми просто обмінялися думками, а потім...

— Що «потім»?

— Потім я пішов. Оце й усе.

— І при тому так захоплювали за собою двері, що грюкіт цей чути було аж у креслярському залі?

— Там, мабуть, був протяг.

— Напевно, протяг. Лише через це двері

вислизнули у вас з рук. — Він підвівся, підійшов до вікна і якусь мить мовчки дивився у двері. Нарешті, він знову обернувся до мене. — В такому разі, пане Унбегау, мені доведеться трохи освіжити вашу пам'ять.

Він сказав це по-діловому й спокійно, без глузливої інтонації, помітної в його останніх фразах.

— Приблизно о пів на восьму ви зайшли до кабінету Цибульки. Ви зажадали у нього пояснень, бо вважали, що він привласнив кілька ваших ідей і раціоналізаторських пропозицій щодо поліпшення роботи крана. Ви дізналися про це, прочитавши в секретаріаті копію одного офіційного паперу, що його директор заводу послав в Управління народних підприємств. В цьому папері директор порушував клопотання про нагороду всього колективу і особливо пана доктора Козеля й пана Цибульки за заслуги в спорудженні крана. Кілька їхніх досягнень особливо підкреслювалися. Вам здалося, що деякі з цих досягнень ґрунтуються на ваших ідеях.

— Але ж це й справді такі!

— Про це мені б не хотілося зараз спечатися. Ви посварилися з паном Цибулькою. Він запевняв, що саме він, так би мовити, оформив ваші незрілі думки в конкретні діла. Крім того, він пояснив вам, що взагалі нічого не чув про те клопотання директора заводу і тому відмовився висловити свою точку зору з цього приводу.

— Звичайно, він знав це.

— Фрейлейн Горм запевнила мене, що він справді не знав цього. Але в дану хвилину це для нас теж не має значення. Так чи інакше ви наполягали на тому, щоб він зробив поправку в тому папері і повернув вам ваші креслення, які зберігалися в його сейфі. Він відмовився зробити це. Тоді ви закричали, що будете боротися за свої права і вийшли з кімнати, — при цьому двері вислизнули у вас з рук, бо там, як ви кажете, тягло. Досі все збігається?

— Так.

Не варт було заперечувати. Він знав усе настільки точно, що не було сумніву: він міг довідатися про це лише від тої людини, яка на власні вуха чула все. Це могла бути тільки Карін.

Тоді вперше за весь час мого співробітництва з Цибулькою я втратив самовладання. Можливо, все це не зайшло б так далеко, якби він розмовляв зі мною спокійно й по-діловому. Але він був дуже знервований, неспокійний і поводився так грубо, що я не стерпів цього. Згодом я вже пожалкував про це, але мені якось не спало на думку піти до нього й попросити прощення.

— Я хотів би знати, — сказав Гайер, — чи висмикнули ви, виходячи з кімнати, про-

від диктофона із штепселя? Я не можу твердити, що ви зробили це навмисне, але...

— Що це ви кажете? Перед Цибулькою, правда, стояв апарат, але він не диктував.

— Ви були в нього о пів на восьму?

— Так.

— В такому разі розкажіть мені, будь ласка, коли ви вдруге були у Цибульки?

— Взагалі не заходив більше.

— Справді?

— Я знаю вже, на що ви натякаєте. Справді, о пів на дев'яту я ще раз був у нашій кімнаті, це правда, але не в Цибульки. Я тільки взяв свою папку з розрахунками й одразу ж знову спустився вниз. Якщо фрейлейн Зоммер розказала вам усе це, то вона, певно, сказала також і про те, що ми з нею зустрілися вже на сходах. Отже, я ніяк не міг бути в моїй кімнаті більше як дві хвилини. Я дав їй ключ і потім...

— Який ключ?..

— Ключ від нашої кімнати.

— Значить, вона теж іще раз піднімалася нагору?

— Звичайно. Саме тому ми й зустрілися. Хіба вона вам цього не сказала.

— Ні. Цього не сказала.

Він повернувся до лейтенанта Швенка.

— Гайнце, нам треба буде потім скласти список, хто саме і в який час був у кімнаті сто три, тобто в кімнаті фрейлейн Зоммер і пана Унбегау. В мене зараз усе переплуталося в голові. Учора, пане Унбегау, ви розказували мені, що в чверть на дев'яту ви обоє спустилися вниз і взяли з собою ключ. Лише о дев'ятій годині ви нібито дізналися про те, що сталося. Згодом ви признаєтеся, що о пів на дев'яту ви ще раз піднімались нагору. Зараз я знову чую від вас, що ви теж не були останній, що і фрейлейн Зоммер ще раз була нагорі. А ви знаєте, як довго?

— Ні. Я побачив її знову лише після дев'ятої години у креслярському залі.

Гайер застогнав.

— Усе це ми могли б знати уже вчора, якби ви не спробували так незграбно приховати правду. Чому ж ви тільки тепер розповідаєте це?

— Я думав, фрейлейн Зоммер сказала вам.

— Ви думаєте, вам здається, ви вважаєте! Пане Унбегау, чи усвідомлюєте ви, що тут сталося вбивство і цілком можлива катастрофа, якщо ми до неділі не заарештуємо вбивцю? Отже, дуже просимо вас, не ускладнюйте нашої і без того нелегкої роботи! Це все, чи ви приховали від мене щонебудь іще?

— Ні. Це все.

— Отже, коли ви о пів на дев'яту ще раз були нагорі, то лише розшукали свою доку-

ментацію і не заходили більше до пана Цибульки?

— Ні.

— А ви не чули, чи диктував іще Цибулька?

— Я не звернув на це уваги.

— Але ви пригадуєте, що в чверть на дев'яту, коли ви з фрейлейн Зоммер спускалися вниз, він диктував?

— Це я знаю лише тому, що Карін глузувала з нього. Вона сказала: він висловлюється так незграбно, що жодна людина не розуміє цієї інструкції.

— А пізніше ви не звернули на це уваги?

— Ні.

— Ще одне запитання: скільки є ключів до вашої кімнати?

— Лише один.

— І де ви залишили його, коли пішли вниз?

— Я поклав його в кишеню.

— А сторож Петерс має запасний ключ?

— Наскільки мені відомо, ні.

— Я буду... еге, що це там таке?

Він здивовано позирав на двері, що вели до маленької комірчини. За дверима чути було якийсь шум — здавалося, хтось посував стілець.

Три широкі кроки — і Гайєр уже біля дверей. Я тільки-но хотів сказати йому, що ці двері завжди замкнені і ключ від них має лише швейцар, як він уже рвонув за ручку й широко розчинив їх.

У темній комірчині, кліпаючи очима, стояв остовпілий Петерс.

— Що ви тут робите?

— Шукаю ганчірку для підлоги. Я розлив молоко.

— А як ви зайшли сюди?

— Та ось цим ходом! — Петерс показав на трохи прочинені залізні двері за своєю спиною.

Гайєр пройшов повз нього і штовхнув двері. Він опинився на сходовій клітці.

— Куди ведуть ці сходи?

— До котельної і на горішній поверх.

Капітан похитав головою.

— Хіба ці двері не замикаються?

— Ні, лише двері до прийомної для відвідувачів.

— Але ж вони відчинені.

— Так. Звичайно. Я теж нічого не розумію.

Лейтенант Швенк і я тим часом також зайшли до комірчини. Ми поглядали один на одного і не знали, що й думати.

Раптом Швенк нахилився і підняв з підлоги зібгану носову хусточку, що лежала під одним із стільців.

— Це ваша хусточка, товаришу Петерс? Той глянув на хусточку.

— Ні. Мої носові хусточки великі й кольорові.

Носова хусточка, яку Швенк усе ще тримав у руці, була маленька й оздоблена мереживом. Вона могла належати тільки жінці.

— Тут і монограма є: Г. Ц. Хто б це міг бути?

— Цибулька? — наздогад кинув я.

— Гельма Цибулька. Так, цілком можливо, — Гайєр повернувся до Петерса. — Ви ж казали мені вчора, що пані Цибулька цілих дві години просиділа тут унизу й чекала. Може, у цій комірчині?

Петерс злякано підняв руки.

— Що ви! Я попросив її посидіти в прийомній.

— Вона так і зробила?

— Авжеж. Гадаю, що так.

— Що значить «гадаю»?

— Я лише в перші хвилини зазірав туди.

Вона ходила з кутка в куток. А потім я взявся заповняти журнал, далі ще щось і на якийсь час зовсім забув про неї, згадав лише згодом.

— Якраз перед тим ви мені подзвонили?

На обличчі Петерса з'явився винуватий вираз.

— Так.

— Виходить, що ви більше й не заглядали до неї?

— Ні. Я гадав, що вона все ще сидить у прийомній і чекає.

— Ви гадали? Он як! А знаєте, що я гадаю?

— Ні.

— Що вона в цей час спокійнісінько прогулювалася собі по заводу. Щоправда, нам вона про це не сказала ні слова.

Розповідає лейтенант Гайнц Швенк

Вольфганг якраз пішов доповідати майорові Беку, довелося чекати, поки він повернеться.

Сидячи за письмовим столом, я малював чоловічків на полях газети, яка там лежала.

В газеті писалося, що розроблений лейпцигським народним підприємством «Крани і підйомні механізми» гідравлічний баштовий кран у неділю буде показаний широкій громадськості на прес-конференції; далі, що на цю прес-конференцію запрошені комерсанти з НДР та Західної Німеччини і, нарешті, що прес-конференція має розпочатися об одинадцятій годині.

Отже, жеребок кинуто. І кинуто його було на засіданні, в якому, крім представника від дирекції, профорганізації, представника від бюро ярмарку і доктора Козеля, участь брав також і Вольфганг Гайєр. Представник

УНП¹ звернувся до присутніх із запитанням: чи можна призначити прес-конференцію на неділю? При цьому він промовисто подивився на доктора Козеля і Вольфганга Гайєра, бо остаточну відповідь мали дати саме вони.

Доктору Козелю не було потреби довго обмірковувати свою відповідь: випробування крана дало позитивні наслідки, останні роботи, безперечно, буде закінчено в суботу; на його думку, прес-конференцію призначити на неділю можна.

Отож рішення кінець кінцем залежало від нас. Якби ми заперечили доктору Козелю, то конференцію довелось б відкласти або й зовсім відмінити. Ніхто, власне, не міг би нам за це докорити, бо кожен знав, що трапилось у вівторок увечері і в середу вранці. Вбивця все ще був на волі, і можна було не сумніватися в тому, що він готує нам новий «сюрприз». Пощастить йому на цей раз, значить, показ крана все одно доведеться відкласти. Якщо в неділю дійде до катастрофи, це матиме жахливі наслідки.

З другого боку, ми всі дуже добре розуміли, що означає відмова від демонстрування крана в перший день ярмарку, хоча б це демонстрування і відбувалося поза територією ярмарку. Кран, щоправда, не буде знецінений, але ті можливості, які відкриває міжнародний ярмарок, втрачаються.

Таким чином, рішення, яке мав прийняти товариш Гайєр, було не з легких, і це розуміли всі учасники засідання. І все ж таки він не вагався довго, а попросив провести прес-конференцію, як і планувалося, в неділю.

Тепер уже не можна було відступати. Ми насамперед мали подбати про те, щоб прес-конференція пройшла успішно. Справу, отже, треба було довести до кінця щонайпізніше до одинадцятої години ранку в неділю.

Саме тому Вольфганг Гайєр і пішов сьогодні вранці до майора Бека. Він повернувся від нього о чверть на десяту.

— Бек схвалив моє рішення. Він обіцяє нам всіляку підтримку, — були його перші слова.

— Оце й усе, про що ви з ним говорили?

— Так, ми просто довше зупинилися на деяких деталях. Наприкінці розмови він, до речі, зауважив, що зірве нам голову, якщо ми не закриємо цю справу найпізніше до ранку у неділю.

— Сидячи на печі, легко давати поради. Це з «Вільгельма Телля».

— О, що то молодість — за словом у кишеню не полізе. Це з «Валленштейна». Між іншим, він зробив іще одне цікаве припущення. Та покинь ти нарешті малювати отих чоловічків! Це мене дратує.

— Слухаю, товаришу начальник! А яке припущення?

— Ти ж знаєш, що ми й досі не з'ясували причину загибелі Цибульки. Чому, власне, його вбито?

Я знизав плечима. Справді, ми й досі не знали, чим була зумовлена загибель Еріха Цибульки. Може, вбивця хотів привласнити його креслення? Проти цього свідчило те, що жодного з них не бракувало. А може, він хотів лише сфотографувати їх? Та для цього йому потрібно було не менш двадцяти хвилин, коли врахувати кількість креслень. Це був би надто великий ризик, — адже Віра Горм щохвилини могла повернутися і застукати його на місці злочину. Чи, може, треба було просто примусити Еріха Цибульку мовчати за всяку ціну, бо він надто багато знав? Але що саме він знав?

Це були ті запитання, які ми раз у раз ставили собі, не знаходячи задовільної відповіді. Правда, ми під кінець прийняли останню версію, бо вона здавалася нам найбільш вірогідною, але абсолютної певності у нас не було, не було тому, що бракувало фактів, які б підтверджували наше припущення. Мені ставало чимраз ясніше, що злочин було продумано заздалегідь до найменшої дрібниці. Інцидент під час випробування, вбивство Еріха Цибульки — ніде не було допущено жодної помилки. А втім, кожен злочинець, навіть найспритніший — десь, у чомусь неодмінно робить помилку, яка, зрештою, неминуче викриває його. Нашим завданням саме й було знайти цю помилку.

— До речі, майор Бек вважає, — сказав Вольфганг Гайєр, — що вбивство Цибульки, можливо, не було підготовлено заздалегідь. Могло статися й так, що вбивця змушений був піти на цей злочин, хоча перед тим і не планував його.

— Тобто як це — змушений?

— Він боявся. Боявся, що його впізнають.

— Тобто вбивство в стані афекту?

— Ні, не зовсім так. Але, в усякому разі, не підготовлене вбивство.

— Ну, а помилка, Вольфганг, помилка злочинця? В чому вона?

— Бек гадає, що саме вбивство, можливо, й було тією великою помилкою, якої припустився наш невідомий. Розумієш, не треба нам шукати цієї помилки в дрібничках. Убивство Еріха Цибульки — це та помилка, що може привести на шибеницю злочинця, який, коли б не це, можливо, міг би вийти сухим з води.

Я, певно, цілу хвилину не озивався на його слова. Мовчав і Вольфганг. Ми обидва обмірковували цей варіант. І що більше я думав, то більше захоплювала мене ідея Бека. Вона була, власне кажучи, яйцем Колумба. Не горезвісний гудзик, забутий на місці злочину, не відбиток пальців чи невдало підстроєне алібі виявлялися помилками, які ви-

¹ Управління народних підприємств у НДР.

казували невідомого злочинця, — саме вбивство могло викрити його.

Навіщо було тепер сушити голову над тим, що саме спричинилося до вбивства Цибульки? Для нас важливіше інше: не мотив убивства, а те, що вбивство взагалі сталося. Ось до чого зводилося розв'язання питання, і воно лежало у нас під самісіньким носом.

— Здається, майор Бек має рацію, — промовив я. — А коли так, то що нам робити зараз?

— Візьми, будь ласка, аркуш паперу. Тобі доведеться дещо накреслити.

— Мені? Та я ж не вмю креслити.

— Якщо ти вмієш малювати таких гарних чоловічків, то зумієш і накреслити план. Додержувати точних масштабів не обов'язково.

Ось коли я зрозумів, про що йдеться.

— План конструкторського бюро?

— Вгадав! Слухай уважно: посередині аркуша проведи, будь ласка, дві паралельні лінії. Це буде коридор.

Я провів дві лінії.

— Трошечки криво, ну та нічого. Тепер напиши з правого боку: кімната доктора Райнгольдса і Зельхова, архів, макетна і т. д. Готово?

— Лише написати це, і нічого більше?

— Так. Правий бік — це той ряд кімнат, що виходять вікнами до заводського муру. Кімнати ці мене не цікавлять.

— Не забувай, що там сидять доктор Райнгольдс і Зельхов. Доктор Райнгольдс твердить, нібито він майже годину просидів в архіві і нічого не чув про те, що трапилось за цей час.

— Це все я враховую, Гайнце. Але зараз мене цікавлять кімнати на протилежному боці, тобто ті, вікна яких виходять у двір заводу. Це...

— ...кабінет доктора Козеля, секретаріат, кабінет Цибульки, кімната Карін Зоммер і Унбегау, нарешті креслярський зал.

— Це все, будь ласка, накресли на плані. Спочатку кабінет доктора Козеля: номер сто. Він має лише одні двері, що ведуть до секретаріату. Секретаріат...

— Має троє дверей: одні до кабінету доктора Козеля, одні до кабінету Цибульки і одні, що виходять у коридор.

Я позначив їх на плані. Вийшло це в мене не дуже вдало, архітектор, напевно, вжахнувся б, побачивши мої карлочки, але ми, в усякому разі, знали, що вони означають. І це було головне.

— Не забудь номер кімнати! — зауважив Вольфганг. — Секретаріат — це сто перша.

— Вже написав. А тепер іде кабінет Цибульки, номер сто другий.

— Він має двоє дверей: одні ведуть до секретаріату, а другі — до кімнати, в якій працюють Карін Зоммер і Унбегау.

— Яка кімната йде далі?

— Це і є сто третя: кабінет Зоммер і Унбегау.

— Тут маємо троє дверей: одні до кабінету Цибульки, одні у коридор і нарешті ще одні — до креслярського залу.

— Так, зараз іде креслярський зал. Це номер сто четвертий; двоє дверей, Гайнце: одні до коридору, а другі до кабінету Зоммер і Унбегау.

— Готово. Ти задоволений?

— Спасибі, — Вольфганг поклав аркуш перед собою. — Отже, маємо п'ять кімнат, і всі вони між собою зв'язані. Назвемо їх ще раз по черзі: доктор Козель, секретаріат, Цибулька, Зоммер і Унбегау, креслярський зал.

— А на протилежному боці коридора — доктор Райнгольдс і Зельхов, не забувай про це, — закінчив я.

Вольфганг усе ще уважно розглядав аркуш.

— Обидві кімнати шефів не мають дверей до коридора. Решта кімнат має вихід у коридор і, крім того, двері до сусідньої кімнати. Гм... А знаєш, це цікаво.

— Що?

— Що, наприклад, з кабінету доктора Козеля можна потрапити до креслярського залу, не користуючись коридором.

— Що ж ти вбачаєш у цьому такого цікавого?

— Зараз скажу. Уяви собі, що всі двері до коридора зачинені. Тоді доктор Козель, — палець Вольфганга пересувався по паперу, — міг би пройти з свого кабінету до креслярського залу і повернутися назад, не виходячи в коридор.

— Але двері між кабінетом Цибульки і секретаріатом були замкнені, Вольфганг!

— Зате ключ стирчав у дверях. Припустімо, що доктор Козель прямує до креслярського залу. Він міг би замкнути за собою двері на ключ, і тоді...

— Невже ти можеш припустити, що...

— Ні, я не роблю абсолютно ніяких припущень. Я лише аналізую, який шлях міг обрати вбивця, вийшовши з кабінету Цибульки. Вікна, як ми знаємо, були зачинені, а до того ж, вони ще й заграбовані. Отже, цей шлях виключений. Виходить, залишаються... — сказав я, — залишаються тільки двері до сто третьої кімнати, до кабінету Унбегау і Карін Зоммер.

— Вірно, ця кімната якийсь час лишалася порожньою, а ключ вони брали з собою.

— Так принаймні вони твердять. Крім того, треба мати на увазі також креслярський зал.

— В якому сиділо близько двадцяти креслярів. Скажи, а якої ти думки про Дітера Генце?

— Фізіономія у нього не дуже симпатична.

— А що ти скажеш про свою, Гайнце? Симпатична вона?

— Я... сподіваюся, що так.

Вольфганг посміхнувся.

— Я цим лише хочу сказати, що не можна робити висновок, нібито людина є вбивцею лише тому, що у неї на оці чорна пов'язка чи подзьобане віспою обличчя.

— А думка секретаря парторганізації?

— Навіть і це не є доказ, бо й секретар може помилятися. Його судження — це для нас серйозна допомога, але, на жаль, не більше. Думка партійного секретаря не є ще підставою для судового процесу.

— А чому ж, скажи тоді, ти запитав мене про Генце?

— Просто хотів почути твою думку.

— Ти почув її.

— На жаль, лише твою думку про його обличчя.

— А я більше й не можу нічого сказати. Я його не знаю.

— І я теж. Мені лише казали, що він іноді прогулюється вночі.

— Що, між іншим, теж не дає нам підстав вважати його вбивцею.

— Безперечно, — сказав Вольфганг, при-мружившись. — Та, крім того, він ще заходить до кімнат, у яких йому нічого шукати.

— Може, він був і в сто третій кімнаті?

— Угу.

— Хто це каже?

— Його колеги.

— А коли саме був?

— Та незадовго до пів на дев'яту.

Я схопив другий аркуш паперу.

— Послухай, а чи не записати нам це все? Я просто неспроможний запам'ятати прізвища всіх осіб, що побували у сто третій кімнаті протягом того ранку. Мені здається, що через неї пройшов увесь завод.

Вольфганг розкрив свою папку і витяг звідти аркуш.

— А я такий список склав іще вчора ввечері. З першого погляду начебто заплутано але насправді це не так. Слухай-но уважно: до чверті на дев'яту Штефен Унбегау і Карін Зоммер були в своєму кабінеті. Це підтверджує і Віра Горм, яка близько восьмої години ранку побувала в усіх кімнатах з обхідним листом. О восьмій годині п'ятнадцять хвилин обое вони пішли на заводський двір, до крана, і ключ узяли з собою. О восьмій двадцять п'ять до кабінету заходить Дітер Генце.

— Навіщо?

— Він шукав одне креслення, яке дав Унбегау. Через три хвилини він знаходить креслення і залишає кабінет. О пів на дев'яту Штефен Унбегау заходить туди ще раз,

бо він, нібито, забув узяти свій портфель з розрахунками. Але Унбегау затримується там, як він запевняє, дуже недовго й одразу ж знову спускається вниз. На сходах він зустрічається з Карін Зоммер, яка теж щось забула. Він дає їй ключ. Отже, вона заходить до кімнати сто три приблизно без двадцяти п'яти хвилин дев'ять.

— І як довго вона там затримується?

— Вона каже, що не більше п'яти хвилин.

— Що ж там забула Зоммер?

— Щось вельми прозаїчне: свій сніданок. Цього ранку вона ще не снідала.

— Виходить, вона повернулася поснідати?

— В усякому разі, так вона каже.

Вольфганг, усе ще вивчаючи свій список, постукав пальцем по одному запису.

— О восьмій п'ятнадцять Цибулька все ще диктував. Це виразно чули Карін Зоммер і Унбегау. Але Дітер Генце не береться дати точне свідчення з цього приводу. Можливо, через те, що просто не звернув уваги на те. Штефен Унбегау також не може з певністю сказати, диктував Цибулька о пів на дев'яту чи ні. Лише Карін Зоммер цілком переконана, що в кімнаті Цибульки у той час, коли вона снідала, було тихо. Вона каже, що неодмінно почула б, якби він щось диктував.

— Бо вона ще раніше звернула на це увагу?

— Приблизно так.

— А може, хтось із них трьох вимкнув диктофон?

— В такому разі цей «хтось» ідентичний з убивцею.

— Не обов'язково. Він міг потрапити до кабінету Цибульки з якоїсь причини. Але тоді він побачив би труп.

— Є ще третій варіант: Цибулька міг сам вимкнути апарат.

— З якою метою? — Я підвівся і глянув через Вольфгангове плече. Згідно з табличкою, кімната 103 стояла порожня протягом двох відрізків часу: один раз з 8.15 до 8.25, а другий — з 8.40 до 9 годин.

Дані Вольфганга збігалися, отже, з констатацією лікаря: згідно з медичною експертизою смерть Еріха Цибульки настала між восьмою і дев'ятою годинами.

І раптом у мене слянула одна думка.

— Твоя табличка неповна, друже. Ти про щось забув.

Він здивовано підняв брову.

— Про що?

— Про пані Цибульку. Згадай-но, що ти вчора сам мені казав; цілком можливо, що вона заходила до кабінету між восьмою і дев'ятою годинами.

— А як вона відімкнула кімнату?

На мить я зам'явся.

— А може, у неї є запасний ключ?

— Ах, облиш. Звідки вона могла наперед знати, що кімнату сто три замкнуть?

Зауваження, звичайно, цілком слушне. Адже те, що всі кімнати, крім креслярського залу, були замкнені, пані Цибулька могла помітити, тільки опинившись перед самими дверима.

— А може, — нерішуче сказав я, — двері якраз стояли відчинені, бо Карін Зоммер забула їх замкнути?

— Це теж виключено. В такому разі двері були б відчинені і тоді, коли прийшов я. Але я застав їх замкнутими.

— Ну, що ж, ти мене переконав.

— Гайнце, невже ти справді вважаєш пані Цибульку такою цинічною вбивцею? Гадаєш,

що вона здатна вбити свого чоловіка молотком?

Я завагався. Ні, я не міг вважати вбивцею цю літню й пригнічену жінку із старомодною зачіскою. Але мені чомусь раз у раз спадала на думку носова хусточка, та, що я тоді знайшов. Чи існував тут якийсь зв'язок?

— Ми, звичайно, ще раз поговоримо з нею, — сказав Вольфганг. — Але я і на мить не припускаю, що вона є вбивцею, слово честі. Або я зовсім утратив чуття. Лише одне я вважаю ймовірним.

— Що саме?

— Що вона, можливо, бачила вбивцю. Можливо! Бо цілком можливо й те, що хусточку свою вона не загубила і що хтось підкинув її в прийомну, щоб спрямувати нас на хибний шлях.

Нам довелося аж двічі подзвонити, поки, нарешті, десь грюкнули двері і ми почули, що хтось наближається тихими непевними кроками.

— Хто там?

— Це я, Вольфганг Гайер, пані Цибулька.

— Гайер? А, пам'ятаю... — дзенькнув ключ, і двері відчинилися.

— Даруйте, що загаялася. Не такий у мене зараз настрій, щоб приймати гостей. Більшість приходить просто з цікавості. А співчуття мені не потрібне. Я й сама справлюся.

Мені вона видалася ще блідішою, ніж учора. Можливо, блідість підкреслювалася тим, що вона була одягнена у все чорне. Проте вчорашній пригнічений і боязкий вираз зник з її обличчя. Вона поводитися немовби більш упевнено, більш твердо. Це була та сама пані Цибулька, яку я тільки вчора ввечері провів до кімнати, де чоловік її лежав мертвий, — і все ж таки це була ніби не вона. З нею відбулася якась майже непомітна зміна. Здавалося, ніби вона позбулася якогось жахливого морального тягаря. Чи, може, щось інше?

— Нам дуже шкода, — сказав Вольфганг, — але ми змушені ще раз потурбувати вас з приводу тих подій, які завдали вже вам стільки горя. Я дуже прошу вас не гніватися на нас за це.

Вона зачинила за нами двері, і мені здалося, що тій посмішці промайнула на її обличчі.

— Не треба перепрошувати. Адже я й сама хочу, щоб якнайшвидше викрили вбивцю мого чоловіка. Заходьте.

Вона завела нас до кімнати, попід стінами якої тяглися високі стелажі. Перед вікном стояв письмовий стіл з висунутими

шухлядами, а на столі були безладно накидані книжки, папери й листи.

— Я саме прибираю. Не звертайте уваги на цей хаос.

Вона згорнула папери до купи. Чи випадково вона при цьому прикрила фотографію, що лежала зверху? На жаль, я не міг розглядіти, хто зображений на фото, бо стояв аж біля дверей. Але Вольфганг побачив це.

— Що це? Фотографія фрейлейн Горм? Пані Цибулька страшенно зніяковіла.

— Т-т-ак. Я, власне...

— Можна глянути?

Вона неохоче витягла фото з купи паперів і подала йому. Я підійшов ближче й зазирнув через його плече. Фото було портретного формату й зроблене, безперечно, досвідченим фотографом. Віра Горм здавалася на ньому навіть вродливішою, ніж насправді.

Вольфганг перевернув фото. На зворотному боці були написані дата та її ім'я. Нічого більше.

— Вона каже, що була байдужа до нього, — пані Цибулька вимовила ці слова зовсім тихо, в голосі її бринів біль. — Але ж свої фото ми даруємо лише тим, кого кохаємо.

— А хіба ви знаєте, що саме вона подарувала це фото вашому чоловікові? Можливо, він сам узяв його у неї, а може, йому подарував його хтось інший.

Він повернув їй фото, і вона підсунула його під купу паперів на столі.

— Може, так, а може, й ні. Ви прийшли заради цього портрета?

— Ні. Ні, звичайно... Скажіть, це ваша носова хусточка, пані Цибулька?

Він подав їй маленьку хусточку, яку я знайшов у комірчині за прийомною. Вона мигцем глянула на неї.

— Так, моя, — вона взяла її, хотіла була покласти під подушку, але раптом різко обернулася до нас. — Де ви її знайшли?

— У комірчині за прийомною.

— Де, прошу?

— У комірчині, що межує з прийомною. Там є, між іншим, двері, які ведуть прямо до сходів. І двері ці звичайно не замикаються.

Вона все ще тримала хусточку в руці і дивилася на нас широко розплющеними очима.

— Я нічого не знаю. Я... Невже ви думаєте?..

— От про це я й хотів поговорити з вами. Хотів, власне, довідатись, чи були ви весь час у прийомній, чи, може...

Вона перепинила його.

— Звичайно, я була в прийомній і більш ніде. Я вже подумала, що сторож забув про мене. Я чекала доти, поки цей молодий чо-

ловік, — вона показала на мене, — не зайшов за мною. А де ж я ще могла бути? Та я ж навіть і не могла вийти звідти!

— Гм. А чи знаєте ви, де загубили вашу хусточку?

— Ні. Я помітила пропажу лише коли повернулася додому.

— Тоді я прошу пробачення. Я гадав, що ви помітили відкриті двері до комірчини і пішли шукати фрейлейн Горм.

— Нічого подібного, я взагалі не підходила до тих дверей. Я весь час дивилася, як працюють біля крана. Мій чоловік раніше іноді розповідав мені про цей кран. Я знаю, що це винахід дуже оригінальний і цінний. Потім ми вже майже не розмовляли з чоловіком, тому я й не знала, як стояли справи з його планами... Через це мене так зацікавив кран, коли я його нарешті побачила. Адже проектував і будував його Еріх. Ви розумієте мене?

— Безперечно. А чи знали ви також інших співробітників колективу?

— Лише доктора Козеля. Та і його тільки зі слів Еріха. Він казав мені, що це такий маленький, повненький чоловічок, правда ж?

— Ви, напевно, бачили його біля крана? Він весь час був на подвір'ї.

Вона наморщила брови й випнула нижню губу.

— Це такий з добродушним обличчям, білявий, з ріденьким волоссям?

— Так. Це доктор Козель.

— Значить, я його бачила. Правда, не весь час. Я звернула на нього увагу, коли він заходив у головний корпус з якоюсь молодю дамою. Я подумала, що це і є фрейлейн Горм. Адже я лише пізніше познайомилася з Вірою Горм.

— А як виглядала та дама?

— Як виглядала? Молода, гарна, з коротким чорним волоссям, дуже рухлива.

— На ній був світлий костюм?

— Так.

Карін Зоммер. Я знав точно, що у вівторок вона була у світлому костюмі.

— Та невже?! — Вольфганг був помітно здивований. — А мені... Ви знаєте, коли доктор Козель знов повернувся до крана?

— Незадовго до дев'ятої ранку. Я саме подивилася на годинник.

— І ви певні, що він повернувся не раніше?

— Так, — сказала вона. — Цілком певна.

Нас прийняла Віра Горм.

— Доктор Козель попередив мене, він на вас чекає. Прошу!

Вона відчинила оббиті шкірою двері.

З-за величезного письмового стола підвівся доктор Козель і подріботів до нас. Як

майже всі опасисті люди, він легко пітнів. Його невелика пухленька рука була гаряча й вогка.

— Ви здорово мене налякали, — сердито сказав він. — Що ж я можу ще вам розповісти? Адже я сказав усе, що знав.

— Річ у тім, що в нас виникло ще кілька запитань. Можна сісти?

— Та прошу. Звичайно. Пробачте, — він присунув два крісла. — Я сьогодні трохи заморочений. Кран, знаєте...

— А я гадав, що робота над краном фактично завершена.

— Так воно і є. Але вся ця метушня й морока... То директор заводу дзвонить і питає, чи склав я уже програму для пресконференції. То ця друкарня. Річ у тім, що коректурні гранки з інструкцією про монтаж крана і схеми управління будуть готові лише завтра вранці, хоч рукописи вже в понеділок увечері були здані до друкарні. Далі, через годину я повинен бути в фабрично-заводському комітеті, там обговорюватимуть питання про премії. Пропозиції треба подати на розгляд не пізніше як сьогодні увечері. А тепер іще й ваш візит. У мене вже голова йде обертом.

— Сподіваюся, що ми заберемо у вас небагато часу, — заспокоїв його Вольфганг. — У нас всього кілька запитань. Як довго ви, власне, пробули біля крана?

— Коли?

— У середу вранці.

Його руки трохи нервово рухалися по верхній поверхні письмового стола.

— Та я ж вам уже казав. Я зійшов униз зараз же після сьомої години й повторив ту частину випробування, яка випала у вівторок увечері. Нагору я побіг лише тоді, коли прибули машини і хтось повідомив, що сталося лихо.

— Хто ж це був?

— Я вже не пригадую.

— І ви точно пам'ятаєте, що до того моменту ви від крана не відходили?

Він якось ніяково посмикав свою краватку, однак, зустрівши погляд Вольфганга, опустил руку.

— Не знаю... можливо, я заходив до монтажного цеху, а може, й до їдальні. Так, пригадую. Я був за цей час у їдальні. Але недовго.

— З фрейлейн Зоммер?

— Ні. Сам.

— А ви не помиляєтесь, часом?

— На цей раз ні. Я, бачте, не дуже люблю їсти на самоті, тому я попросив колегу Зоммер поснідати зі мною, але вона відмовилась.

— Тепер іще одне запитання. Де саме ви друкуєте виробничу інструкцію про монтаж?

Доктор Козель вийняв якийсь аркуш із папки, що лежала перед ним, і подав його Вольфгангу.

— На народному підприємстві «Художній друк». Адресу ви бачите отут, угорі. А хіба щось трапилось?

Вольфганг удав, що не почув запитання. Він пробіг очима лист і віддав його Козелю.

— Якої ви думки про інженера Зельхова?

— Про Карла Зельхова?

— Так.

— Вас цікавить моя думка як фахівця чи як колеги?

— Хіба це не те саме?

В голосі Вольфганга чулася роздратованість. Він терпіти не може, коли хтось має дві думки: одну для службового вжитку, а другу для приватних відносин. Але доктор Козель уже відповідав:

— Як фахівець я ним більш ніж задоволений. Він коректний, сумлінний, здібний.

— Одним словом, він має усі можливі добрі якості, важко навіть уявити собі кращі... Ви це хотіли сказати?

Доктор Козель ствердно кивнув головою.

— Так, саме це.

— Ну, а якої ви думки про нього як колега про колегу?

Доктор Козель втягнув голову у плечі і підняв обидві руки, наче здаючись невидимому ворогові.

— Гм. Що тут скажеш? Він трохи дивна людина, іноді навіть дуже дивна. Нема в ньому тепла до людей, і люди почувають це. Він завжди тримається трохи осторонь і, мабуть, лише зі мною інколи розмовляє про суто особисті справи. Річ у тім, що в нас обох одна пристрась.

— Ах, так! Цікаво, що ж саме?

— Я захоплююсь мистецтвом, і він теж. У мене це, правда, суто поверховий інтерес. Я від усього беру потрошку, не зупиняючись на чомусь певному і, сказати правду, не дуже багато розуміюсь на цих речах. Зате Карл Зельхов — справжній знавець. Він витрачає на мистецтво кожную вільну хвилину, кожен зайвий пфеніг. До речі, нещодавно я через нього опинився в дуже неприємному становищі.

— Неприємному?

Доктор Козель ніяково посміхнувся.

— Так, а втім, не знаю, як ви на це подивитесь. Чи бували ви коли в «Маленькій винарні»?

— Не доводилось.

— Я там живу поблизу. Це чудовий ресторанчик, дуже затишний, має свій стиль. У кожній кімнаті там килими, світильники і картини. Репродукції відомих майстрів, є й

сучасні твори. Як знайдеться у вас колись вільний час, раджу туди піти. Не пожалкуєте.

— І що ж ця винарня має спільного з інженером Зельховим?

— Зараз дійду. Одного разу я запросив його туди. Я, бачте, холостяк, і не люблю лишатися наодинці з собою. Просто потреба така, щоб навколо мене були люди, бо в самотині я починаю нудьгувати. Отож я запросив його. Випили ми по скляночці вина, трохи поговорили про те, про се; раптом він почав придивлятися до картин, що висять там на стінах. Одна з них так припала йому до вподоби, що він одразу ж запитав, чи не можна її купити. Потім він ще двічі дзвонив з цього приводу в ресторан. Мені про це розповів старший офіціант. Ви просто не повірите, яка неприємна для мене вся ця історія.

— А що ж то за картина?

— Ах, якийсь зовсім невідомий художник. Карнавальний сюжет. Я б ніколи не повісив таке у себе в кімнаті.

— Карнавальний сюжет? І що ж саме там зображено?

— Ви будете розчаровані. Це червоне доміно.

Двері за нами зачинилися.

Ми стояли на подвір'ї, мене морозило. Як холодно раптом стало! З усього видно було, що цього року осінь настане рано. Та, зрештою, холод не страшний. Поки погода суха й сонячна, все гаразд. Погано буде тоді, коли почнуться дощі й тумани. Ярмарок під дощем — це вже нікуди не годиться.

— Що ти скажеш про історію з тією картиною? — спитав я Вольфганга. — Я щось не дуже розумію, що все це означає.

Він підняв плече і знов його опустив.

— Я теж. В усякому разі, історія досить своєрідна. Зараз ти підеш зі мною.

— Куди?

— Я ще не знаю.

Вольфганг перейшов двір, зупинився на кілька хвилин перед краном, потім попростав до монтажного цеху, побалакав з одним майстром, перекинувся парою слів з групою монтерів, засунув голову у віконце, де видаються інструменти. Звідти він знову повернувся до крана.

— Чого ти, власне, шукаєш? — спитав я. Мене трохи дратувало, що він оточує всі свої дії якоюсь таємницею.

Він скося глянув на мене і весело підморгнув.

— А звідки ти взяв, що я чогось шукаю? Може, я просто хочу пересвідчитись, у якому стані зараз робота над краном?

— Щодо мене, то я зараз більше цікавлюсь тим, хто вбив Цибульку.

— І я теж, звичайно. Але, крім того, кран також мене цікавить.

— А може, ще щось?

— Молотки.

— Що-о?

— Так, ти не помилився. Я роздивлявся, скільки тут на території розкидано молотків. Чи ти, може, забув, чим убили Цибульку?

— Ні, звичайно, не забув, але, на жаль, молоток не посунув слідство ні на крок вперед. Коли б на ньому залишилися хоч відбитки пальців! Але не було ж нічогісінько, крім пари неясних слідів, до того ж майже стертих; хіба вони можуть стати нам у пригоді? Ми навіть не з'ясували, кому належить молоток, не знаємо, чи лежав він у кімнаті вже раніше, чи, може, злочинець приніс його з собою?

Вольфганг зітхнув.

— Так, на жаль. А я все ж таки сподівався знайти тут що-небудь, що допомогло б нам у дальших пошуках. Не вийшло! Молотків тут навкруги валяється скільки завгодно. Як хтось захоче, то може взяти собі будь-який. Навряд чи хтось сушитиме собі голову, якщо зникне один з молотків.

Ми підійшли до нашої машини. Шофер завів мотор.

— Я зараз їду на цей «Художній друк», — сказав Вольфганг, — а потім мені доведеться поговорити ще раз з доктором Козелем. Ну, а тебе чекає щось інше.

— Що ж саме?

— Мене цікавлять французькі гості, оті, що вчора були тут і оглядали кран.

— Месьє Дюма й мадмуазель Ніфергельт?

— Так, вони. Я б хотів зібрати про них трохи більше відомостей. Може, вони мають якесь відношення до тих двох, про яких нам казав майор Бек?

— До вбивства вони, в усякому разі, непричетні. Адже вони прибули сюди лише у середу коло десятої. Документи їх теж не наче в порядку.

— А вони й повинні бути в порядку. Але чому, скажи мені, вони так цікавляться краном і чому оцей Дюма тут же запрошує маленьку Зоммер показати йому Лейпціг?

— Це все можуть бути цілком невинні факти.

— Можуть бути. Але не обов'язково мусять бути. Ти на всякий випадок поговори з кимось із правління ярмарку. Можливо, вони краще розуміються на таких справах і допоможуть нам вийти на вірний шлях.

— А потім що робити?

— Потім ти поїдеш назад і чекатимеш мене в бюро. Я теж довго не затримаюсь.

— А навіщо тобі ще раз розмовляти з отим Козелем? Я певен, що він справді сказав нам усе, що знає.

— Можливо. І все-таки мені доведеться ще раз заїхати до нього. Я, здається, дещо зрозумів.

— Що?

— Здається мені, що я, нарешті, розумію, хто вбив Еріха Цибульку.

Це було надвечір, о п'ятій годині.

Більше години сиділи ми вже у майора Бека, і Вольфганг доповідав про те, що ми встигли зробити. Хоча відтоді, як він востаннє доповідав майорові, не минуло й восьми годин, та назбиралося уже багато такого, про що треба було доповісти.

Майор Бек саяв.

— Вітаю вас, товаришу Гайєр. Я дуже задоволений. Чиста робота! Ви й товариш Швенк справжні молодці. На коли вам потрібний ордер на арешт? На сьогодні?

Вольфганг заперечливо похитав головою.

— Це можна відкласти до завтра, товаришу Бек. Крім того, мені потрібні будуть два ордери на арешт.

— А, і на того другого? На помічника?

— Так.

— А ви до завтра зможете довідатись, хто це такий?

— Сподіваюсь. Гарантувати, звичайно, не могу.

— Та я цього й не вимагаю, товаришу Гайєр. Проте, на всякий випадок, я ще сьогодні зв'яжуся з прокуратурою. Щоб вони там знали і щоб для них не було цілковитою несподіванкою, коли ми прийдемо за ордерами. А як ви уявляєте собі вашу дальшу роботу?

— Боюсь, що найгірше попереду. Ми, правда, знаємо тепер, хто вбив Еріха Цибульку, але довести цього ми, на жаль, не можемо. Кінець кінцем, я висуваю лише гіпотезу. Якби я був убивцею, то зумів би непогано спростувати свої власні припущення.

— Отже, ви не сподіваєтесь, що злочинець признається?

— Навряд. Після всього, що сталося, я майже певен, що потрібні будуть незаперечні докази. І я гадаю, що до завтра матиму їх.

— Ну, чудово. Ви хотіли ще про щось поговорити зі мною?

— Так. Про тих двох французів. Товариш Швенк був іще раз у правлінні ярмарку. Ці французи...

Телефонний дзвінок перервав його. Бек

жестом попрохав вибачення, підняв трубку й назвав себе.

— Так, так. Що там трапилось? — І після короткої паузи наказав: — Нехай хтось із охоронників негайно проведе цю особу до мене!

Бек знову звернувся до Гайєра.

— Прошу вас швидше закінчити доповідь. Як ви чули, зараз тут буде відвідувач. Він лише дві години тому записався на прийом, але цей візит настільки важливий для нас, що я не можу примусити його чекати. Для вас обох це буде особлива несподіванка. Але обличчю це на деякий час.

Вольфганг почав з того місця, де телефон перервав його доповідь:

— Товариш Швенк був сьогодні, як я уже казав, у правлінні ярмарку з приводу французів. Ви ж знаєте, що документи їх я наказав перевірити ще позавчора.

— Але ж з документами, здається, все гаразд.

— Ото ж то й воно. А мені ці типи все ж таки не подобаються. Візу на в'їзд і посвідчення на право відвідання ярмарку може, зрештою, кожен дістати. Тому я попросив товариша Швенка довідатись у правлінні, чи знають там цю фірму, а може й про те, хто до цього часу приїздив від неї на лейпцігські ярмарки. Але навіть і Швенк...

У двері постукали.

— Заходьте.

У дверях з'явилася голова товаришки Шульт.

— Це та особа, товаришу Бек.

— Прошу, нехай заходить.

Двері широко розчинилися, і я застиг на місці з роззявленим ротом.

Я ж знав цю «платинову» красуню, що стала на порозі. Це був ніхто інший, як — Іветта Ніфергельт!

Майор Бек допоміг їй зняти пальто.

— Це чудесно, що ви прийшли так швидко. Були якісь труднощі?

— Жодних. Міхаель спить. Він на сьогоднішній вечір домовився з фрейлейн Зоммер. Вони хочуть разом піти на танці.

— Ах так? Гм. Дозвольте вам спочатку відрекомендувати моїх співробітників. Це капітан Гайєр, а це ось лейтенант Швенк.

Вона простягла мені руку, вузьку, по-спортивному міцну.

— Вас я уже десь бачила. Здається, на заводі. Я не помиляюсь?

— Ні, саме там. Але тоді нас не познайомили.

— Однак рано чи пізно знайомство мало відбутися. Правда?

Вона весело глянула на нас, і мушу сказати, що з цієї самої миті я відчув до неї щиру симпатію. В усмішці, що заграла на обличчі Вольфганга, теж можна було прочитати більше, ніж формальну чемність.

— Вони обидва, як бачите, дуже стримано поводяться, але ви не дивуйтеся. Річ у тім, що товариш Гайєр з дорогою душею заарештував би вас.

Бек посміхнувся.

— А я ніяк не можу за це на нього ображатися. Що б ви сказали, якби він цього не зробив?

Майор Бек скривився і люто витріщив очі.

— Та я б його, мабуть, власноручно застрелив. Я завжди так роблю з ним. Але, — він зітхнув, — на жаль, його неможливо забити. Ні його, ні товариша Швенка. Ви не повірите, скільки клопоту завдають вони мені.

— Це по вас одразу видно.

— Ви помітили? Ось, чуєте! А мені не вірять... Треба щоб з'явився фрейлейн Ніфергельт, лише тоді... Ах, я знов про щось забув. Я ж вам не запропонував навіть сісти. Вибачте, будь ласка.

Він присунув їй стільця, потім ми всі сіли, і я докладав усіх зусиль, щоб не витріщатися на неї. Трапалося щось таке, чого ні я, ні Вольфганг не розуміли. Ми здивовано поглядали один на одного.

— Доведеться, мабуть, — сказав майор Бек, — спочатку пояснити моїм співробітникам, хто ви взагалі така. Вони не знають іще, що тут відбувається. З того моменту, як мене телефоном повідомили про ваш прихід, минуло небагато часу. Ми поки що не мали можливості поговорити про вашу справу. Ви курите?

Фрейлейн Ніфергельт подякувала й відмовилась, але я взяв сигарету. І Бек теж узяв.

— Це так, як виняток, — сказав він, немовби вибачаючись. — Ви, мабуть пам'ятаєте про інформацію, товаришу Гайєр, яку я одержав у середу? Ми з вами про це розмовляли.

— Ви маєте на увазі повідомлення про те, — сказав Вольфганг, — що нам слід чекати появи двох співробітників західнонімецької секретної служби?

— Так, саме це. Автором його була фрейлейн Ніфергельт. Саме вона й передала його в Берлін, а Берлін одразу ж переслав депешу нам.

— На жаль, інформація була надто вже лаконічна, — доповнила фрейлейн Ніфергельт, — але мене радувало, що випала добра okazія передати хоча б це. Фабріціус останнім часом зробився дуже підозріливий.

Бек засміявся.

— Уявляю собі! — Він повернувся до нас. — Фрейлейн Ніфергельт — громадянка нашої Республіки. Приблизно у березні минулого року вона одержала листа від своєї колишньої товаришки по навчанню, студентки, яка втекла з НДР. Ця остання пропонувала фрейлейн Ніфергельт зустрітися з нею в Західному Берліні. Фрейлейн Ніфергельт, — будемо поки що називати її цим ім'ям, — прийняла запрошення. Як вона й гадала, на побачення прийшла не тільки та колишня студентка, що писала листа, а й ще якийсь панок, що відрекомендувався Ойгеном Фабріціусом і заявив, що він співробітник Вільного Університету. Того ж дня відбулася дуже цікава розмова. Не буду вдаватися в подробиці. Адже всі ми знаємо, з чого починаються ці справи. Коротко кажучи, фрейлейн Ніфергельт передала Ойгену Фабріціусу кілька інформацій, звичайно фальшивих, і нарешті покинула Республіку, захопивши з собою повний портфель нічого не вартих паперів; вона стала співробітницею організації отого шахраюватого панка.

Бек зробив артистичну паузу, під час якої зосереджено розкурював свою сигарету; вигляд у нього при цьому був такий, як і в усіх невмілих курців-новачків. Потім він повів далі:

— Проте фрейлейн Ніфергельт задалегідь обговорила цю справу з нашими товаришами в Берліні; те запрошення вона прийняла з їх відомою і за їх порадою зробилася кінець кінцем співробітницею згаданого Фабріціуса. За розпорядженням Фабріціуса вона закінчила курси, що готують шпигунів для роботи в соціалістичних країнах. Тепер, після тринадцятого серпня, коли зв'язки між західним і східним Берліном обірвалися, він послав її з таким собі Міхаелем Томасом, він же Мішель Дюма, до Лейпціга. Бідолаха Фабріціус і гадки не мав, що цим самим він випускає рибку у воду.

Вольфганг підвівся й схвильовано схопив за руку біляву красуню. Справді, заслуга цієї маленької жінки була неабияка. Вона, безперечно, знала, на який риск іде, коли вдавала, що приймає пропозицію Ойгена Фабріціуса. Якби Фабріціус запідозрив істину, їй навряд чи довелось б іще побачити своїх близьких. Адже його люди не зупинялися навіть перед убивством. І навряд чи хто-небудь міг би тоді допомогти їй.

Бек постукав пальцем по циферблату свого наручного годинника.

— Здається, треба поспішати. Ми не маємо права довше затримувати фрейлейн Ніфергельт, це може викликати підозру в її «колеги». Давайте послухаємо, що во-

на має нам сказати. Прошу, фрейлейн Ніфергельт.

Вона говорила стисло, по-діловому, не зупиняючись на другорядних дрібницях. Іноді вона посміхалася, але здебільшого вираз її обличчя був серйозний, і в ці моменти вона здавалася старшою, ніж, очевидно, була. Насправді їй мало бути років двадцять п'ять, не більше.

Коли вона закінчила, майор Бек поставив їй перше запитання.

— Отже, ви не знаєте, хто ховається за тим Червоним Доміно?

— Ні.

— Шкода. Тоді легко було б перевірити, чи правильна ваша теорія, товаришу Гайєр.

— А хіба ви це знаєте? — спитала вона.

— Ми маємо підстави гадати, що знаємо. Сказати їй?

Вольфганг якусь мить роздумував, потім заперечливо похитав головою.

— Я б не радив цього робити. Це не є недовір'ям. Але я з цілого ряду причин вважаю, що буде краще, якщо ми не переобтяжуватимемо цими відомостями фрейлейн Ніфергельт.

Бек погодився з ним.

— Хай буде так. Гадаю, що фрейлейн Ніфергельт зрозуміє нас.

— Звичайно.

— Тоді я маю ще одне запитання, — сказав Вольфганг. — Йдеться про той «нещасливий випадок», яким, за планом Фабріціуса, має закінчитися прес-конференція в неділю. Як я зрозумів, цей «нещасливий випадок» має зірвати експорт крана?

— Так.

— Ви казали, що Фабріціус розробив уже з цього приводу певний план, про який ви повинні були повідомити Доміно, і це, як ми чули, ви вже зробили. Чи не можна було б довідатися про це більш докладно?

Іветта Ніфергельт схопила свою сумочку і витягла звідти баночку з кремом «Нівеа», яку вона потім поклала на письмовий стіл.

— Задум Фабріціуса, — сказала вона, — можна назвати диявольським, настільки він підступний і підлий. Фабріціус добре знає, що перед таким відповідальним демонструванням крана, як прес-конференція у неділю, кран треба буде ще раз старанно змастити. Насамперед, це стосуватиметься підшипників; таким чином запобігають нагріванню під час роботи, уникаючи тим самим можливості серйозних пошкоджень. Щоправда, мені невідомо, яким мастилом для цього користуються, але в усякому разі воно ніяк не може пошкодити сталь.

Вона відкрила баночку, тримаючи її так, що ми всі могли бачити вміст. Замість крему

для обличчя там була якась коричнева жирна паста.

— Фабріціус дав нам на дорогу дві баночки такого мастила, — сказала вона, проводячи пальцем по поверхні пасти, — які на перший погляд нічим не відрізняються від тих мастил, що є у продажу. Я певна, що ніхто не назве його підозрілим, на змащених ним поверхнях неозброєним оком ви нічого не помітите навіть і через кілька годин. Але горе металу, змащеному цим мастилом, коли він зазнає більш-менш значного навантаження. Знаєте, що тоді станеться?

Ніхто з нас не вимовив ані слова. Ми всі очікувально дивилися на Іветту, яка все ще тримала в правій руці баночку, а в лівій — кришку.

— Я навмисне наклала у цю баночку стільки мастила, щоб воно просочило кришку. Як ви гадаєте, чи досить я сильна, щоб зламати цю кришку?

Її руки, хоч і вузькі, справляли, однак, враження досить дужих. Проте я не міг собі уявити, щоб вони могли розламати метал кришки.

— Ви можете її щонайбільше зігнути, — сказав Бек. — Але розламати — це виключено.

Іветта посміхнулася. Вона уперлася великим пальцем у середину кришки, а вказівним — у край, трошки вигнула край уперед, наморщила чоло — почувся тріск.

Вона поклала обидві половини кришки на письмовий стіл перед нами.

— Ось вам речовий доказ, — вона показала на уламки кришки, — цього ви не могли раніше знати. Кислота, що міститься у цьому мастилі, так роз'їдає метал, що він не може витримати будь-якого значного навантаження. Він тріскається або розламується.

Бек посунув окуляри на лоб і взяв обидві половинки в руки так обережно, неначе то був динаміт, що може вибухнути при найменшому струсі.

— І на металі це ніяк не позначається?

— Помітити можна лише під мікроскопом.

— Кому ж би це спало на думку, — сказав Гайєр, — перевіряти підшипники, та ще й перед самим пуском, під мікроскопом! Ми, звичайно, перед пуском крана в неділю ще раз зробили б спробу на розрив і стискування, але контролювати під мікроскопом! Ніколи в світі!

— Та це ж взагалі зробити неможливо. Щоб перевірити підшипники під мікроскопом, їх треба було б спершу пошкодити. А тоді залишається одне: виготовити нові!

— Кажіть уже зразу — спорудити й новий кран.

Вольфганг тримав у руці дві половинки

кришки й уважно розглядав поверхню злому. Ось він обережно провів по ній пальцем.

— Справді, абсолютно нічого не можна помітити. Які ж деталі збиралися вони змазати оцим?

— Підшипники, що несуть верхню стрілу. Після того, як мастило діє на метал більш як три години, вантажопідйомність крана знижується приблизно на п'ятдесят процентів. Це граничне навантаження.

— Значить, — сказав Вольфганг, — перша частина програми випробування, коли піднімаються на дуже великі вантажі, пройшла б цілком успішно.

— Саме так усе й задумано. Але коли стріла підніме максимально допустимий вантаж...

— Та це ж залізничний вагон, наповнений сталевими поковками. Тридцять тонн!

— ... то підшипники не витримали б, і стріла впала б разом з вантажем. Очевидно, при цьому вона потягла б за собою і весь кран.

Мене, звичайно, не так-то легко приголомшити, але на цей раз я відчув, як мороз пішов у мене поза спиною.

Залізничний вагон з тридцятьма тоннами вантажу, важка двадцятиметрова стріла, а може, й весь кран були б виведені з ладу, і все це обрушилося б на людей, на робітників, науковців, комерсантів, журналістів... Ні, такого просто не можна собі уявити. Це була б жахлива катастрофа.

— А де, — спитав Вольфганг, і голос його звучав хрипко, — де оте мастило зараз?

— Воно ще в готелі.

Майор Бек зітхнув з полегкістю.

— Отже, воно ще не в руках Доміно?

— Ні. Доміно лише завтра ввечері прийде за ним.

— А тоді що буде?

— Це мені невідомо.

— Хто має, — спитав Бек, — змазувати підшипники цим мастилом?

— Помічник. Очевидно, монтер.

— Значить, Доміно прийде до вас у готель, фрейлейн Ніфергельт?

— Так. А втім, тут я мушу зробити одне маленьке зауваження. Ми зустрічаємося не в нашій кімнаті, а у великому парадному залі. Міхаель і я повинні замовити для себе столик і принести одну з двох бляшанок. Близько двадцять третьої години прийде Доміно, зробить умовний знак і візьме бляшанку.

Гайєр схвально кивнув головою.

— Що ж, дуже тонко задумано. Він сподівається, що в натовпі його ніхто не помітить і що він так і зникне невпізнаний. А чи відомо вам, що це буде за знак?

— Ні.

— Ви маєте принести лише одну бляшанку? Хіба цього не замало?

— Навпаки. Ще й залишиться.

— Так. Виходить, товаришу Бек, мені й лейтенантові Швенку доведеться завтра піти танцювати. Скілки ви нам даєте на видатки?

Окуляри Бека сковзнули на кінчик носа, потім він стукнув кулаком по столу, так що той аж задвигтів.

— Ні, ви тільки послухайте їх, фрейлейн Ніфергельт! Ось яких я маю співробітників. Перше запитання: скільки ви нам даєте на видатки? Одну марку на двох, не більше. Пийте зельтерську воду, це корисно.

— Корисно, це вірно, — відпаривував Вольфганг. — А що, як нам захочеться випити вина?

— Та що мені з вами сперечатися, — пробурчав Бек і скорчив таку гримасу — ну, точнісінько роздратований бульдог. — Я сказав обійтися однією маркою, от ви й обійдетеся. Та годі жартувати! Ви самі з цим не впораєтесь. Мені б не хотілося, щоб ваш план зірвався, бо тоді бляшаночку, як вода змиє. Шукай вітра в полі! Я дам вам іще двох товаришів на підмогу. Досить цього?

— Сподіваюся, що досить. Дякую. А скажіть, чи не замінити нам мастило заради безпеки іншим, нешкідливим? Це можна зробити, фрейлейн Ніфергельт? Як вони виглядають, оті бляшанки?

— Вони нормального розміру, мають скляне вічко, і взагалі оформлені, як мюнхенське експортне пиво.

— На жаль, його у нас немає.

— А може, ви дістанете мені мастило, яке має схожий вигляд?

Бек глянув на годинник.

— Звичайно, ми це зробимо, можливо, навіть ще й сьогодні. Залиште, будь ласка, вірець отут. Ми вам надішлемо мастило до готелю. — Вона перелякано підняла руку. — Звичайно, не в вашу кімнату. Ми залишимо його в дирекції. Там ви зможете забрати його, коли схочете. Згода?

— Добре.

Годинник показував уже без чверті шість. Фрейлейн Ніфергельт, видно, починала непокоїтись.

— Пробачте, будь ласка, — сказав Вольфганг, — але є ще одна дрібниця, яка не дає мені спокою. Ви сказали, коли я не помиляюсь, що ваш супутник має сьогодні ввечері зустрітись з фрейлейн Зоммер? Це мені не подобається.

— Чому? — спитала Іветта.

— Адже ваш супутник все-таки співробітник шпигунської організації.

— А вона вважає його лише звичайним комерсантом.

— Але ж він зовсім не комерсант.

— Чи не можна, в такому разі, її попередити?

— Цього не слід робити. Ніхто не дасть

нам гарантії, що вона десь ненароком не проговориться.

Вольфганг іще вчора мав з нею розмову з цього приводу. Ясно, що маленька Зоммер тут вплутується в прикру історію; хай навіть у самій ситуації не було нічого забороненого законом, але Зоммер могла мати пізніше неприємності. Ми збиралися спершу під якимсь приводом не допустити її повторної зустрічі з Міхаелем Томасом. Але цей план не вдалося здійснити, бо не знайшлося слушного приводу. Для цього нам треба було втаємничувати в цю справу співробітників колективу заводських інженерів, а цього робити не можна було ні в якому разі.

— Гарзд. Ми щось придумаємо.

У Вольфганга, видно, визрів уже якийсь новий план.

Коли я десь о пів на десяту зайшов у бар Гранд-готелю, там іще було напівпорожньо.

Лише за трьома столиками сиділи відвідувачі. На інших виблискували порожні бокали й чистенькі попільнички. На сніжно-білих скатертинах стояли барвисті букетики свіжих квітів. Офіціанти в чорних фраках з незмінними чорними бантиками знічев'я вешталися поміж рядами столиків: тут піднімали бокал проти світла, оглядаючи його критичним оком, там рогладжували складку; бліда красуня за стойкою бара шикувала батареї пляшок, а контрабасист з нудьгуючим виглядом випилював щось на своєму інструменті.

Через дві години, однак, тут уже було повно-повнісінько людей. Офіціанти із спітнілими обличчями урочисто проносили пляшки з шампанським, з високих табуретів перед баром звисали ноги в нейлонових панчохах і строкатих шкарпетках, а контрабасист, закотивши очі, співав у мікрофон щось таке, чого ніхто не розумів та й не хотів розуміти.

На невеличкому «п'ятачку» для танців скупчилося людей втроє більше за ту кількість, на яку він був розрахований. Всі вони, танцюючи, пітніли і тихенько підспівували, а я рухався разом з ними і проклинав Вольфганга Гайєра, який послав мене сюди, щоб опікати Карін Зоммер.

Він хотів застрахувати її від неприємностей, перекидавши їх на мене. Я перекидав вагу свого тіла поперемінно з однієї ноги на другу, гречно говорив «пардон», а сам думав, що завтра ж прямо скажу Вольфгангові, якої я думки про його доручення.

Єдине, що трохи винагороджувало мене за мої муки, це була — коли бути одвертим — сама Карін Зоммер. Бо саме з нею я танцював.

Вона в цей вечір була така чарівна, свіжа й запашна, що навіть найзапекліший холостяк не міг би лишитися спокійним. Чим дов-

ше я танцював з нею, тим частіше мені спало на думку, що доручення Вольфганга мало й свій хороший бік. Правда, до цього часу Карін дивилася лише на цього клятого псевдофранцуза, який зайняв столик біля парапету і тепер замовляв уже другу пляшку вина.

Я бачив, як Іветта щось пошепки сказала йому, але він у відповідь засміявся, засміявся надто вже голосно і одним ковтком вихилив бокал вина, що стояв перед ним. Манера, з якою він пив, недвозначно свідчила про те, що він не зупиниться на двох пляшках. Я трошки знаюся на людях і добре розумію, що мес'є сьогодні вирішив налигатися по саме нікуди. Бідолашна Іветта! Бідолашна Карін!

— Що ви сказали, пане Швенк?

— Та так, нічого.

— То скажіть хоч що-небудь. Яка сьогодні погода?

— Чудова.

— Так. А може, буде дощ?

— Можливо.

— А. може, буде й сухо?

— Це також можливо.

Наша розмова була така цікава, що Карін майже не прислухалася до моїх слів. Вона знов обернулася до француза, який підпер голову руками й глибокодумно втупився у свій бокал. З усього видно було, що він п'яний, як квач.

А втім, я добре бачив, скільки він випив з того часу, як з'явився у барі, і знав, що від такої кількості вина може сп'яніти хіба що людина, яка ніколи не п'є. Три склянки білого для такого хлопця — це просто дурнічка.

— У мене є до вас прохання, фрейлейн Зоммер.

— Прошу?

— Я б хотів, щоб ви отим обом, — я подивився на столик біля парапету, — нічого не казали про те, хто я. Вони можуть це неправильно витлумачити, а мені б цього не хотілося. Я сьогодні тут, бачте, приватно, зовсім приватно.

— Ах! — її очі весело блиснули. Вони блищали якось волого й були чорні-чорні-сінькі, як у пуделя, і раптом я пожалкував, що цей чорноволосий пудель належить не мені.

— Як розуміти ваше «ах»?

— А хіба ви можете бути й приватним? Я завжди гадала, що ви можете лише ставити людям неприємні запитання: «Ви народилися? А чому саме? Якої ви думки про вашого батька? Де ви були під час свого народження?»

— Вам подобається глузувати з мене?

— Звичайно. У вас такий милий вигляд, і це якось не в'яжеться з вашою професією. Ви завжди маєте справу з людьми, які хо-

чуть лише руйнувати, які можуть лише ненавидіти. Хіба це вас не пригнічує?

— Ні. Ці люди теж, фрейлейн Зоммер, лише люди. Вони не тому погані, що такими народилися. Щось їх такими зробило, може, злидні, може, власна дурість, а може, й щось таке, у що вони роками вірили і ніхто не відкрив їм правду. Заради цих людей я й люблю свою професію. Заради них я працюю. Заради них і багатьох інших, тих, яких ці люди можуть скривдити, яким вони можуть заподіяти зло... Вам нудно слухати мене?

— Та ні ж. Розповідайте, прошу.

— Багато чого можна було б розповісти, але місце й час не ті. Не знаю, чи ви розумієте мене.

Вона знову обернулася до французів, які в цю мить ще раз наливали бокали. Довгодовго дивилася вона на їх столики, міцно стиснувши губи, примруживши очі.

— Авжеж, — сказала вона нарешті. — Я розумію. Може, слід було б поговорити про це колись по-справжньому.

Я відчув — чи це мені лише здалося? — легенький, зовсім легенький потиск її руки, потім танець закінчився.

Провівши її до столика біля парапету, я вклонився, пробурмотів «Дякую» і хотів був уже йти, коли це широкоплечий підняв руку й промовив:

— Алло!

— Прошу?

— Ви тут самі?

— Так...

— Дозвольте запросити вас бути моїм гостем.

Очі Іветти дивились на мене з удаваним переляком, але він розсміявся.

— Я француз. Купець. Я... як це зветься?.. Купувати, розумієте?.. Багато купувати. Ви — гість, мій гість. Прошу.

Я хотів був якось відмовитись, попросити прощення, але, глянувши на Карін, побачив, що вона враз пополотніла. І я змінив своє рішення, сам не знаю чому.

— Дуже вдячний, — сказав я. — Сподіваюсь, що не заважатиму вам.

— Що ви п'єте?

Його очі блищали, він ледве белькотав. Це не було результатом тих двох чи трьох склянок, які він досі встиг випити. Він, мабуть, добряче хильнув ще до того, як прийшов у бар. Правда, він ще не був п'яний, як хлющ, але я бачив, що ця мить уже не за горами.

— Моє прізвище Дюма, — сказав він. — Мішель Дюма. Звучить майже так, як Міхаель Томас. Хіба ні? Але я француз. Чистокровний француз. *Compris?*

— Гм...

— *Eh bien*¹.

Він підняв бокал, пробурмотів «за ваше

здоров'я» і спорожнив його одним духом.

— Ні, ви тільки подивіться на цих жінок. Сидять собі, мов дві курки, як грім ударить. Гарні вони — це правда, але до біса нудні. Не п'ють! Нічого не п'ють.

Іветта гнівно примружила очі.

— Мішель!

Слідом за цим — потік французьких слів, яких я, на жаль, не зрозумів. Але можна було собі приблизно уявити, про що йдеться, інтонація говорила сама за себе.

Оркестр зіграв туш, а потім контрабасист сказав, тримаючи мікрофон перед слинявими губами:

— Дамський танець!

Пролунали звуки «Оле гуапа».

— Дозвольте запросити вас?

Це була Карін.

— Пробачте мені, — сказала вона, коли я з нею продирався крізь юрбу до танцювального «п'ятачка». — Він п'яний. Я цього спочатку не помітила.

— Але ж це не ваша провина.

— Провина — ні, — сказала вона. — Проте мені не слід було приймати його запрошення.

— Чому ж ви це зробили?

Вона, здавалося, не чула мого запитання. Злегка притуливши голову до мого плеча, вона дивилася на стойку бара, на контрабасиста, на офіціантів.

— Я думала, — прошепотіла вона зрештою, — що буду йому потрібна. Але я помилилася. Йому потрібно щось зовсім інше.

— Що ж саме?

— Не знаю.

Пролунали оплески. Стрельнувши, вилетіла пробка з шампанського. Повітря було сизе від тютюнового диму.

А потім знову — танго. Вкрадливе, ніжне, п'янке.

— У мене до вас прохання.

— Прошу.

— Чи не могли б ви після цього танцю піти туди й забрати мою сумочку. Я піду додому.

— Так рано?

— Рано? Я боюся, що це запізно.

Ще одне танго, знову оплески і бархатний голос контрабасиста:

— Дуже вдячний вам.

Карін піднімалася переді мною по східцях. У неї дуже гарні ноги, стрункі, мов виточені. Чи хто-небудь казав їй уже про це? Мабуть.

— Я чекатиму біля гардероба, — прошепотіла вона, а потім двері за нею зачинилися, і чути було лише багатоголосий гомін і дзенькіт келихів.

Француз розплачувався з офіціантом.

В руці він тримав бумажник і рахував банкноти прямо на столі.

— Цього досить?

¹ Ну, гаразд (франц.).

— Дякую.

Іветта кинула на мене швидкий погляд, а потім подала сумочку Карін.

— Ви пробачте, будь ласка...

Широкоплечий:

— Ах, ось де ви. Де це ви зникли? Вип'ємо ще по чарці?

— Спасибі, не можу. На жаль, я поспішаю.

— Ви вже йдете? Шкода. Дуже шкода. Au revoir, monsieur¹.

Двері знову захлопнулися.

А от і Карін, вона стоїть перед дзеркалом і зачісується.

— Ось ваша сумочка.

— Дуже вам вдячна. Він що-небудь казав?

— Вони теж уже збираються йти. Ви дозволите вас провести?

Вона завагалася на мить, потім заперечливо похитала головою.

— Я б хотіла піти сама. Ви не гніваєтесь на мене?

— Та що ви!

Вона якось ніяково й нерішуче зняла з мене з плеча волосинку, прошепотіла: «До завтра!» й швидко побігла по східцях до виходу.

Швейцар розчинив перед нею двері.

Я глянув на годинник.

Минуло вже дві хвилини, як почався наступний день — субота. Субота, друге вересня 1961 року.

Продовження розповіді лейтенанта Швенка

Снилася мені в ту ніч всяка нісенітниця.

Спочатку — широкоплечий француз; він жлуктив літрами коньяк з велетенського барила і ставав при цьому чимраз огрядніший, поки під кінець не зробився сам як барило.

Приверзлося мені уві сні й Червоне Доміно, яке закидало наш кран бляшанками з мюнхенським експортним пивом. Ось уже з-під купи бляшаних банок видно саму лише стрілу, на якій балансує доктор Козель, вигукуючи, що тепер він уже не встигне прибрати бляшанки. Під кінець мені приснився чорний пудель, що лапами відчиняв двері до архіву. В архіві сидів інженер Зельхов, складав на купки креслення і дивився на мене крізь окуляри короткозорими очима без вій. Нараз пудель зник, і натомість поруч зі мною стала Карін Зоммер. Показуючи пальцем на Зельхова, вона промовила: «Хай він буде нашим свідком при одруженні!»

Якраз на цьому місці мого дивного сновидіння задеренчав будильник.

Я зіпсував одну запонку, перекинув чашку з кавою, через це, звичайно, не встиг своєчасно на свій трамвай, що сьогодні, мов на гріх, від'їхав точно в призначений час, і лише у п'ять хвилин на дев'яту, схвильований і збуджений, дістався до нашого службового приміщення.

Вольфганг стояв біля вікна; він замислено подивився спочатку на небо, потім на мене, засміявся й сказав:

— Трохи, мабуть, перевтомився вчора, га?

— Авжеж, перевтомився, — підтвердив я і пошкодував, що не можна поставити після цієї відповіді трьох знаків оклику.

— Ну, розкажуй, як там учора.

Я коротенько доповів йому про те, що відбувалося в барі між двадцять другою годиною і північю. Про дещо я, по правді кажучи, змовчав, а саме: про речі, які торкалися мене особисто. Я боявся його жартів та іронічного підморгування.

Проте Вольфганг думав, видно, про щось зовсім інше.

— Що ти роби́тимеш сьогодні вранці? — спитав я.

— Збираюся поїхати на завод.

— Ще раз? Навіщо?

Він уже підвівся і поклав у кишеню піджака цигарки й сірники.

— Хочу ще раз побалакати з різними людьми про різні речі, неясні для мене ще й досі.

— Гм...

— Подумай, наприклад, про архів. Доктор Райнгольдс твердить, що він просидів там щось із годину.

— Тобто, ти хочеш сказати Зельхов?

— Зельхов сидів у своєму кабінеті. В архіві був доктор Райнгольдс. Та я ж це тобі вчора докладно розтлумачив!

Так, це була правда. Ми дуже детально говорили з ним про те, хто і в якій кімнаті був у середині вранці і який час той чи інший там перебували. Знав я, звичайно, й те, що в архіві сидів Райнгольдс, а не Зельхов.

Це все той сон, він змішав у мене в голові всі події.

Коли ми через п'ятнадцять хвилин опинилися на заводі, то пересвідчилися, що двері до секретаріату замкнені.

Вольфганг хотів був уже зазирнути до сусідньої кімнати, коли відчинилися двері креслярського залу, і ми побачили Віру Горм. В руках вона тримала папку.

— Хіба доктора Козеля немає? — спитав Вольфганг, заходячи з нею до секретаріату.

— Він біля крана. Покликати його?

Вольфганг заперечливо похитав головою.

— Це не горить. Пан Унбегау теж унизу?

¹ До побачення, месє (франц.).

— Хвилину тому він був ще в своєму кабінеті.

— А доктор Райнгольдс і пан Зельхов?

— Ці внизу, вони пішли з доктором Козелем.

— Тоді я побалакаю спершу з Унбегау. Ідеш зі мною, Гайнц?

— Звичайно.

Віра Горм вийшла з нами у коридор і замкнула за собою двері.

— Мені треба занести обхідний листок до відділу кадрів, — пояснила вона. — Я вже й так спізнююсь. Невже у вас все ще є до нас якісь запитання?

Вольфганг зітхнув.

— Більш ніж досить.

— І до мене теж?

Він розсміявся.

— До вас, на жаль, нема. Адже вас тут не було, коли це трапилось.

Вона теж засміялася; це був тихий приємний сміх.

— Наступного разу я трохи зачекаю, перш ніж до вас заявитись, щоб ви могли запідозрити мене й допитати.

Він насварився на неї пальцем.

— Я вам голову одірву, якщо ви це зробите! Радійте, що не причетні до всієї цієї історії. Чи побачимо ми вас іще?

— А як же! Я зараз повернуся.

З цими словами вона пішла. Її каблучки зацокотили по кахляних плитках підлоги, а волосся неначе спалахувало, коли на нього падав промінь м'якого втомленого осіннього сонця.

Карін злегка зашарілась, побачивши мене, але швидко приховала своє збентеження. Вона подала мені руку просто, невимушено, так, наче ми з нею були давні й добрі друзі.

— Я й не уявляла собі, що побачу вас знову так скоро.

— Сподіваюся, що це вам не неприємно.

— Ну, що це ви говорите!

І знов я побачив ці очі, які з учорашнього дня не давали мені спокою. Великі, темнокарі, променисті, з світлими цяточками.

І вони не уникали мого погляду, вони прямо дивилися на мене й ставали дедалі більшими й темнішими, але тут раптом ми почувли покашлювання Вольфганга.

— Може, ти дозволив би мені, Гайнце, також привітатися з фрейлейн Зоммер? — сказав він. — Добридень, фрейлейн Зоммер!

— Добридень, пане Гайсер!

Бракувало тільки, щоб вона зробила кніксен. Мені так кортіло просто відштовхнути Вольфганга. Але ми були не самі, зрештою тут був іще й Штефен Унбегау, який ні на мить не зводив з нас очей. Обличчя у нього було якесь землісто-зелене, і взагалі виглядав він як людина, що не спала кілька ночей. На його округлому обличчі з товстень-

кими щічками з'явилися зморшки, очі були втомлені й тьмяні.

Я чув від Вольфганга, що Унбегау давно цікавиться Карін, і можна було догадатись, що фантазія завела його надто далеко в припущеннях відносно мене й Карін. В усякому разі, ми з нею поки що нічого такого навіть і на думці не мали, але як йому довести, що він помиляється?

— Я не хотів би довго затримувати вас обох, у суботу часу у всіх нас обмаль. Я лише мав намір іще раз поговорити з фрейлейн Зоммер про випадок з умивальником. Ви ж пам'ятаєте: кран, з якого капало.

— Ота стара історія? Я про неї вже майже забула.

— Може, мені вийти? — спитав Унбегау, і в цьому запитанні прозвучав ущипливий підтекст.

— Про мене, можете залишатися, — відказав Вольфганг. — Адже ви теж знайомі з цим ділом. Я, власне, хотів би довідатися від фрейлейн Зоммер, чи не виявила вона тоді в умивальнику яких-небудь слідів бруду. Мене цікавить не бруд в прямому розумінні, а якісь залишки воску чи мила.

Карін напружено, але марно силкувалася щось пригадати.

— Ні, — сказала вона зрештою. — Цього я не пригадую. Та, одверто кажучи, я й не звернула на це уваги.

— Шкода.

— Я, може, й помітила б щось, якби помила руки над умивальником. Але я цього не зробила, бо дзеркала над умивальником не було, тому я пішла до туалету. Там є дзеркало.

— Власне кажучи, я запитав про це для очистки совісті. Ваша відповідь могла підтвердити одне моє припущення.

— Взагалі, — звернулась Карін до Штефена Унбегау, — треба буде запитати в управлінні, коли вони, нарешті, приб'ють нове дзеркало. Скільки з цим тягти?

— Невже ти не помітила, що дзеркало прибили знову ще в середині?

— Та що ти кажеш...

— Абсолютно точно.

Карін виглядала вкрай здивованою.

— Подивись, коли не віриш.

Карін пішла до дверей креслярні і відчинила їх. Дивлячись через її плече, я побачив, що Унбегау казав правду: над умивальником висіло велике прямокутне дзеркало.

— Убийте мене, але я раніше цього не помічала.

— Вони його повісили в середині ранком. Швейцар і там один з госпчастини. Потім вони ще ходили до Цибульки перевіряти сигналізацію тривоги.

— Я нічого про це не знаю, слово честі, — сказала Карін. — Мабуть, я просто не заходила з того часу в цю кімнату.

— Одну хвилиночку, — втрутився в розмову Вольфганг. — Чому ж ви нічого не сказали мені про це?

Унбегау ображено насупився і з невинним виглядом відказав:

— Я думав, що це вас не цікавить. Тоді Цибулька був ще живий. І взагалі, що спільного має дзеркало з убивством?

— Та трошки все ж таки має. Адже ви щойно сказали, коли не помиляюсь, що швейцар іще раз заходив до Цибульки?

— Так.

— А на чому вішають дзеркало?

— На кистилі, звичайно.

— А чим забивають кистиль у стінку?

— Ви що, смієтеся з мене?

— Аж ніяк.

— Ну, молотком забивають.

— Ото ж воно й є. А чи відомо вам, чим саме убили Цибульку?

— Молот... — в Унбегау перехопило подих.

Він був змушений сісти.

Іветта Ніфергельт, звичайно, розповіла нам не все.

Правда, ми довідалися, що вона й Мішель Дюма мають чекати на Червоне Доміно у великому святковому залі Гранд-готелю о двадцять третій годині, але вона не проходила й словом про те, що у святковому залі саме в цей час відбуватиметься маскарад.

На щастя, Вольфганга повідомили про це, коли він після обіду подзвонив до готелю, щоб замовити для нас столик.

— Приходить треба обов'язково в маскарадних костюмах, — сказав він, кладучи трубку. — Чарівна перспектива!

— Як це так, у цю пору року маскарад? Хіба зараз карнавал?

— Ні, просто Лейпціг хоче показати клас тим гостям, що прибули на ярмарок. Який костюм ти мені радиш обрати?

— Може, костюм сільського поліцейа... Гостроверха каска і густі вуса. Що ти на це скажеш?

— Нічого розумнішого тобі не спало на думку?

— Ні. Ну, а столик принаймні замовлений?

— Аякже. На ньому стоятиме дощечка з написом: заброньовано для капітана Гайєра з Міністерства державної безпеки і трьох співробітників. Ти задоволений?

— Цілком. Дуже тобі вдячний. Коли ж ми вирушаємо?

— Мабуть, о двадцять другій годині. Чи, може, для тебе це запізно?

— Дякую. Я бачу, ти мене вважаєш справжнім шукачем веселих пригод.

— А може, — багатозначно зауважив

Вольфганг, — може, причина в тому, що ти сьогодні не побачиш там Карін Зоммер?

— При чому тут вона?

— Очі ж я маю, як ти гадаєш?

— Ти б краще придбав собі окуляри, — пробурчав я.

Вольфганг розсміявся, і на тому цю тему, на превелике моє задоволення, було вичерпано.

Зразу ж після двадцять другої години ми пройшли через вестибюль Гранд-готелю і пред'явили свої вхідні квитки біля входу у святковий зал.

— Ви замовляли столик?

— Так. Через дирекцію.

— Через дирекцію? Одну хвилиночку... Пане Майєр, тут є замовлення через дирекцію? Чи не могли б ви зайти сюди?

Пан Майєр зайшов до кімнати.

Він шанобливо вклонився нам, манірно відставивши мізинці.

— Дирекція? Так, так, все в порядку. Прошу шановне панство йти за мною.

І він, розчинивши навстіж двері, зробив ще один уклін і ввів нас у зал.

Цей маскарад, певно, вскочив Гранд-готелю в добру копіячину. Святковий зал, звичайно строгий і урочистий, цього вечора перетворився на веселий і трохи божевільний рай для веселунів; тут влаштували десятки куточків і ніш. Великі люстри сьогодні могли відпочивати. Замість них скрізь світилися, мерехтіли й блимали світильники й ліхтарики усіх розмірів; тут були і червоні, і жовті, і фіолетові, зелені та сині вогники, і в їх приглушеному світлі мелькали ніжнокрилі ельфи, тупотіли татуйовані матроси, пробіралися розбійники з неголеними обличчями; уквітчані гавайські дівчата ніжно пригорталися до іспанських грандів.

Крізь увесь цей натовп просувалися справжні офіціанти, балансуючи срібними тацями й проносячи відерка з льодом і пляшками шампанського. Між екзотичними рослинами сховалася капела, яка награвала цілком підходящою мелодією.

Нарешті я побачив і двох фельдфебелів, яких нам виділив майор Бек. Власне, я впізнав їх лише по костюмах, бо вони їх вибрали собі разом з нами на пункті прокату маскарадних костюмів. На одному була широка темно-коричнева чернеча ряса, з-під каптура якої виднілася лише маска і край підборіддя; другий загорнувся у широкий плащ, за голову нап'яв крислатий капелюх і з виглядом іспанського гранда відкинувся у кріслі.

Майже непомітний рух руки ченця показав мені, що й вони побачили і пізнали нас, але в ту ж мить відвернулися; це означало, що Червоне Доміно ще не з'являлося. Отже, ми мали час.

Пан Майєр у чорному фраку, підтанцюву-

ючи, вів нас угору сходами до галереї. Тут ми так само опинилися серед ніш і затишних куточків, світильників і ліхтариків, гомінливих і хихикаючих парочок.

Перед одним із столиків, біля самого парапету, над яким спускалася завіса з виткого декоративного винограду, пан Майер зупинився.

— Прошу, панство. Це той столик, який для вас залишено. Чи задоволені ви?

Ми роздивилися навкруги.

Галерея тяглася вздовж трьох сторін зала, і з цього місця справді можна було побачити більшість ніш і куточків. Так, місце було непогане.

— Авжеж, — сказав Вольфганг. — Чудово.

— Мені приємно чути це. Бажаю веселого вечора.

Він знову відставив мізинці, ще раз уклонився й пішов.

— Дивак, — зауважив Вольфганг.

— Стара школа. Вони всі такі.

— Я знаю, але це до біса комічно. Ти бачиш десь наших французів?

— Поки що ні.

— Я теж.

Ми сперлися ліктями на парапет і силкувалися розглядіти в різнобарвному тьмяному світлі, чи не майне десь серед екзотичних рослин і паперових зміїв платиново-білява голівка Іветти.

— Та ось же вони!

— Де?

— Та під нами.

Тепер і я побачив їх. Вони теж займали столик на дві персони, він стояв під галереєю. Можна було ясно побачити пакет, що його Іветта втиснула в свою сумочку. Щодо костюмів, то вони, видно, не довго їх вибирали. Іветта накинула кімоно, а у волосся встромила квітку, Томас напнув берет, сидів у жилеті без піджака й курич люльку.

Хтось поклав мені руку на плече. Дівчина, одягнена досить нескромно, чорні очі поблискують за жовтою маскою.

— Підеш танцювати зі мною?

— Не можу, прекрасна маско!

— Ах, ти просто не хочеш.

— Я хотів би, але по щирості кажу, — не можу.

— Знаєш, хто ти? Старий ведмідь!

Я дістав щигля по носу, потім вона пурхнула до сусіднього столика й почала кокетувати там з чорнявим циганом.

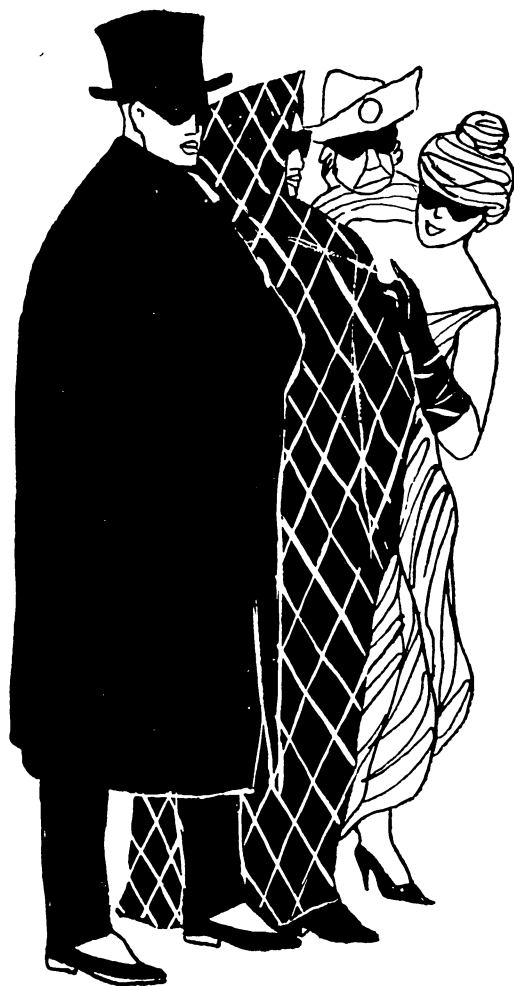
Вольфганг посміхнувся:

— Нам слід було все-таки взяти з собою Карін Зоммер. Ти маєш тут надто великий успіх.

— А ти б краще стежив за своїм циліндром. Він ось-ось упаде.

— Прошу, це не циліндр, а шапокляк.

— Це одне й те саме.

— Ні, це не одне й те саме. Мені спеціально пояснював чоловік, що видає напрокат маскарадні костюми.

Костюмер отой, правду кажучи, старався щосили. Він витанцюював навколо нас на своїх кривих ніжках, як дєрвіш, прагнучи спокусити нас всілякими можливими й неможливими костюмами. Але нас не цікавила оригінальність. Нам потрібні були костюми, під якими ми могли б сховати нашу форму: протягом кількох секунд нам, можливо, доведеться знову перетворитися на нормальних людей, які прийшли виконувати службові обов'язки, а не розважатись.

Костюмер був прикро вражений бідністю нашої фантазії і мало не заплакав, коли я вибрав скромне доміно. Він пожвавішав лише тоді, коли Вольфганг вирішив узяти для себе фрак, широкий плащ і циліндр. Він хотів ще нав'язати йому чарівну паличку, що вміла пищати, і кролика з пап'є-маше: «Зовсім як натуральний, шановний пане, дуже оригінальний і цінний кролик», — але Вольфганг вважав, що він і без чарівної палички й кролика виглядає досить ефектно.

Майор Бек мало не впав із стільця, коли ми мовчки промарширували в його кабінеті і вишикувалися перед письмовим столом: фокусник, доміно, чернець та іспанський гранд.

— Я багато бачив у своєму житті, — випалив він згодом, — але таке блюзнірство у цих священних стінах — ні! Товариш Гайєр у циліндрі! Діти, діти, та тут луснути можна від сміху!

Іветта і Томас танцювали разом.

З них вийшла непогана пара. Іветта щось шепотіла йому на вухо, а він сміявся, пробував пригорнути її до себе і при цьому мало не збив з ніг офіціанта, котрий, балансуючи, продирався крізь юрбу, тримаючи в руках тацю з стравами та чарками.

А де ж її сумочка?

Сумочка!

Я перегнувся через парапет. Так, сумочка була ще на місці. Ясно видно було й пакет. Загорнутий у коричневий обгортковий папір, перев'язаний червоною мотузкою, він лежав зверху в сумочці. Кожен міг його побачити. Досить простягнути руку, взяти й сховати його під костюмом. Ніхто б цього й не помітив, хіба що ми. Але перш ніж ми встигнемо добігти до залу...

— Глянь на годинник, Вольфганг...

— П'ять на дванадцяті.

Отже, час настав. Доміно могло з'явитися щохвилини. А ті двоє все ще танцювали, і сумочка стояла напіврозкрита на столі. Це було досить легковажно з боку Іветти.

Але ось — чи це не він?

Я був схопився з місця, потім знову сів.

Виявилось, що це тільки червона чернеча ряска; протиснувшись поміж людей, чернець зник у якійсь ніші. Звичайний гість.

Нарешті танець закінчився.

Весела юрба ринула до столиків, оточила бар.

Іветта й Томас посідали на місця. Іветта, поклавши руку на сумочку, пильно дивилася на двері, що вели до залу.

Даремно.

Червоне Доміно не з'являлося.

Гаремний стражник, вже добре напідпитку, штовхнув наш столик з такою силою, що бокали задзвеніли.

— Пардон! — ревнув він. — Пардон. — І, заточуючись, побрів далі, насилу зберігаючи рівновагу.

І знову танець. Вальс.

«Котяться рейнські хви-и-илі...»

Всі підспівували, похитуючись, штовхаючи одне одного.

Чверть на дванадцяті.

Я налив собі другий бокал вина. Вольфганг подивився на мене, наморщивши лоба.

— Гайнце! Ти ж знаєш...

— Не турбуйся. Таку кількість я витримаю...

— Нам зовсім не слід пити. Треба бути напоготові.

— Я взагалі не певен, що він прийде. Чи не обдурив він нас?

— Зачекаймо ще.

На цей раз Іветта й Міхаель Томас не пішли танцювати. Це означало, що вони також чекають. Іветта все ще тримала в руках сумочку, в якій лежав пакет.

Мимо нас пройшла парочка, вони трималися за руки і тихенько хихотіли.

— Ні, — промовив я. — Він не прийде.

Внизу іспанський гранд в крислатому капелюсі якраз повільно пробирався поміж столиками, він зупинив на нас погляд і, наче питаючи, що йому робити, знизав плечима. Вольфганг сердито похитав головою. Іспанець повернув назад і загубився в юрбі.

— Може, він бачив нас або взагалі щось пронюхав? — вголос подумав я.

— У мене теж склалося таке враження. Інакше я цього не можу пояснити. Адже мастило йому потрібне!

Ось Іветта підводиться. Вона щось шепоче своєму супутникові. Той киває головою, тягне до себе сумочку, ставить її на коліна.

Іветта повільно проходить серед танцюючих пар до виходу. Біля дверей вона зупиняється, дивиться на нас, так само як і іспанець, знизує плечима й зникає.

— Куди це вона?

— Не маю уявлення!

Три удари литавр, потім і цей танець закінчився.

Знов хаос, безладна галаслива юрба біля бару. Бахають корки. Дим від цигарок. Го-мін.

— Почекаємо ще п'ять хвилин, — сказав Вольфганг.

— А тоді?

— Підемо. Я теж не вірю, що він з'явиться.

Я допив свій другий бокал вина. Воно було міцне й приємної температури. Я міг би випити й більше. Я міг би... але в цю мить мені враз перехопило дух.

— Вольфганг, ди... вись! — насилу вимовив я.

— Що?

— Він там!

Вольфганг обернувся.

На цей раз я не помилюся.

При вході стояло Червоне Доміно і уважно озиралося навколо себе.

За чорною маскою блищали темні очі.

Я хотів підвестися, бігти вниз, але Вольфганг силоміць притиснув мене до стільця.

— Сиди на місці!

— Але ми ж повинні...

— Зажди! Він не втече...

Доміно ще не відходило від дверей. Ось воно повільно заходить до залу, повільно йде поміж столиків, уважно розглядаючи кожну маску в чоловічому вбранні.

Ось воно завагалось, підняло руку — ні, пішло далі. Було цілком ясно, що воно когось шукає.

— Досить визивно й грубо, — прошепотів я.

— Мабуть, відчуває себе дуже впевнено.

— А ось і наші двоє!

На відстані десяти метрів за Червоним Доміно йшов тепер чернець. З другого боку до нього наблизився іспанський гранд.

Будемо сподіватися, що вони не накоять дурниць. Вольфганг дав точні вказівки про те, як вони мають поводитись. Якщо хтось із них розгубиться...

Ні, вони все-таки тримались оддалік і непомітно йшли слідом за Доміно, яке зараз перебралось на наш бік залу, весь час уважно приглядаючись до чоловічих масок. Чому воно шукало не Іветту? Чи, може, знало, що вона десь пішла і залишилася тільки Томас?

А ось тепер — воно обернулося.

Чи помітило воно ченця за собою?

Я вп'явся пальцями у парапет і стежив за рухами постаті у пурпуровому вбранні. Ні, Доміно ще нічого не помітив. Нічого.

Ось зараз він угледить Міхаеля Томаса, зараз...

Я побачив, як він здригнувся й зупинився. Так, тепер він помітив його.

Він нерішуче став коло штучної пальми, кілька разів допитливо глянув навколо себе і, нарешті, рушив до широкоплечого.

— Ходімо! — прошепотів Вольфганг.

Він зняв циліндр, і ми почали проштовхуватися крізь юрбу до сходів. Нас смикали, обгортали серпантином, кидали нам услід уципліві репліки. Але ми не мали часу звертати на це уваги. Кожна хвилинка могла стати вирішальною.

На тому кінці залу сидів Міхаель Томас, все ще тримаючи сумочку на колінах, а поруч із ним стояло Червоне Доміно і щось говорило. Трохи далі притулився до колони чернець, схрестивши руки на грудях.

Вольфганг спинився.

— Нічого не можу зробити, — сказав він.. — Але в мене якесь дивне почуття, що тут не все гаразд.

— А що саме негаразд?

— Оце я й хотів би знати.

Поруч з нами став іспанський гранд.

— Що нам тепер робити?

— Затримайте білявого.

— А Доміно?

— З Доміно ми самі упораємося.

Гранд уже зник, ось він виринув знов коло ченця.

Вони повільно посувалися до столика під галереєю. Доміно розмовляло з широкоплечим. Ні, воно ще їх не бачить і відчуває себе, очевидно, цілком упевнено.

Три кроки — і ми вже біля них.

— Спокійно, — сказав Вольфганг. — Міністерство державної безпеки. Вас заарештовано.

Міхаель Томас зробився сірий; в супроводі гранда й ченця він рушив до дверей. В цю мить, під солом ударних інструментів в оркестрі, Доміно відкинуло капюшон і зняло маску.

Я відсахнувся.

Перед нами стояла Карін Зоммер.

— Карін!

Мені здавалося, що я кричу її ім'я, хоч я вимовив його пошепки.

— Карін Зоммер?

Вольфганг теж із жахом дивився на її вродливе личко, що весело посміхалося нам.

— Ви завжди так вітаєтесь з дамами, панове! І взагалі, де ви були? Я ж весь час вас шукаю.

— Ви нас шукаєте?

— Звичайно, — сказала вона, все ще сміючись. — Адже ви так мило написали в листі, що хотіли б зі мною тут зустрітись.

— Я? — перепитав вкрай спантеличений Вольфганг.

— Ні, він.

Карін показала на мене.

— Що ти наробив? — насилу вимовив Вольфганг.

— Та не писав я ніяких листів. Що я, божевільний?

Тепер і Карін зблідла.

— Але ж ви писали мені, щоб я о чверть на дванадцяту чекала на вас у святковому залі Гранд-готелю. Ви просили мене навіть одягти червоне доміно, щоб вам легше було пізнати мене.

— Та нічого подібного я не писав!

— Ви знаєте почерк Швенка? — спитав Вольфганг.

— Почерк? Ні. Але він же підписався!

— Гайнц Швенк?

— Так.

— Цього я не розумію, — сказав я. — Просто не розумію.

— А я дещо починаю розуміти. — Вольфганг глянув на сумочку з коричневим пакетом, яку широкоплечий поставив на стіл перед тим, як його повели. Я простежив за його поглядом.

— Ти вважаєш, що мастило йому чомусь уже непотрібне?

— Ні, воно йому, безперечно, потрібне! Але ж Іветта везла сюди дві бляшанки. Де друга?

— Та, мабуть, в Іветти.

— Ти думаєш? А я думаю інакше. Ходім! Швидше.

В цю мить я теж зрозумів ситуацію.

Домовленість про зустріч на маскарадї була не що інше, як спритно задуманий ма-

невр, яким справжнє Доміно відвернуло увагу Іветти й Томаса і виманило їх з номера. В той час, як вони чекали на нього у залі, воно спокійно, ніким не впізнане і невикрите, винесло другу бляшанку з їх кімнати. Це був трюк грубий, але в грубості своїй майже геніальний. Адже й ми піймалися на гачок!

Дістатися до виходу було нелегко. Знов і знов маски, хихикаючи й жестикулюючи, заступали нам дорогу. Але ми не звертали на них уваги.

Іветта! Де була Іветта?

— Кретин! — крикнув якийсь тип, котрого я ліктем відштовхнув убік.

— Обережно! — заревів багровий офіціант з краплями поту на лобі.

Я бачив, що Карін іде слідом за нами. Вона докладала всіх зусиль, щоб не відставати від нас. Губи в неї були напіврозтулені, вона важко дихала. Капюшон з'їхав униз і звисав через плече, як скручена мотузка.

Пан Майєр, що маленькими кроками походжав туди й сюди біля входу, злякано здригнувся, коли Вольфганг торкнувся пальцем його плеча.

— Вам відомо, куди пішла платиново-білява дама в кімоно, яка п'ять хвилин тому покинула зал?

— Платинова блондинка? Гм, власне кажучи, делікатність не дозволяє...

— Та облиште вже, кажіть швидше!

Уперше за цей вечір на обличчі старшого офіціанта з'явився природний вираз, котрий свідчив, що пан Майєр страшенно шокіруваний. Відставлені мізинці безпорадно опустилися. Він з явною неохотою мотнув головою у бік сходів.

— Отуди...

— Дякую.

Вольфганг не звернув жодної уваги на збентеженість людини у чорному фракі. Він уже барабанив пальцями у скляне віконце реєстратури.

— Які кімнати займають пан Дюма та фрейлейн Ніфергельт?

Швейцар приніс реєстраційну книгу і перегортав її спокійно, як людина, що всяку роботу звикла виконувати якнайретельніше.

— Коли вони у нас зупинилися?

— В середу.

Він кинув погляд на календар.

— У середу? Отже, це було тридцятого серпня. Хвилиночку, — його палець з дратівливою повільністю рухався по записах, нарешті, завмер. — Ось маєте. Кімнати двісті вісімнадцять і двісті дев'ятнадцять.

— Дякую.

Звичайно, всі ліфти зайняті.

Ми побігли до сходів. На площадці другого поверху ми мало не збили з ніг хлопчика-служника, що тягнув заставлену посу-

дом тацю. Літня дама докірливо подивилася нам услід. Її собачка, болонка з гаптованим золотим покривальцем на спині, нервово загавкала.

Третій поверх.

— Ось там...

Ми побігли коридором.

Раптом Вольфганг зупинився.

— Ви нічого не чуєте?

Справді, зараз почули й ми. Хтось барабанив кулаками в двері. Хтось кричав:

— Алло! Відчиніть! Алло!

Це був голос Іветти.

Гранд-готель має міцні й солідні подвійні двері. Тому стукотіння і крики долинали до нас неясно, приглушено. Як тільки в залі почав грати оркестр, ми взагалі перестали будь-що чути.

Шум долинав з двісті вісімнадцятої кімнати.

Ключ стирчав у дверях.

Вольфганг відімкнув перші двері, потім другі — і ми побачили перед собою роздратовану, розлючену Іветту.

— Бляшанка... він її...

— Що трапилосья?

— Мерзотник! Він узяв другу бляшанку!

Іветта кинулася до сходів. Але Вольфганг тихенько завів її назад у номер.

— З цим нема чого хапатись. Він не втече від нас.

У номері Іветти ми побачили просто-таки розкішну картину: дверцята шаф навстіж розчинені, шухляди письмового стола висунені, вміст перевернутого чемодана розсипано на килиму. Телефонний кабель перерізано.

— Як це ви взагалі надумалися зазирнути сюди? — поцікавився Вольфганг.

— Мене дивувало, що його немає. Я весь час думала про це і раптом згадала про другу бляшанку. Тоді я догадалася, що він хотів просто виманити нас з номера.

— А чому ви нічого нам не сказали?

— Бо нічого напевно не знала... Це ж лише припущення.

— Він був у кімнаті, коли ви зайшли?

— Ні. Я застала в номері тільки цей хаос, що ви бачите. Само собою зрозуміло, що я в ту ж мить кинулася до письмового стола, щоб перевірити, чи знайшов він бляшанку.

— Її не було?

— Так, — Іветта поправила розпатлане волосся, що безладно спадало їй на обличчя. — Я стояла ще навколішки перед шухлядою, коли за мною грюкнули двері до ванної кімнати. Я обернулася. Він стояв там і реготав. Бляшанку він тримав у руці.

— А потім?

— Я була страшенно розгублена, не зна-

ла, що мені робити. Він скористався з цього, перерізав телефонний дріт, вибіг з кімнати і замкнув за собою одні й другі двері. Я стукала, кричала, але ніхто не чув. Я збиралася вже кричати з вікна.

— Чи впізнали ви його?

— Тобто як це — впізнала? Це було Червоне Доміно. Звичайно, в масці.

Вольфганг розлючено хитав головою.

— Так я собі це й уявляв. Нам негайно треба їхати на завод.

— Ти вважаєш, що він буде там?

— Я майже певен. Зрештою, він же мусить якось передати мастило монтеріві.

— Можна й мені з вами? — спитава Іветта.

— Ні. Вам краще лишитися тут, в товаристві фрейлейн Зоммер. Ходімо, Гайнце!

Наш шофер куняв і, кліпаючи очима, схопився, коли Вольфганг просунув руку у напіввідкрите вікно машини й натиснув на сирену.

— А де ж друга машина?

— Та вони вже поїхали. З арештованим.

— Добре. Їдьмо спочатку в управління. Але — темпи!

— Ти ж, здається, хотів їхати на завод?

— Ми не можемо провести цю операцію самі. Нам потрібно ще принаймні двоє чоловік.

Обидва наші фельдфебелі сиділи в кімнаті чергового, маскарадні костюми лежали поруч з ними; для них було несподіванкою, що Вольфганг потривожив їх іще раз. Вони гадали, що операцію закінчено.

Не минуло й трьох хвилин, як наші машини під'їхали до промислового району. Вольфганг був неспокійний, так само як і я. Ми знали, що тут ідеться про якість хвилини.

— А наш злочинець, між іншим, не новачок. Але зачекай-но, ми доберемося до тебе, — прошепотів Вольфганг.

Я нічого не відповів. Мої думки були зайняті не тим. Вольфганг це помітив.

— Що з тобою?

— Карін! Чому вони втягнули її в цю історію? І що означає лист?

— Мені здається, тут можна знайти цілком невинне пояснення. Адже Карін мала прийти о чверть на дванадцятю.

— Авжеж.

— От бачиш. Якраз у цей час ми почали нервувати. А її роль полягала в тому, щоб затримати нас іще на кілька хвилин, щоб продовжити, так би мовити, нашу непевність і вагання.

— Гм, не знаю. Зрештою Іветта все ж таки побігла в номер, охоплена недовір'ям.

— Але тільки тому, що Карін запізнилася. Якби Карін прийшла точно в призначений час, то Іветта нічого б не запідозрила, і справжнє Доміно могло б спокійно зникнути, виконавши свою «місію».

— Я так боявся за Іветту...

— Вона дуже легковажно вчинила, коли сама побігла туди. А втім, я певен, що він і зараз вважає Іветту співробітницею цього Фабріціуса і взагалі нічого не знав про нашу присутність на маскарадї. Інакше, він, мабуть, не обмежився б тим, що замкнув її в номері.

Та ось нарешті ми досягли території заводу.

Велетенські цехи, темні й масивні, бовваніли на фоні нічного неба. Лише там, де працювали в три зміни, гримотіли преси, розлягався гуркіт свердловальних верстатів, ляскали паси трансмісій, гупали молоти й свистіли заводські локомотиви.

Машина повернула на дорогу, яка пряміє до заводу № 3 лейпцигського народного підприємства «Крани й підйомні механізми». Над складальним цехом виднілося сріблясте павутиння крана. В його кабіні світилося.

Сторожка була освітлена, але порожня. На столику лежали розгорнута брошура й обгризений синій олівець, поряд стояв термос. Вікно зачинене, залізна брама замкнена.

Я простяг був руку, щоб подзвонити, але Вольфганг спинив мене.

— Не треба!

Я здивовано глянув на нього.

— А як же ми?..

— Через мур. Ходім!

Ми пробігли щось із сотню метрів вздовж муру, поки не опинились у тіні монтажного цеху. Якби не оце кляте скло! Хоча Вольфганг і допомагав мені, але я таки розпанахав штани — в дірку можна було просунути кулак. Проте я не мав часу займатися своїми штаньми. З муру вже позстрибували униз обидва фельдфебелі і пригнулися до землі біля нас.

Вольфганг пошепки давав їм вказівки. Ось вони зникли в темряві, один пішов праворуч, другий ліворуч. Ми з Вольфгангом навіпамацки пробралися до задньої стінки монтажного цеху. Виявилось, що тут є вузькі залізні двері, яких я ніколи раніше не помічав. Ми обережно їх відчинили.

І ось ми стоїмо під високим склепінням цеху. Кілька ламп горять тут і там, але їх замало, щоб освітити приміщення. Скрізь тремтять рухливі тіні, а машини й нагромаджені навколо матеріали в сутіні скидаються на поснутих звірів.

Брама, що веде у двір, розчинена. Двір залитий яскравим світлом — здається, що

зараз ясний день. Навколо крана метушаться монтери, вони зайняті останньою перевіркою. Скреготить залізо. Хтось когось гукає. Хтось сміється.

Ми повільно наближаємося до головного входу.

Поряд мене щось неначе ворухнулося.

Я швидко обертають туди і бачу на ристуванні людину з перекошеним від страху обличчям. Монтер. Біля його ніг стоїть відро, до краю наповнене мастилом, а поруч з відром лежить бляшана банка; згідно з етикеткою, бляшанка містить у собі мюнхенське експортне пиво.

— Що... що ви тут робите? — белькоче він.

Вольфганг ніби й не чує його запитання. Він показує на відро:

— Ви накладаєте мастило?

— Звичайно.

— В такому разі я вам не раджу брати мастило з отієї маленької бляшанки. Воно має, мушу сказати, одну неприємну якість: роз'їдає сталь.

Монтер нахилиється і, зробивши стрибок, мов тигр, кидається на Гайєра. Я поспішаю на допомогу, але це вже непотрібно: монтер сидить на землі і тримається за вивихнуте ліве плече, обличчя його скривлене від болю.

— Вставайте!

Монтер підводиться. Щоправда, при цьому він скрегоче зубами й злісно мружить очі.

— Так, а тепер подайте руку цьому панові. Ні, не праву, а ліву. Ліва ближча до серця. До того ж, ваша ліва рука зараз дуже вразлива, і це вас, мабуть, стримуватиме від дальших дурниць.

За хвилину дивна група виходила з цеху на заводський двір.

Праворуч ішов Вольфганг Гайєр, ліворуч я. Монтер плентався поміж нами. Як слухняна дитина, він тримав мене за руку, намагаючись не робити різких рухів.

Біля шасі крана стоять монтери. Серед них доктор Козель, сторож Петерс і ще хтось, кого в цей момент закриває купа ящиків.

Вони побачили нас лише тоді, коли ми наблизились до них на відстань тридцяти кроків. Вони запитливо дивляться на монтера, ліва рука якого лежить у моїй. Під правою він затиснувся бляшанку з етикеткою «Мюнхенське експортне пиво».

В цю мить хтось швидко відокремлюється від них і намагається зникнути за залізничним вагоном, що відкотився вбік. Але на задньому плані якраз вчасно з'являється фельдфебель, що встиг обійти цех зліва, а з правого боку спокійною ходою людини, що вийшла на прогулянку, наближається

другий товариш. Тепер уже для Червоного Доміно немає порятунку.

На якусь мить постать безпорадно застигає, потім швидко повертається назад, біжить повз групу співробітників і спритно видирається по драбині до кабіни крана.

Все це сталося так швидко, що, крім нас, власне, ніхто не зрозумів, що саме трапилось. Я теж якусь мить стояв мов укопаний, поки не побачив, як Вольфганг широкими стрибками підбіг до крана й поліз угору по драбині.

Я ще встиг крикнути фельдфебелю: «Не спускайте очей з монтера!» і побіг щодуху слідом за Вольфгангом.

Дорогоцінні секунди, невже вони втрачені? Постать щойно зникла в кабіні, а ось і Вольфганг протиснувся туди за нею.

Я почув дзвін, потім приглушений крик, а тоді відчув, що кран рухається: він котився по рейках усе швидше. При такій швидкості малий упор, всього з двох балок, звичайно, не міг його затримати. Балки зламаються, кран зійде з рейок, зариеється в землю, втратить рівновагу — і перекинеться. Це буде кінець.

В цю мить і я досяг кабіни.

Вольфганг, скорчившись, стояв біля розподільного щита. Лівою рукою він намацував головний рубильник, права була притиснута до живота. Крізь пальці проступала кров.

А потім я побачив і примарну постать, що, важко дихаючи, притулилась до протилегної стінки кабіни, готуючись до чергового стрибка. Рука її стискала маленький стилет.

Коли я зайшов, вона обернулася, очі її широко розкрилися, вона піднесла руку...

Але в цю мить Вольфганг ззаду вибив з її руки стилет, який брязнув об шибку. А за кілька секунд наручники зімкнулися на її зап'ястях.

Вольфганг лежав непритомний в кабіні крана. Я вимкнув рубильник.

Кран здригнувся і став, до упора лишалося кілька метрів...

Із заключного донесення майора Бека

Співробітниками лейпцігського відділення Міністерства державної безпеки минулої суботи увечері були заарештовані такі особи:

1. Вернер Шрам (монтер);
2. Ільза Берндт (службовка);
3. Міхаель Томас (відповідальний співро-

бітник однієї з західнонімецьких шпигунських організацій).

Вищеназвані особи заарештовані по підозрінню в убивстві, антидержавній діяльності і в шпигунстві на користь західнонімецької контррозвідки.

Заарештовані визнали свою провину з огляду на незаперечні докази.

Матеріали слідства в справі Міхаеля Томаса будуть представлені в окремому донесенні.

Щодо номера 1:

Обвинувачений Вернер Шрам визнав, що з початку 1960 року працює на користь західнонімецької розвідки. Він був завербований Ільзою Берндт; остання скористалася з скрутного матеріального становища Шрама, в яке він потрапив, незважаючи на свою порівняно високу зарплату (шістсот марок на місяць). Шрам мав уже одну судимість за крадіжку кольорових металів.

На початку липня 1960 року він дістав від обвинуваченої Берндт доручення виготовити воскові відбитки з усіх ключів конструкторського бюро. В той час конструкторські роботи в основному вже було завершено і розпочато монтаж крана, але обвинуваченим Шрамові і Берндт ніяк не вдавалося істотно перешкодити роботі колективу інженерів. Тим-то вони вирішили викрасти, підробивши ключі, всю документацію, котра стосувалася конструкції крана, бо їх західнонімецькі хазяї наполягали на тому, щоб вони якнайшвидше роздобули її.

Проте цей план не вдалося здійснити, бо Шрам залишив у конструкторському бюро сліди, і всі замки були своєчасно замінені новими. Шрам тоді спробував проникнути до приміщення конструкторського бюро за допомогою відмичок, але і в цьому йому не пощастило.

Слід зазначити, що Шрам міг бути викритий уже 28 серпня 1961 року, бо інженер Карін Зоммер, що на кілька хвилин залишила свій кабінет, повернувшись, помітила ознаки присутності в будинку сторонньої людини. Як виявилось згодом, Шрам мив руки у креслярні, бо він, проникаючи до приміщення через підвал, де зберігалось вугілля, забруднив руки так, що боявся залишити видимі сліди. На жаль, інженер Зоммер не повідомила відділ охорони заводу, бо вона, виходячи, не замкнула на ключ свій кабінет, за що підлягала дисциплінарному стягненню і хотіла його уникнути.

Шрам признався також, що 29 серпня 1961 року під час випробування крана він з'єднав затискачем два електрокабелі, так що кран повалив монтажне риштування. Шрам запевняє, що він мав на меті лише перешкодити проведенню випробування; він нібито не помітив співробітників адміністративного

управління, Міністерства зовнішньої торгівлі і держбезпеки, які стояли біля самого монтажного ристування.

Уночі 30 серпня 1961 року Шрам подзвонив до заступника головного інженера, керівника колективу інженерів Еріха Цибульки, намагаючись спровокувати його до втечі з Республіки, бо його, мовляв, мають заарештувати. Він дзвонив з квартири обвинуваченої Берндт, яка заздалегідь дала Шрамові відповідну інструкцію і була присутня під час розмови.

Шрам далі визнав, що мав завдання постійно пильнувати за спеціальним тайником. Коли 30-го серпня надійшло повідомлення, що прибула довірена особа з західнонімецької контррозвідки, він негайно поінформував про це свою співучасницю. Оскільки ця остання в той час перебувала у доктора Козеля, а Шрам намагався зайвий раз не потрапляти на очі доктору Козелю, він надіслав умовлений для таких випадків знак: художню листівку з зображенням червоного доміно. Приводом для такого умовного сигналу послужила картина в маленькій винарні, що її Берндт частенько відвідувала.

Крім цього, Шрам дістав наказ змазати підшипники крана не звичайним мастилом, а тим, що його привіз із особою обвинувачений Міхаель Томас. Як саме діє це мастило, він був поінформований. Однак він не зміг виконати цього завдання, бо товариші Гайер і Швенк застукали його на гарячому й заарештували під час заміни мастила.

Щодо номера 2:

Обвинувачена Ільза Берндт, яка народилася 22 листопада 1925 року в Вестфалії, працювала на лейпцігському підприємстві по випуску кранів і підйомних механізмів під іменем Віри Горм.

Її батько, колишній офіцер рейхсверу, у 1933 році вступив до військ СС; сама обвинувачена пізніше відзначилася як активна діячка молодіжної організації «Гітлерюгенд»; завдяки цьому її було призначено в 1943 році на роботу в управління концтабору у Равенсбрюку.

Після повалення фашистського режиму вона дістала фальшиві документи на ім'я Віри Горм, кілька разів змінювала місце проживання і, нарешті, оселилася в Лейпцігу. Тут їй вдалося втертися в довіру до начальства, і її призначили відповідальним секретарем заводу. Часи фашистського терору нічого їй не навчили, навпаки: вона сама запропонувала своє співробітництво західнонімецькій контррозвідці.

Але навіть займаючи таку відповідальну посаду, вона не змогла добратися до креслень, бо їх весь час зберігали під замком у сейфі, і доступ до них мали тільки спів-

робітники колективу інженерів. Єдиною можливістю для неї було спонукати одного чи кількох співробітників колективу до службового злочину. Вона зупинила свій вибір на інженері Еріху Цибульці, про якого їй було відомо, що він нещасливий у подружньому житті.

Проте навіть цим шляхом їй вдалося досягти небагато. Щоправда, їй пощастило прив'язати до себе Цибульку, але намовити його видати креслення вона не змогла. Головні труднощі полягали для неї в тому, що вона мусила, незважаючи на інтимні стосунки з Цибулькою, діяти дуже обережно, бо не знала, як він реагуватиме, коли дізнається про все.

Нарешті вона зрозуміла, що таким чином нічого не досягне. Не можна було гаяти часу. Тоді вона вирішила вдатися до останнього засобу. Вона звеліла Шраму подзвонити до Цибульки і попередити його про майбутній арешт. Цибулька почав вагатися. Іще тієї ж ночі він подзвонив Ільзі Берндт і спитав, чи згодна вона покинути разом з ним Республіку.

Берндт гадала, що вона нарешті наближається до мети. Другого ранку вона відкрила Цибульці, що вчорашній дзвінок — результат її доручення і що це вона, Берндт, має забезпечити Цибульку потрібними для втечі з Республіки документами. А втім, з порожніми руками прибути до Західної Німеччини, звичайно, не можна — він це, мабуть, і сам розуміє.

Цибулька зрозумів. Зрозумів і рішуче, — очевидно, цілком несподівано для Берндт, — відмовився. Вона побачила, що її викрито і втратила самовладання. Дійшло до бурхливої сутички, яка закінчилася тим, що Цибулька схопив телефонну трубку, щоб подзвонити у відділ охорони заводу. В цю мить Берндт помітила молоток, залишений у кабінеті швейцаром, — і щосили вдарила ним Цибульку. Той одразу ж упав на підлогу.

Обвинувачена запевняє, що спочатку вона була приголомшена тим, що сталося. Але вже через якусь хвилину вона спокійно почала прибирати все, що могло б кинути на неї тінь підозри. Вона пригадала, що в її письмовому столі все ще лежать пластинки, на які Цибулька кілька днів тому наговорював виробничу інструкцію про монтаж крана, вона знала також, що серед них була пластинка, яку він наговорив лише до половини.

Отож вона принесла з секретаріату цю пластинку й обхідний листок і замкнула двері. Потім увімкнула диктофон: кожного, хто перебував у сусідній кімнаті, звучання пластинки мало навести на думку, що Цибулька диктує інструкцію. Після цього вона пішла

з обхідним листком до свідків Унбегау і Зоммер, причому вийшла з кімнати Цибульки через другі двері; нарешті Берндт занесла обхідний листок до відділу кадрів. Тим часом було вже п'ять хвилин на дев'яту. Вона взяла пальто, замкнула секретаріат і поїхала на таксі до Лейпцігського відділення Міністерства державної безпеки. Як привід для цього візиту вона використала нічний дзвінок Цибульки до неї; цей привід був тим вдалішим, що давав їй змогу відвернути від себе будь-яку підозру.

Найслабкіший пункт її алібі був диктофон. Оскільки цей апарат не вимикається автоматично, то він ще діятиме, коли Гайер зайде до кабінету Цибульки. Цим самим буде викрито, що в сусідній кімнаті чути було лише пластинку, а не голос самого Цибульки. Треба було за всяку ціну запобігти цьому.

Берндт розраховувала — і цілком слушно — на те, що товариш Гайер спочатку цікавитиметься виключно Цибулькою. Цим моментом вона й скористалася, щоб витягти шнур із штепселя, який знаходиться безпосередньо біля дверей. Коли товариш Гайер знову підвівся, диктофон не рухався — алібі Берндт стало, здавалось би, бездоганим. Адже в той час, коли свідки Зоммер і Унбегау в сусідній кімнаті чули ще, як диктує Еріх Цибулька, вона була вже в Обласному управлінні; отже, цілком виключалося, що вона є вбивцею.

Фактично їй, завдяки цьому спритно підстроєному алібі, вдалося спрямувати слідство на неправильний шлях. Вона, таким чином, виграла дорогоцінний час.

Але пізніше товариш Гайер у розмові з доктором Козелем довідався, що виробничу інструкцію ще в понеділок було здано

до друку; більше того, Берндт, вона ж Горм, сама відносила рукопис до друкарні. Однак, згідно з її показаннями, Цибулька диктував цю інструкцію лише в середу.

Отже, вона брехала, брехня її могла пояснюватися лише одним: вона хотіла примусити нас повірити, що Цибулька в той час, коли вона прийшла до нас в управління, був ще живий. Вона з'явилася в десять хвилин на дев'яту. На цей час кожен із співробітників колективу інженерів мав алібі. Не мала його лише одна особа — Віра Горм.

Звичайно, такого підозріння було замало для того, щоб заарештувати її. Досить їй було пояснити, що Цибулька побажав ще раз прослухати продиктовані ним у понеділок пластинки, він, мовляв, бажав пересвідчитися, що ніде не зробив помилки. Тимто конче потрібно було спіймати її на гарячому.

Вона повідомила, що забере мастило в обвинуваченого Томаса й свідка Ніфергельт у суботу. Проте вона не зустрілася з ними обома, як було умовлено, у святковому залі, а зайшла в готель через чорний хід. Ключ вона роздобула через свідка Берг, покоївку готелю.

Під час допиту свідок Берг призналася, що була в дружніх стосунках з обвинуваченим Шрамом. Про його антидержавну діяльність, їй, однак, не було нічого відомо. Вона просто дала йому ключ, щоб він у будь-який час міг завітати до неї в гості, не проходячи повз швейцара.

Обвинувачена Берндт була заарештована при спробі скинути кран з рейок. Під час арешту вона поранила товариша Гайєра стилетом.

*З німецької переклала
Надія АНДРІАНОВА*

